

افضل الخصال والصفات لان الارواح من عمل الشيطان فاجتنبوا
لا تنزل هيب الالباب الاياتي تشبه طائفة امي المزودية من غير انفسهم
الخمير ما خامر العقل وراه البخاري
المائة ٩١

الحجة السباك

في

حرمت الترياك والتبناك

Ketabton.com

تأليف

حضرت مولانا محمد امجد علي صاحب دار الحديث المعصومي

حفظ الله ذنوبها الظاهرة والباطنة

ناشر

جامعة حرييت نيرس العلوم و معاني كراچي

رابطه نمبر: 0333-2470392

نوټ

ددي کتاب کمپوزنگ د يو داسې کس پر لاس شوي دي چې له عربي او پښتو ژبې سره نابلد وو، لهذا د کتاب په دي لومړي چاپ کې د اِملای غلطی شته، چې په راتلونکي کې وخت (دوهم چاپ) کې به ورته ځانگړي پاملرنه وشي ان شاء الله

﴿ شناس نامه ﴾

نام کتاب :	الحجة السماك في حرمة الترياك والتنباك
مؤلف :	حضرت مولانا فدا محمد صاحب معصومی
تصدیق کنندہ :	شیخ الحدیث والتفسیر مفتی عبدالرازق صاحب
ناشر :	جامعہ نبراس العلوم نعمانیہ کراچی
کمفوزر :	محمد ارسلان گلزار
طبع :	اول
تعداد :	ایک ہزار (۱۰۰۰)
قیمت :	[ ]
تاریخ اشاعت :	۱۴۳۴ھ ق

جملہ حقوق طبع بہ ناشر محفوظ است

جامعہ عربیہ نبراس العلوم نعمانیہ کراچی

رابطہ نمبر: 0333-2470392

شماره	المقاصد	صفحه	شماره	المقاصد	صفحه
۱	پیش لفظ	۷	۲۲	الحجة الاولى	۳۴
۲	خطبة الكتاب	۸	۲۳	الحجة الثانية	۳۵
۳	ضروری اصول او قواعد	۱۰	۲۴	الحجة الثالثة	۳۸
۴	اوله قاعده	۱۱	۲۵	الحجة الرابعة	۴۰
۵	دویمه قاعده	۱۳	۲۶	الحجة الخامسة	۴۱
۶	دریمه قاعده	۱۵	۲۷	الحجة السادسة	۴۲
۷	خلورمه قاعده	۱۸	۲۸	الحجة السابعة	۴۲
۸	دسد ذریعی درجی	۲۱	۲۹	هر مسکرته شراب وای	۴۴
۹	اوله درجه	۲۱	۳۰	شراب مسکر دی	۴۵
۱۰	دویمه درجه	۲۱	۳۱	سبب دحرمت دشرابو	۴۶
۱۱	دریمه درجه	۲۲	۳۲	علت دحرمت دشرابو	۴۸
۱۲	خلورمه درجه	۲۲	۳۳	دویم مقام دشرابو حرمت	۵۲
۱۳	پنجمه قاعده	۲۴		په آیات سره ثابت ده	
۱۴	دمعونت علی المعصیت	۲۴	۳۴	اوله وجهه	۵۲
-	صورتونه		۳۵	دویمه وجهه	۵۳
۱۵	اول صورة	۲۵	۳۶	دریمه وجهه	۵۴
۱۶	دویمه صورة	۲۶	۳۷	دغٹی گناه وجهی	۵۴
۱۷	دریم صورة	۲۶	۳۸	اوله وجهه	۵۴
۱۸	المقصد الاولى فی حرمت المسکرات والمفترات	۲۷	۳۹	دویمه وجهه	۵۶
			۴۰	دریمه وجهه	۵۶
۱۹	المسألة الاولى	۲۹	۴۱	اهل اللغفة وای چه هر مسکر شراب دی	۵۸
۲۰	المسألة الثانية	۳۳			
۲۱	اول مقام شراب کوم شئی ته وای	۳۳	۴۲	فقهاء وای چه هر مسکر شراب دی	۶۰

شماره	المقاصد	صفحه	شماره	المقاصد	صفحه
۴۳	مفسر وای چه هر مسکر شراب دی	۶۳	۵۶	المقصد الثالث فی اتجار المخدرات والمسکرات	۹۶
۴۴	صحابه کرام وای چه هر مسکر شراب دی	۶۵	۵۷	أئمة الثلاثة وای بیع به ناجائز ده	۹۸
۴۵	تابعین وای چه هر مسکر شراب دی	۶۵	۵۸	امام ابو حنیفة وای بیع به جائز ده	۹۸
۴۶	مذاهب الثلاثة او امام محمد وای چه هر مسکر حرام ده یعنی قلیل او کثیرئی	۶۹	۵۹	امام ابو یوسف او امام محمد وای بیع به ناجائز ده	۱۰۵
۴۷	المقصد الثانی فی حرمت آکل المسکرات والمفترات	۷۱	۶۰	دصاحبین قول مفتی به ده	۱۰۶
۴۸	بعض فاسقان وای چه بیر حلال ده او دهغوی جواب	۷۲	۶۱	دمسکرات خر خیدل پر مسلم او کافر باندی ممنوع ده	۱۰۸
۴۹	چرس او افیون تر شرابو بد او مضر دی	۷۶	۶۲	دمسکراتو گنه او تجارت حرام ده	۱۱۲
۵۰	دچرسو او افیونو حرمت له احادیثو ما سوی په قیاس سره هم ثابت ده	۸۳	۶۳	مکروه چه مطلق ذکر سی مراد حینی تحریم ده	۱۱۵
۵۱	دافیونو ضرر تر چرسو زیات ده	۸۶	۶۴	استحسان مقدم ده پر قیاس باندی	۱۱۵
۵۲	دافیونو در واجولو مقصد	۹۰	۶۵	قول دصاحبین راجح ده پر قول دام ابو حنیفة په بیعو او معاملو کنبی	۱۱۶
۵۳	دافیونو ضرر تر شرابو زیات ده	۹۲	۶۶	تطبیق په میانخ ده داحنافو کنبی	۱۲۰
۵۴	په اجماع دفعهه تهول مسکرات حرام دی	۹۳	۶۷	فائده دتطبیق د اختلاف	۱۲۶
۵۵	رسول وای په اخیره زمانه کنبی به دشرابو نوم بدل سی	۹۵	۶۸	بعض علماء دافیونو قیاس پر سلاح باندی کوی او دهغوی جواب	۱۳۰
			۶۹	المقصد الرابع فی الربح الناتج من التجارة المخدرة	۱۳۵

شماره	المقاصد	صفحة	شماره	المقاصد	صفحة
۷۰	دمخدراتو په پښو باندې الله (جته جلاله) خيرات او حج نه قبلوي	۱۳۸	۸۵	بعض خلگ واي چه ترياق دقياس پر مزارعة سي دهغه جواب په يوخو وجهوسره	۱۷۴
۷۱	المقصد الخامس في زراعة المخدرات	۱۴۴	۸۶	اوله وجهه	۱۷۴
۷۲	تول ائمة پر حرمت دکشت دمخدراتو متفق دي	۱۴۴	۸۷	دويمه وجهه او دريمه وجهه	۱۷۷-۱۷۶
۷۳	اول دليل پر حرمت دکشت دمخدراتو	۱۴۵	۸۸	المقصد الثامن في اجارت المخدرات بالكيل او الوزن المعلوم	۱۷۹
۷۴	دويم دليل پر حرمت دکشت دمخدراتو	۱۴۶	۸۹	دعدم جواز اوله وجهه او دويمه وجهه	۱۷۹
۷۵	دريم دليل پر حرمت دکشت دمخدراتو	۱۴۶	۹۰	دغنمو او اوريشوريل په مذکوره طريقه ناجائز ده	۱۷۹
۷۶	يوسوال اودهغه جواب	۱۴۹	۹۱	دقفيز الطحان حيله	۱۸۱
۷۷	المقصد السادس في اجارة المخدرات	۱۵۰	۹۲	المقصد التاسع في اكل التنيك وشرب الدخان	۱۸۳
۷۸	اجاره پر دوه قسم ده	۱۵۰	۹۳	حقيقت ده تنباکوو	۱۸۴
۷۹	ترياک په پښو باندې وهل ناجائز دي	۱۵۲	۹۴	تاريخ اشاعت دتنباکوو	۱۸۶
۸۰	ترياق په ترياق باندې وهل ناجائز دي	۱۶۱	۹۵	عبارات دمشائخو پر حرمت او کراهيت دتنباکوو	۱۸۷
۸۱	المقصد السابع في اجارت المخدرات بالحصة	۱۶۶	۹۶	دتنباکوو دحرمت او دکراهيت وجهي	۱۹۸
۸۲	ترياک په حصه سره وهل ناجائز دي	۱۶۶	۹۷	اوله وجهه	۱۹۸
۸۳	دعدم جواز اول وجهه	۱۶۷	۹۸	دويمه وجهه	۱۹۹
۸۴	دعدم جواز دويمه وجهه	۱۷۰	۹۹	دريمه وجهه	۱۹۹
			۱۰۰	خلورمه وجهه	۲۰۰

شماره	المقاصد	صفحه	شماره	المقاصد	صفحه
۱۰۱	پنخمه وجهه	۲۰۱	۱۰۹	ديار لسم وجهه	۲۰۴
۱۰۲	شپرمه وجهه	۲۰۱	۱۱۰	خور لسم وجهه	۲۰۵
۱۰۳	اومه وجهه	۲۰۱	۱۱۱	پنخلسم وجهه	۲۰۵
۱۰۴	اتمه وجهه	۲۰۲	۱۱۲	شپارسم وجهه	۲۰۶
۱۰۵	نهم وجهه	۲۰۲	۱۱۳	اولسم وجهه	۲۰۶
۱۰۶	لسم وجهه	۲۰۲	۱۱۴	اتلسم وجهه	۲۰۷
۱۰۷	يولسم وجهه	۲۰۴	۱۱۵	نولسم وجهه ريشتنى خوبونه	۲۰۸
۱۰۸	دولسم وجهه	۲۰۴	۱۱۶	دنسوار و حرمت	۲۲۰

اللَّهُ أَكْبَرُ

تقريظ جامع المعقول والمنقول ماهر الاصول والفروع
مرجع الخواص والعوام قدوة الانام شيخ الحديث والتفسير
حضرت مولانا عبد الظاهر سلمه القادر في السر والباهر
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قد طالعت هذه الكتاب لمولوى فدا محمد صاحب من اوله و آخره و وجدته صحيحاً و كان بنائه
على الاصول الاسلامية ولم احد فيه ما يخالف الاصول والفروع اللهم اعطيه اجرا جزيلاً فى الدارين
بفضلك يا وهاب

مولوى عبد الظاهر صاحب

تقريظ و تصديق بحر العلوم و معدن الفهوم مصدر المكرمات منبع المرواة مجمع
المكارم محور المحاسن استاذ الطلبة والعلماء شيخ الحديث والتفسير حضرت
مولانا مفتى عبدالرازق الكد نوى رفع الله درجته الدينوى والاخرى-

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والصلوة والسلام على من لا نبى بعده اما بعد فقد طالعت بعض مواضع
حجت السماك في حرمت الترياك لحضرت مولانا فدا محمد صاحب الاكاخيلي فوجدته موافقا لوقت
الحاضر المبتلا به كثيرا من الناس فهي مهلكة للناس ومضر لاكثر الناس وكل ما لهذا شأنه حرام وممنوع
فالترياك ممنوع كما صنف في حرمة كتب ومنها المجموع الرسائل لمولانا عبدالحى اللكنوى فلماذا
هذا كتاب موافق للشرح والحوالجات كلها صحيحة وفي الآخر اقول للمؤلف ان يعطى الله احسن الجزاء
فى الدنيا والتقبول بين الناس وانا العبد الاحقر عبدالرازق خدام الحديث مدرسه محمد به كوئته بشتون
باغ-

﴿ پیش لفظ ﴾

محترمونا ظرینو کخه هم دار ساله سی په عربی وای او تر دې مختصره وای ذیاته فائده منده به وای تر دې وسنی حالت عککه سی عربی بین المللی زبان ده او په دویم نمبر کښې فارسی ده او خاص کر په پاکستان کښې بیا اردودده خولکن اکثره طلباء کرام په دی عصر کښې په نورو شیانو ڈیر مصروف دی نولدې وجهی فهم او تفهیم په بین المللی زبان ورته مشکل ده۔

نوهر طالب ته خپل زبان اسان ده او بل مقصد هم ځان پوه کول دې په یوشی هغه که په هر زبان سره وی نوعلماء کرامودا قصد وکړسی باید هر یوو خپل قوم ته په خپل زبان خدمت وکړې۔

نوبلو چان په بلوچی باندې خدمت کوي مثلاً او فارسی بانان په فارسی باندې خدمت کوي نوپشتانه په پشتو باندې باید خدمت وکړې نو ځکه دغه رساله ما په پشتوولیکله اودغه رنگه دارساله ما په خپل فکر سره مختصره ولیکله خو لیکن بعض ورنهوز ما سی وکتله

نودایه وویل راته سی دارساله به پدغه طرز غیر مفیده وې ځکه یوخو ڈیره مختصره ده او بل په اکثره ځایو کښې سی ایات او حدیث دخپلی مدعا لپاره راوړل سوې وی هغه نه ئی ترجمه سوې

نوهر عربی عبارة او ایات او احادیث باید ټول په خپله ژبه ترجمه سی نو به هر قسم طالب په پوه سی نولهذا ما بیرته التفات ورته وکړ او الله (جل جلاله) دی توفیق را کړې سی هر متن په صحیح توگه ترجمه کړم آمین۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

الحمد لله الكبير الوهّاب الغفور العظيم التواب الذي بعث علينا
رسولاً وانبياء واجتنبى منكم الاصفياء والا حباب وسهل لنا
طريق النجاة والفلاح ويسر سبيل الهدايه للنفوس والا رواح
وبيّن الحلال والحرام واوضح مشبهات الاحكام وحدلنا حدوداً
فمن تعدى حدود الله فاولئك من اهل العذاب وصلى الله على
سيّد اصفياء رأس اولياء محمّد ن المبعوث الى كافة الخلق من
الانس والجان وعلى اله وصحبه ما دار النيران
اما بعد فيقول العبد الضعيف الراجى الى عفوره القوى فدا
محمد بن محمد عريف بن محمد معصوم المعصومى عصمهم الله
عن فتن الدنيوى والا خروى انى كنت قد صرفت حيناً من
الدهر فى غوص للفرائد التى كانت فى التوم والدرر بحضرت
قاموس العلم والحكم ذوالبلاغت والفصاحت من بين الامم شيخ
الحديث والتفسير الحاج مولنا مفتى عبدالرازق رزق الله نعم
الدار النعيم وبعيد هذا ذهب بالسجن القمقام من ايدى العساكر
الغلام وبقينا فى المسجد كا اليتام وفرغ بعد اربعة اشهر بعون
الملك العلام عن سنن الدوادى واليوسفى صلى الله عليه وسلم والنعمان رحمه
الله عليه وآتى الى اهله واليتام ولما شرع ثانياً المحسود

الاقران بنظم الدرر والمرجان
فَأَمِرْتُ عَلَىٰ أَنْ أَحْرُرَ قَلِيلًا مِنَ الْبَيَانِ عَلَىٰ حُرْمَتِ التَّرْيَاقِ
وَاللِّقَاتِ وَالتَّنْبَاكِ وَاللَّهِ اسْتَلَّ
سؤال الضارع الخاشع بعد الفراغ ان يجعله مقبولاً وخالصاً
لوجهه الكريم وارجو من كل من يقرء هذا ومن يطالعه ان
يدعوني بالمغفرة وشمول الرحمة وبخير الدنيا والعقبى
والمرجو من الناظرين الكرام ان لا يتتبعوا عوراتى وان يستتروا
على ذلاتى فيرحم الله امرءً نظر فيها بنظر اللطف والكرم وعفا
عن ذلة القدم او طغيان القلم فانى لست ممن يدعى العصمت من
كل خطاء وذلة ولا ممن ينسب الى نفسه الفصاحة والبراعة ان
النفس لأمارة بالسوء-

﴿ ضروري اصول او قواعد ﴾

داکتر و شیان نوحلت او حرمت په شریعت مطهره کښی صراحةً موجود دې خولکن دانسان دژوند په معاملاتو او حالا تو واقعاتو کښی بعض داسی شیان مخی ته راخی سی دهغوی په حقله دقرآن کریم او حدیث نبوی ﷺ صراحةً حکم وجود نلری نوبیادغه متجدد شیان په قواعد ودفقها کرامورحمه الله علیه علیه عارضیرې دعروض نه ورسته ئی دحلت اودحرمت حکم صراةً متعین سی۔ جکه دافطرې خبره ده چی یو داسی دین چی تر ورخی دقیامته پورې باقی وې داپه ټولو جزئی واقعاتو اودهغو پر تفصیل باندي صراحةً نسی مشتمل کیداې خولکن داسی جید او دائمی دین لپاره به داسی قواعد کلیه خامخا وې چی په ائنده کښی هر قسم جزئیات وی پرهغو به مشتمل وې یعنی دهغو جزئیاتو حکم به له دغو قواعد و معلومیرې په قران مجید اوحدیث نبوی کښی دغه سی بی شماره قواعدې او اصول موجود دی په بعض ځایو کښی تصریح په سوی وی اویه بعض ځایو کښی اهل علمو په اجتهاد او استنباط سره را استلی وی اودغه رنگه فقهاء رحمه الله علیه هم قواعد ایشی دی چی هغه د بنیادی اهمیت حامل دې۔

نودا مناسب ده چی له دغو قواعد و یو څو ضروری قواعدې ذکر کړو۔

﴿ اوله قاعده ﴾

زمونر پر مذهب اصل په اشیاء کښی اباحه دې اکثره فقهاء اوبل
خاص کر احناف رحمه الله عليهم په دې آیات مبارک پر اباحه داشیاء
باندي دليل نسی۔

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ط (الآية) سورة البقره (ايه نمبر

۲۹، پ نمبر ۱)

ترجمه:

هغه الله (جل جلاله) هغه ذات ده چي ځمکه او هغه شيان چي په ځمکه
کښی دې ټول ئی ستاسود نفع لپاره پيدا کړي دي۔

يعنی ټول شيان دانسان دنفع لپاره دي په چا کښی ظاهري نفع وي او
په چا کښی باطني نفع وي او بعض شيان بياده عبرة لپاره وي لکه
مؤذيات مثلاً ماران لژمان او درنده گان وغيره خو په هر شئی کښی
ده الله (جل جلاله) حکمت وي لکه دا قول د الله (جل جلاله)

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا (الآية) سورة ال عمران (ايه نمبر ۱۹۱، پ نمبر ۴)

ترجمه:

ای ربه۔ زمونږ تانده پيدا کړی دادو نياء عبث او باطل۔

له دې معلومه سوه لکه څنگه سی الله (جل جلاله) انسان د بندگی او
عبادة لپاره پيدا کړی ده دغه رنگه الله (جل جلاله) ټول کائنات دانسان

د خدمت اوده راحت لپاره پيدا كړې دې حُكْمه په دوتيا كښي ډير
 داسي شيان سته چي له هغو بغيره دهغو فائده له بل شئي څخه انسان
 نه سي اخستي نو له دې وجي محققين علماء لكه امام كرخي رحمه
 الله عليه او صاحب هدايه بلكه ټول احناف وائي چي پر كوم شي
 دناجائز او حرام كيدلو دليل نه وي هغه مباح ده أَصْلُ فِي الْأَشْيَاءِ
الْإِبَاحَةُ.

ترجمه: په اشياء كښي اباحه اصل ده يعنى په حقيقت كښي هر شي
 مباح ده تر څو چي يه دليل په وجوب يا په حرمت وغيرهما باندې نه
 وي موجود سوې ددې په تائيد كښي حديث شريف هم سته

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْحَلَّالُ مَا حَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامَ مَا

حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ. وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ. ترمذي باب

الفراء (الْحَدِيثُ) (ص ۲۰۶، ج ۱ نمبر ۱)

ترجمه: رسول الله ﷺ ويلي دې هغه شيان حلال دي چي الله (جل
 جلاله) په خپل كتاب كښي حلال كړي دي او هغه شيان حرام دي
 چي الله (جل جلاله) په خپل كتاب كښي حرام كړي دي او هغه شيان
 چه الله (جل جلاله) ئي حلت او حرمت نه ده ذكر كړي په هغه كښي يه
 عفو كړي ده يعنى هغه مباح دي په اتيان او په ترك كښي يه مواخذه
 نسته.

حاصل یه داسو چی پر هغه شی چی یو دلیل له دلائلو اربعه شخه چی
قران و حدیث و اجماع و قیاس ده پر حرمت و حلت بانندی نه ووهغه
مباح ده ترك و اتیان علی السویه ده-

﴿ دویمه قاعده ﴾

مجبوری نارواشی رواکوی

ده فقهاء رحمه الله عليهم قاعده ده چی په وخت د ضرورة کبني
حرام شی وانسان ته حلالیبری الضرورات تبیح المحظورات (الاشباه
لابن نجیم- ۸۵)

ترجمه: ضروریات محظور او ممنوع شیان مباح کوی ددی قاعدی
بنیاد په قران و حدیث په د وارو کبني وجود لری-

لکه الله (جل جلاله) چی وائی

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ (الآیة) (سورة البقره ایه
نمبر ۱۷۳ پ)

ترجمه: هغه څوک چی مجبور و محتاج سی و خورک ته دحرام شی
حال کون دده غیر باغی او غیر متعدی وې تر حد نوپرده بانندی گنا په
خورک ددغه شی کبني نه سته امام ابو حنیفه رحمه الله علیه ده باغی
او عادی ترجمه داسی کوی وائی باغی هغه چاته وائی چی حلال شی
موجودوی اودی کره و نفرة عینی کوی او حرام شی ته دخوند او تلذذ

په وجه تیرې و تناول کوي او عادی هغه چاته وائی چی تر قدر د ضروره زیاده ځینی و خوری حاصل ئی داده چی دونه به ځینی خورې له دغه مردار شی په وخت د عدم د حلال شی کینی چی ځان له مرگه په ساتی او په حدیث شریف کینی راحی-

لَا ضَرَرَ وَلَا ضَرَارَ (الْحَدِيثُ) (الاشبا والنظائر نمبر ۱۷۳)

تر جمه: یعنی دنده جائز چه انسان و ځان ته د ضرر ورسوی او یا بل ته بغیر حقه ضرر ورسوی حاصل ئی داده چه په اسلام کینی نه ضررسته یعنی چه خپل نفس ته تاوان او نقصان ورسوی او نه په اسلام کینی ضررسته یعنی چه وبل ته بغیر حق تاوان ورسوی اونه په اسلام کینی ضرر بالضررسته یعنی چه مقابله ده ضرر په ضرر سره و کړی یعنی چه څوک بل څوک ووهی او بنکنخل ورته و کړی هغه بل ته دا حق نسته چه بنکنخل ورته و کړی او یا یه ووهی بلکه هغه به خپل حق په حاکم باندی ځینی طلبوی نقل یه له موطاء امام مالک بیهقی مستدرک حاکم دار قطنی څخه کړې ده داد انسان د ضروره او هنگامې او د غیر معمولی حالاتو تقاضا هم ده نولدی وجهی فقهاء رحمه الله علیهم د احکامو د تطبیق او د تشریح دایو مستقل اصل وقاعده جوړه کړه زمونږ د فقی په کتابو کینی پر دغه قاعده پر سلهائو مسئلی بنادی مثلاً د انسان په ستونی کینی گوله بنده سی له شرابو

ماسوی بل د خبیلو شنی نسته نودا جائز ده چی یو سور د شرابو و کړې او خان له مرگه بچاو کړې دغه رنگه انسان ته په حالت دا کراه کښی کلمه د کفر ویل ورته جائز ده په حال د ضروره کښی په مردار و شیانو علاج کول جائز ده عالمگیری (۲۳۷، ج-۵)

تاتا رخانیه (۴۱۸، ج-۱) دغسی نوری ډیری مسئلی بناء دتی پردغه قاعده باندي فاطلب هناك۔

﴿ دریمه قاعده ﴾

په حلال او حرام کښی احتیاط په شریعت کی د حلال او حرام په باب کی احتیاط لازم او ضرور ده په هر هغه حای کښی چی حلال او حرام د واژه سره جمع سی ترجیح و حرام ته ده پر حلال

ما اجتمع الحلال والحرام الاغلب الحرام على الحلال (الاشباه لا بن نجیم)

ترجمه: هغه وخت چی حلال او حرام سره جمع سی ترجیح و حرام ته ورکول کیږی پر حلال بعض حضرات ددغه روایت له رسول الله ﷺ څخه نقل کوی لیکن علامه عراقی رحمه الله علیه دابی اصله اوبی بنیاده بللی ده صحیح داده چی دا دافقه الامت حضرت عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه قول ده او داهم داهمیت او اعتبار لپاره کافی اوشافی ده الاشباه لابن نجیم۔

لدى علاوه ددين مجموعى مزاج او مزاق هم ددي تائيد كوي دققها
 رحمه الله عليهم پر دغه قاعده باندي در رسول الله ﷺ ارشاد هم
 روشنائى اچوي قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

الْحَلَالُ بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا مُتَشَابِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرًا
 مِنَ النَّاسِ - فَمَنْ اتَّقَى الْمُشَبِّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ وَمَنْ
 وَقَعَ فِي الشَّبَهَاتِ كَرَّاعٍ يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ -
 (الْحَدِيثُ) رواه البخارى المشكوة نمبر ۲۴۱ الاشباہ للسيوطى رحمه الله عليه نمبر

-۲۰۹

ترجمه: حلال ظاهر دي او حرام واضح او ظاهر دي-

او په مابين دحلال و حرام کينى متشبهات دى ډير خلگ علم نه ور
 باندي لري نوکه چاخان وساتي له مشتبه شيانو څخه هغه طلب دبراه
 ة اود خلاصتوب وکوپه خپل دين کينى له نقائصواو هغه طلب دبراه ة
 او دخلاصتوب وکو دخپل ځان او دعزت لپاره له طعن څخه او هغه
 څوک که واقع سوپه شبهاتو کينى داسى ده لکه شپانه چى دساتلى
 څرارگاه پر شاوخوا باندي پسونه را څرخوي هغه قريبه ده ودیته چى
 ځينى گډسى حاصل ئى داده چى دايو داسى حديث ده چى داممکنه
 ده چى ددين ټول احکام دى له دغه يو حديث شريف څخه معلوم
 سى لکه څنگه سى ابن عربى رحمه الله عليه دغه وينا کوي ځکه په
 دنيا کينى داسى شى نسته چى هغه دي له دغو درو حالاتو څخه

بهروي او امام نوري رحمه الله عليه ددغه حديث شريف په تشریح کښي وائي چي شيان پر دري قسمه دي يو قسم حلال واضح دي چي حلت ئي پر هيچا پوشيده نه وي لکه خوراک د ډوډي او دفاکهو او لکه خبرې کول او تگ کول وغيره او بل قسم حرام واضح دي چي حرمت ئي پر هيچا پوشيده نه وي لکه شراب او ويني او درواغ و اشباه ذلك او دريم قسم مشبهات دي۔

چي نه ئي حلت واضح وي او نه ئي حرمت واضح وي نوله دې وجه ډير خلگ علم نه پر لري بلکه صرف يوڅه علماء ئي پيرني دهغو حکم يا په نص سره او يا په قياس او يا په اجتهاد سره يعنى دا الحلال بيّن معنی داده چي دليل ئي دلالت پر حلت باندې بلاشبه کوي او الحرام بيّن معنی داده چي دليل ئي دلالت پر حرمت باندې بلاشبه کوي او دبينهما متشبهات معنی داده چي دحلت اود حرمت په ما بين کښي واسطه وي هم دليل دحرمت وي او هم دليل دحلت وي نو مشتبه او متعسر سي پر ډيرو خلگو باندې ترجيح دا حد الجانبين ماسوي له يوڅو عالمانو سي مجتهدين دي او که مجتهدين نه وو نوله داسي شي څخه بيا ځان ساتل لازم دي ځکه په حديث شريف کښي نتيجه داوه که خوك ځان له مشتبهاتو څخه نه وساتي هغه به په حرامو مبتلا کيږي نوله دي وجه فقهاء کرامو دغه

قاعده وضع کړېده پر دې قاعدې باندي هم د فقهاء ډيرې مسئلې
 بنادې مثلاً د حلال او حرام حيوان په اختلاط سي کوم حيوان پيدا
 سي هغه حرام ده يعنې هغه مخلوط حيوان حرام او مردارده دغه رنگه
 يوسړې شکار ووهلی اول دغه شکار پر يو لابن پر يوزې بيا حکمی ته
 راولو پرې دادواړه احتمال له لري يعنې دا احتمال هم لري چې لدغه تيغه
 يا غيره څخه دي مړسوي وي او دا احتمال هم لري چې په سبب ددغه
 لابن دي مړسوي وي اول احتمال ئي دحلت اودويم احتمال ئي
 دحرمت ده مگر فقهاء رحمه الله عليهم ترجيح و حرمت ته ورکړي
 ده ځکه دغه شکار مشتبه سو من وجه حلال ده او من وجه حرام ده
 دغه رنگه هر هغه شي چې په هغه کښي دليل دحلت هم وي اود
 حرمت هم وي هغه شي حرام ده
 محترمو دغه هره قاعده درا روان مقصود لپاره تمهيد او مقدمه ده بايد
 په فهم کښي ونيوه سي-

﴿خلورمه قاعده﴾

دحرامو دذرائع او اسبابو دروازه تړل ضروري ده
 که چيرې يوسړې ديوي خبرې منع کيدل او بنديدل غواړې نو دا
 فطري خبره ده سي دهغي خبرې اسباب و ذرائع هم بند وي ځکه
 خوييا دغه دهغه ممنوع خبرې سبب او ذريعه گرزي مثلاً دخداي په

شان کبني گستاخی بده خبره ده بلکه کفر ده نو که شوک د معبودانو باطله وو مذمت بیانوی نو ضرور به دغه خدای ناترسه کفار د معبود برحق په شان کبني گستاخی کوي لدی وجی الله (جل جلاله) په قران کریم کبني د معبودانو باطله وو دبدو ویلو شخه منع فرمایلی ده قال

اللّٰهُ تَعَالٰی وَلَا تَسْبُوْا الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ فِیَسْبُوْا اللّٰهَ

عَدُوًّا وَابْغِیْرِ عِلْمٍ (سورة الانعام ایه نمبر ۱۰۸)

ترجمه: تاسی بنکنخل مه کوي، وباطیلو معبود انوته اویاهغه چاته چی له خدای تعالی ماسوی داصنامو عبادت کوي شکه بیادوی والله (جل جلاله) ته بنکنخل کوي ظلماً بی له علمه ددوی پر الله (جل جلاله) باندي۔

کوم وخت سی دغه آیات نازل سو قال الله تعالی (جل جلاله)

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ ط (سورة الانبياء ایه نمبر

۹۸)

ترجمه: تاسی او هغه چی تاسی په عبادت کوي بی له الله (جل جلاله) دابه دجهنم خاشاک اولرگی وی۔

نو مسلمانانو داصنامو بد ویل شروع کرو کفارو ددوی په مقابله کبني والله (جل جلاله) ته بد ویل شروع کرو نو الله (جل جلاله) مسلمانان له بدویلو شخه منع کرو کخه هم بدویل خواصنامو ته جائز اورواکار ده خو لکن چی دوی ته بدویل سبب دبدی وینا دالله (جل جلاله) سو نو

الله (جل جلاله) منع و فرمايله۔

چی اصنامو ته بدمه و اياست

دغه رنگه دزنا بنديدل مقصود دې ليکن دزنا د دروازي د تړلو لپاره ئی
داجنبی له اجنبیه سره دخلوۃ او بی پردگی خخه هم منعه فرمایلی ده
یعنی یوسرې دانه سی کولی چی له پره دی بنحی سره دې په یوه
کمره کبنی دو په دو کبینی کخه هم په دغه نفس ناسته او یو حای
والی کبنی خو گناه نسته خولکن دغه ناسته او خلوة سبب دزنا
گرزې نودغه نفس ناسته ورسره ممنوع ده۔

دغه رنگه اصل ممانعت دشرابو او دسود ده خولکن پیغمبر علیه
السلام پر هغه اسبابو باندې هم لعنت ویلی ده چی هغه ذریعه او سبب
دشراب نوشی او سود خواری وې لکه رسول الله ﷺ چی وائی

لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ عَاصِرُهَا وَمَعْتَصِرُهَا وَشَارِ

بُهَا وَحَامِلُهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ وَسَاقِيَتَهَا وَبَائِعُهَا وَآكِلُ ثَمَنِهَا

وَالْمَشْتَرِي لَهَا وَالْمُشْتَرَاةَ لَهَا (الحديث ترمذی (١٥٥ كتاب البيو، ج١،)

ترجمه: رسول الله ﷺ وائی لعنت دوی په شرابو کبنی پر لسو باندې
په نبنخو خونکی باندې او پر هغه چاچه وده ئی ورنه نبنخی حی او پر
خشونکی باندې او پر باریدونکی باندې او پر هغه چاچه ورونه
کیری او پر جوړونکی باندې او پر خر خیدنکی باندې او پر هغه چاچه

پيسي ئى خورې اوپر هغه بنحہ چه ودیته اخستل کیرې اوپر هغه نرچه
ودته اخستل کیرې دفعهاء رحمہ اللہ علیہ پہ زبان کسبی دیو فساد
دختمید لو لپاره چی کوم سبب او ذریعہ وې دهغه سبب و بند دید لوتہ
سد ذریعہ وائی یعنی پہ ظاهر دغه سبب جائز او مباح وې خولکن
دغه سبب داسی درجی تہ رسیری چی هغه

شرعاً ناجائز وې الموافقات (۱۹۸، ج-۴)

علماء کرام خہ ناخہ اختلاف لرې چه کومہ ذریعہ ممنوع ده او کومہ
ندہ ممنوع خولکن ددی لپاره علماء کرامویو خواصول لیکلی دې
چی دهغو خلاصہ داده دذریعی لپاره خلور درجی دی۔

﴿ اولہ درجہ ﴾

کہ دایقنی معلومہ وہ چی دغه شی سبب او ذریعہ دفساد اونار وادہ
داسی ذریعہ او سبب بالاتفاق ممنوع ده یعنی کہ دغه ذریعہ پہ خپلہ
یعنی بذاتہ ممنوع وې خوفبہا والنعمة او کہ پہ خپلہ نہ وی ممنوع
خولکن دممنوع اوناروالپارہ سبب او ذریعہ یقنی وې۔ نویاد هغه
مسبب پہ وجہ دغه سبب او ذریعہ منع ده۔

﴿ دویمہ درجہ ﴾

کہ دغه شی یقنی نہ وی معلوم چی دغه سبب او ذریعہ دفساد اونار
وادہ خولکن غالب گمان ئی داوې چی دغه شی سبب او ذریعہ ده

فساد ده نودا صورتو هم په حکم داوولی درجی کښی ده یعنی دداسی سبب بندیدل هم لازمی دې ځکه په عملی احکامو کښی غالب گمان په درجه دقیقین کښی وې۔

﴿ دریمه درجه ﴾

یعنی دغه شی شاذ و نادر سبب دفساد جوړید و یعنی نه ئی یقین وی اونه ئی غالب گمان وې چی دغه شی سبب دفساد او ناروا ده بلکه یو وخت داسی پښه سی چی دغه شی سبب دفساد وگرزی هغه هم نادره وې داسی اسباب بیا په اتفاق سره جائز دی یعنی حکم دمانعت نه سی پر کولی نودغه درې صورتو اتفاقی دې دعلماء کرامو اختلاف نسته پکښی دهغو او لودو صورتو اسباب بالاتفاق بند او ممنوع دې او ددریم صورتو اسباب بیا جائز او صحیح دې۔

﴿ څلورمه درجه ﴾

کوم شی چی په کثرتو سره سبب دفساد گرزی خولکن اکثره وخت سبب دفساد نه وې یعنی په ډیر استعمال سبب دفساد گرزی نودغه درجه په میانخ ددویمی درجی اود دریمی کښی واسطه ده په دغه درجه کښی داماما نو علیهم الرحمه اختلاف ده

ځکه دلته دوه اصله متعارض راغلی دی ده یوه اصل تقاضا جوازده او دبل اصل تقاضا عدم جواز ده ځکه چی ودیته وگورې چی دغه سبب

خونه په طريقه د يقين سره او نه په طريقه دظن سره سبب دفساد ده
 نو بيا دغه سبب جائز ده بنديدل ئی نه دی پکار او چه ودیته وگورې
 چی داخوپه کثرت استعمال سره دغه شی فساد ته رسیرې یعنی
 سبب دفساد گرزې نو بيا ددی اصل تقاضا داده چه دغه سبب دی
 ناجائز سی حکم سبب دفساد فساد وی نوشوافع صاحبان رحمه الله
 عليهم و اول اصل ته نظر کوې ددغی درجی اسباب جائز بولی او
 احناف و مالکیه صاحبان رحمه الله عليهم دویم اصل مخته ایردی
 هغه ددغی درجی ذریعه هم ممنوع بولی مثلاً دیوی میاشتی په پور
 یوشی په زر ۱۰۰۰ روپیه خرڅ کړی پیسی ئی بائع ته نه وی ور کړی
 بیرته ئی ترزر ۱۰۰۰ روپیه په کمه واخلی شوافع صاحبان رحمه الله
 عليهم و دغی دویمی بیع ته جواز ور کوې وائی دغه بیعه ده۔
 بیع په شریعت کینی جائز ده او احناف و مالکیه صاحبان رحمه الله
 عليهم وائی چه دغه بیع ممنوع ده حکمه داشبه ربوده۔
 داپه کثرت سره ذریعه دفساد گرزې چی عین ربوده نولکه څنگه
 سی عین ربو ممنوع ده دغه رنگه شبه ربوهم منع ده حکمه شبه ربو سبب
 او مفضی و عین ربوته ده اودغه رنگه داجنبیه شخی سره خلوة کول
 ممنوع ده په نزد داحنافو او مالکیو صاحبانو رحمه الله عليهم
 حکمه دغه که ممنوع نه سی اخیر مفضی و فساد ته ده چی زناده اوهم

دارنگه سفر کول دغیر محرم سره ممنوع ده ځکه دا اخیر مفضی وزناته ده اوهم دغه رنگه پر قبرو باندي مساجد جوړول چه اخیره نتیجه ئی دمری عبادة شروع کول دي اویاد فحش او فحاشی مرکز جوړول دي نوله دی وجی ددغی درجی اسباب و ذرائع ممنوع دي په نزد احنافو و مالکیه صاحبانور حمه الله علیهم کڅه هم په نفس دغه سبب کښی خوبدی اوفساد نسته خو لکن مفضی فسادته ده نو ځکه دا اسباب ټول ممنوع دي.

﴿ پنځمه قاعده ﴾

په معصیت کښی معونت کول

دسد ذریعی اصول چی ذکر سوله هغودا سوال پیدا سو چی د گناه په کار کښی دمعونت کولو څه حکم ده تردغه قاعده لاندی خو مطلق تعاون په معصیت کښی، معصیت ده لکه دا قول دالله (جل جلاله) لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ط (ایه سورة المائده)

ترجمه: معونت مه کوی پر معصیت او پر تعدی باندی سوال داده چی له ایات مبارکه څخه خو دامعلومیرې چی مطلق معونت علی المعصیت منع ده که بعید وی او که قریب وی اوحال داده که مطلق معونت علی المعصیت منع سی نودخدای (جل جلاله) مخلوق به په سخته تنگی کښی مبتلا سی او خاص کز په معاملاتو کښی

اود شریعت مزاج داده چه هغه دانسان لپاره د حرج او د تنگی سامان
 نده بلکه باعث د سکون او د سهولت ده الجواب دغه دوا ری خبرې په
 نظر کښی نیول سوی دې نو ځکه فقهاء رحمه الله تعالیٰ علیهم
 د تعاون بعض صورتونه ممنوع او بعض صورتونه جائز کړی دې په
 دی سلسله کښی د فقهاء رحمه الله علیهم په تصریحاتو او قیاساتو
 کښی اختلاف هم سته او تعارض هم
 د فقهاء رحمه الله علیه مختلف تصریحات او جزئیات سی مخ ته
 کښیږدی داسی ځینی فهمیږی چی په معصیت کښی د تعاون دری
 صورتونه ناجائز او گناه ده.

﴿ اول صورة ﴾

په داسی شیانو کښی معونت کول چی دهغو وضع د گناه لپاره سوی
 وې مثلاً د داسی آلاتو او اسبابو تجارت چی له هغو څخه مقصد خاص
 لهو او لعب وې مثلاً بُت فروشی او د غزلو ویلو سامان د فلمی غزلو
 کیستان فحش تصویرونه د شرابو او تریاقو خرڅیدل وغیره دا ټول گناه
 او ممنوع ده ځکه د اشیان با الذات د گناه ذریعه ده یعنی د معصیت
 قائم پدی پسی ده د دغو شیانو مقصد د گناه او معصیت داشاعت نه
 ماسوی بل هیڅ خبره نه سی کیدلی ردالمحتار کتاب الحظر والاباحه
 فصل فی البیع (۲۷۷، ج-۵)

﴿ دویم صورتہ ﴾

داسی کار کول چي بالذات جائزوي او ددا سري نيت هم صحيح وي مگر بعض داسی قرائن موجود وي سی په داسی عمل دیو سري دمعصیت او گناه قوه حاصليري داصورتہ هم معونت علی المعصیت ده ودیته فقها رحمہ اللہ علیہم مکروه ویلی ده مثال ئی داده چه له یو داسی سري سره ده مرئی بیع و کپري چي پر هغه باندي خبروي دغه بائع چي دغه مشتري دلواطت مریض ده۔

یا پر داسی ملك باندي اسلحه خر خول چي هغه له مسلمانو سره پر سرد عداوة وي چي وهغه ته فقهاء رحمہ اللہ علیہم دار الحرب وائی نودا واضح قرینه ده چي دغه مرئی دگناه او معصیت لپاره اخستل کپري دغه رنگه دغه اسلحه د عالم اسلام دضرر رسولو لپاره خر خيري ردالمحتار (٢٧٧، ج-٥)

﴿ دریم صورتہ ﴾

یعنی سی یو کار په نیت دمعونت علی المعصیت کوي یعنی هغه کار په اصل کښی دمعصیت لپاره نه وي لکن استعمال ئی دگناه لپاره هم کیداسی دا صورتہ هم ناجائز ده لډی وجهی چي دکار دبد والی لپاره دوه صورتہ دی یو صورتہ داده چي دغه کار بالذات مذموم او گناه ده او دویم صورتہ داده چي دغه کار په اعتبار دذات سره صحيح وي

خولیکن په ورسته کښی چی کوم نیت او جذبہ وی هغه مذموم او ناپسندہ وی نو دغه دری صورتہ دمعونت ناجائز او ناروادی۔

په اول صورتہ کښی داعمل بالذات مذموم ده ځکه خودا معصیت قائم په دغه شی پوری ده او په دوم صورتہ کښی کڅه هم دغه عمل بالذات جائز ده خو لکن سبب لپاره دمعصیت ده نو داهم ناجائز سو په معونت علی المعصیت کښی داخل سو او دریم صورتہ بالذات جائز ده او سبب لپاره دمعصیت هم نه ده خو لیکن نیت مذموم کولکه څنگه چی رسول الله وائی إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (الحديث)

ترجمه: دار اومدار دا اعمالو موقوف تر نیت پوره ده لدی دا معلومه سوہ چی انسان کڅه هم صحیح عمل په نیت دفساد سره وکړی نو دغه عمل ممنوع او نارواده (حلال و حرام مع زیاده)

﴿ المقصد الاولي في حرمت المسكرات والمفتراة ﴾

مقصد اول په حرمت دمسکراتو ومفتراتو کښی په دې کښی ټول ائمه ومجتهدين دين متين سره متفق دې چی مسکرات و مفترات حرام دې ځکه اصول اربعه پردې گواهی ورکوي چی منشيات حرام دې خو لیکن صرف په خمر کښی دامام ابو حنیفه رحمه الله علیه اود امام شافعی رحمه الله علیه اختلاف ده امام ابو حنیفه رحمه الله علیه هر مسکر حرام بولی خو مگر خمر نه ورته وائی او امام شافعی رحمه الله

عليه و هر مسكر ته خمر وائی دغه اختلاف به هم انشاء الله العزیز

بیان کزو په لبر ورسته کنبی الله (حل جلاله) وائی

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِنَاسٍ
وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ط

ترجمه: لتاخنه سوال کوی ای محمد ﷺ دشرابو اودقیمار ته ورته

ووايه چه په شرابو اوقیمار کنبی غښه گناه ده نفع هم پکنبی سته خو

لیکن گناه ئی تر نفع غښه ده

اعلم ان قوله يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ط

لیس فيه بیان انهم عن ای شئی سألوا

فانه يحتمل انهم سألوا عن حقيقة وماهية ويحتمل انهم سألوا

عن حل الانتفاع به ويحتمل انهم سألوا عن حل شربه

وحرمة الا انه تعالى لما اجاب بذكر الحرمة دل تخصيص

الجواب على ان ذلك السؤال كان واقعا عن الحل والحرمة

امام رازی رحمه الله عليه وائی چی په دغه قول کنبی يَسْأَلُونَكَ عَنِ

الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ط دا بیان نسته چی دوی له چشی سوال وکو حکم

خودا احتمال لری چی دوی دی له حقیقه او ماهیه دشرابو اودقیمار

خنه سوال کزی وې او دا احتمال هم لری چی له نفع اخستلو خنخه

دی سوال کړې وې اودا احتمال هم لری چی له حلت او له حرمت

دخبنلو شخه دې کرې وی خولکن کوم وخت چی الله (جل جلاله) په ذکر دحرمت سره جواب ور کو نودغه تخصیص دجواب دلالت پردی باندى کوی چی ددوی سوال له حل اوله حرمت دخبنلو شخه ووفی الایة مسائل

﴿ المسألة الاولى ﴾

قالوا نزلت فی الخمر اربع آيات نزل بمكة قوله تعالى وَمِنْ ثَمَرَاتِ نَخِيلٍ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا (سورة النحل ایه نمبر ٩٧) وكان المسلمون يشربونها وهى حلال لهم ثم ان عمرو ومعاذ ونفر من الصحابه رضى الله عنهم قالوا يا رسول الله ^{صلى الله عليه وسلم} افتنا فى الخمر فانها مذهبة للعقل مسلبة للمال فنزل فيها قوله تعالى قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِنَاسٍ ط فشربها قوم و تركها اخرون ثم دعا عبدالرحمن بن عوف ناساً منهم فشربو وسكرو افقام بعضهم يصى فقراء قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ط فنزلت لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى ط (سورة النساء ایه نمبر ٤٣)

فقل من شربها ثم اجتمع قوم من الانصار وفيهم سعد بن ابى وقاص فلما سكروا افتخروا وتناشدوا الاشعار حتى انشد سعد شعرافيه هجاء للأنصار فضربه انصارى بلحى

بعير فشجه شجة موضحة فشكا الى رسو الله ﷺ فقال عمر

رضى الله عنه اللهم بين لنا فى الخمر بياناً شافياً فنزل إنَّمَا

الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ إِلَى قَوْلِهِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ط (سورة المائدة ۹) فقال

عمر رضى الله عنه انتهينا يارب.

امام رازى رحمه الله عليه وائى چى پدې ايات كبنى مسائلى دى اوله

مسئله پدې كبنى ده چى په خمر كبنى څلور اياتونه نازل سوې دې

په مكه مكرمه كبنى دغه ايات نازل سو وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ

وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا (سورة النخل نمبر ۶۷)

يعنى دميوونه د كجور او دانگورو نه جوړوې ددې څخه نشه او عمدۀ

خوراك نو مسلمانانو به شراب څښل ځكه خوشراب حلال وو. دوى

ته لدې ورسته حضرت عمر رضى الله عنه او معاذ رضى الله عنه

اويوڅه نور صحابه كرام رضى الله عنهم ورسول الله ﷺ ته وويل چى

مونږ ته په شرابو كبنى فتوى راکړه داخو مذهب عقل لره دى او

مسلب مال لره دې نو بيا دغه ايات مبارك نازل سو قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ

كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِّإِنْسٍ ط اى محمد ﷺ ورته ووايه چى پدې كبنى گنا

تر نفع غټه ده لدې ورسته بعض څلگو څښل ځكه خو قطعاً نه ووبند

او بعض څلگو پريشوو لدې ورسته عبدالرحمن بن عوف رضى الله عنه

له قوم څخه څلگ راوغشتو په ميلمستيا هغوي راغلوبيا په شراب

وخبیل اونشه سو بعض ولما تخه ته ولاژ سو په لمانخه کبني دغه
 سورة شروع کړو قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ط دغه
 الفاظ ئی ردوبدل ویل دلا اعبد پر خائی اعبد ویل نوبیا دغه ایات
 مبارک نازل سو لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا
 تَقُولُونَ ط یعنی ای ایماندارو مه نزدی کیری ولمانخه ته کوم وخت
 چی تا سو په نشه کبني یاست تردی چی پوه شی چی تاسوڅه
 وایاست لدې ایات ورسته بیاد شرابو خبیل ڈیر کم سویا یو وخت
 دانصارو یوڅه خلگ سره یوڅای سو اویدی کبني سعد بن ابی وقاص
 رضی الله عنه هم وو کوم وخت چی په شراب خبیلو سره نشه سوو نو
 فخر ونه ئی کول او شعرونه ئی جوړول سعد یو شعر جوړ کو چی په
 هغو کبني دانصارو دم اوبدی وه نویو انصاری داو بن دزامی په
 هډوکی-

دی شکاره ټپ ئی پکبني جوړ کو سعد خپله غوصه نوش کړه او
 شکایت ئی ورسول الله ﷺ ته وکو حضرت عمر رضی الله عنه وویل یا
 اللَّهُ (جل جلاله) مونږ ته په شرابو کبني پوره بیان وکړه نویادغه ایات
 نازل سو إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ
 عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ
 يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ

عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ط (سورة المائد نمبر

(۹۱)

فقال عمر رضى الله عنه انتهينا يارب

يعنى شراب اوقيمار اوبتان او غشى مردار دى دشيطان كارونه دى
ددى شيانو شخه خان وساتى نوپه تحقيق سره به نجات پيدا كړي
لدغو نقصانو شخه شيطان خودغو اړي چه واچوى ستاسو په مينخ
كبنى دبنمنى او بغض په ذريعه دشرابو او قيمار او منع كړي تا سولره
الله (جل جلاله) ديا د شخه پس وس هم تا سوبه منع شي؟ حضرت عمر
رضى الله عنه وويل مونږ منع يو يا ربه-

قال القفال رحمه الله عليه والحكمة فى وقوع التحريم على

هذا الترتيب ان الله تعالى علم ان القوم قد كانوا ألفوا شرب

الخمير وكان انتفاعهم بذلك كثيرا فعلم أنه لو منعهم دفعة

واحدة لشق ذلك عليه فلا جرم استعمل فى التحريم- هذا

التدرىج وهذا لرفق حضرت قفال رحمه الله عليه وائى چي په

وقوع دتحريم كبنى پر دغه ترتيب حكمت داو وچي الله (جل جلاله) پر

دى عالم و وچي قوم دشرابو شخبلو سره ډيره مينه او آلت لرې او ډيره

نفعه ورباندى اخلى نو كه ئى چيرې په يوه وار عينى بند كړې نو پر

دوى باندى به ډيره سخت سى نو ځكه ئى په تحريم كبنى دغه ترتيب

او نرمی استعمال کڙه۔

﴿ المسألة الثانی ﴾

اعلم ان عندنا ان هذه الاية دالة على تحريم الخمر فنفتقر

الى بيان ان الخمر ما هو؟ ثم الى بيان ان هذه اللايات دالة

على تحريم شرب الخمر دويمه مسئله امام رازى رحمه الله عليه

وائى چه پدى خبره پوسه چى زمونږ پر مذهب باندى دغه ايات مبارك

دلالت پر تحريم دشرابو كوى نومونږو دى بيان ته محتاج يو چى

خمر و چيښى ته وائى اوله هغه ورسته ودى بيان ته محتاجه يو چى دغه

ايات مبارك پر حرمت د خښلو دخمر باندي دلالت كوي۔

اما المقام الاول فى بيان ان الخمر ماهو؟

اول مقام پدى كښى ده چى خمر كوم شى ده؟

قال الشافعى رحمه الله عليه كل شراب مسكر فهو خمر وقال

ابو حنفيه رحمه الله عليه الخمر عبارة عن عصير العنب

الشديد الذى قذف بالذبد۔

امام شافعى رحمه الله عليه وهر مسكر شرابو ته خمر وائى او امام

ابوحنفيه رحمه الله عليه وائى چى خمر عبارة دى له هغو او بوچى له

انگورويه و نښخځى او سخت سى او بيازگ غورخوي امام شافعى

رحمه الله عليه پر خپل دغه قول باندي جى هر مسكر خمر دى يعنى

هر مستی را وستونکی شئی شراب دې دلائل وائی -

﴿ الحجة الاولى ﴾

احدها ماروی ابو داود فی سننه عن الشعبي عن ابن
عمر رضی الله عنهما قال نزل تحريم الخمر يوم نزل وهي
من خمسة من العنب والتمر والحنطة والشعير والذرة والخمر
ما خمر العقل اول دليل داده چي امام ابو دائود رحمه الله عليه په خپل
سنن ابو داود کښي له شعبي رحمه الله عليه روايت کوي او هغه ئي له
ابن عمر رضی الله عنه روايت کوي هغه ويلي دي چي په کوم ورځ
چي تحريم دخمر نازل سو په هغه وخت کښي شراب له پنځو شيا
نوجوړيدو له انگورو اوله خرما اوله غنمو اوله اوربشو اوله جوارو
او شراب هغه شئ ته وائي چي عقل پټه وي حاصل د دليل ئي داده چي
حضرت عمر رضی الله عنه يا ابن عمر رضی الله عنه تصريح پدي
باندي کړي ده چي په وخت د حرمت دخمر کښي خمر له دغو پنځو
شيا نوجوړيدو او دى عالم پر لغت هم وو داسي نه سي ويل کيداي
چي دده دى علم پر لغت دخمر باندي نه وي نولدى دامعلومه سوه
چي لکه څنگه سي وهغه مسکرته چي له انگورو جوړسوي وي
خمر وائي دغه رنگه وهغه مسکرته هم خمر وائي چي له خرما اوله
غنمو وغيره څخه جوړسوي وي او دغه رنگه دغه مذکور حضرت

رضی اللہ عنہ پہ اخیر دحدیث شریف کنبی وائی چی خمر ہغہ شی
تہ وائی چی عقل مغلوب کوی
نودغہ لفظ بیا عام دہ تخصیص تر عنب پوری نہ لرے۔

﴿ الحجة الثانية ﴾

روی ابود او دعن النعمان بن بشیر رضی اللہ عنہ قال قال

رسو اللہ ﷺ ان من العنب خمرا وان من التمر خمرا وان

من العسل خمرا وان من البر خمرا وان من الشعير خمرا۔

دویم دلیل دادہ چی امام ابو داود رحمہ اللہ علیہ لہ نعمان ابن

بشیر رضی اللہ عنہ شخہ روایت کوی ہغہ ویلی دی چہ رسول

اللہ ﷺ وویل چی خمر لہ انگور ووی او خمر لہ خرماوی او خمر لہ

عسلووی او خمر لہ غنمووی او خمر لہ اور بشووی۔

والاستدلال به من وجهین احدهما ان هذا صریح فی ان

هذه الاشياء داخله تحت اسم الخمر فتكون داخله تحت

الآية الدالة على تحريم الخمر۔

والثانی انه ليس مقصود الشارع تعليم اللغات فوجب ان

يكون مراده من ذلك بيان ان الحكم الثابت فی الخمر ثابت

فيها او الحكم المشهور الذی يختص به الخمر وهو حرمة

الشرب فوجب ان يكون ثابتاً فی هذه الاشربة۔

امام شافعی رحمہ اللہ علیہ پہ دغہ مذکور حدیث باندی له دو وجهو
دلیل نیولی ده اوله وجهه داده چی په دغہ حدیث شریف کبئی دا
صراحة ذکر دی چی دغہ پنخه شیان ترنامه دخمر لاندی دی نو کوم
وخت چی ترنامه دخمر لاندی سو نو ترهغه ایات لاندی سو کوم چی
دلالت کوی پر تحریم دخمر باندی چی هغه **إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ**
ده

دویمه وجه داده چی مقصود د شارع **ﷺ** په دغہ حدیث کبئی تعلیم
دلغاتونده نو چه تعلیم دلغاتو مقصود به سو نودا لازمه ده چی مراد
شارع له دغہ حدیث داده چی کوم حکم چی په خمر کبئی ثابت ده
هغه حکم په دغو نورو کبئی هم ثابت ده یعنی لکه خنکه سی په خمر
کبئی دا حکم ثابت و چی دخمر خبیل حرام دی دغہ رنگه په هغه
نورو کبئی هم دا حکم ثابت ده یعنی دهغو خبیل هم حرام دی قال
الخطابی رحمہ اللہ علیہ وتخصیص الخمر بهذه الاشياء
لیس لاجل ان الخمر لایكون الامن هذه الخمسة باعیانها
وانما جرى ذكرها خصوصاً لكونها معهودة فی ذلك الزمان
فكل ماكان فی معناها من ذرة او سلت او عصارة شجرة
فحكما حکم هذه الخمسه كما ان التخصیص الاشياء الستة
بالذكر فی خبر الربوا لایمنع من ثبوت حکم

الربو في غيرها.

خطابی رحمہ اللہ علیہ وائی چی تخصیص دخمر پدغوشیانو پوری
لدی وجهی نه ده چی خمر خاص له دغوشیانو جوڑ یری له بل شی نه
جوڑ یری بلکه تخصیص ئی له دی وجهی ده چه په هغه زمانه کبئی
له هغو شیانو جوڑید ویعنی له غنمو اوله اور بشو اوله انگورو۔ اوله
خرما اوله عسلو نوهر هغه شی چی په معنأ ددوی کبئی وی چی هغه
عبارة ده له جوارو اوله هغه اور بشو چی پوستکی ئی نه وی اوله
خپوسه ددرختو هغولره حکم ددغو پنخو شیانو ده۔

لکه تخصیص دهغه شپرو شیانو په ذکر کولو سره په حدیث دربو
کبئی چی منع نه راوولی له ثبوت دحکم دربو په غیر ددغو شپرو شیانو
کبئی یعنی لکه خنکه چی په حدیث دسود کبئی چی الحنطة
بالحنطة والشعیر بالشعیر۔

الی قوله مثلاً بمثلٍ دغه سود مختص تردغو مذکورو شیانو پوری
نه ده بلکه هر هغه شی چی ددوی په معنی کبئی وی په هغه کبئی
سود راحی دغه رنگه پدغه حدیث دخمر کبئی چه کوم پنخه شیان
ذکر دې دامختص ترخمر پوری ندی بلکه هر هغه شی چی په معنی
ددغو پنخو کبئی وی هغه ته خمر وائی لکه بنگی او تریاق حکه دوی
هم مذهب او مخمر عقل لره دې نوتر لفظ دخمر لاندی دی۔

﴿ الحجة الثالثة ﴾

روى ابو داود ايضاً عن نافع عن ابن عمر قال قال رسول

الله صلى الله عليه وسلم كل مسكر خمر وكل مسكر حرام

دریم دلیل داده چی داهم ابو داود رحمه الله عليه روایت کړې ده له

نافع رضی الله عنه هغه روایت کړې ده له ابن عمر رضی الله عنه هغه وائی

چی رسول الله صلى الله عليه وسلم وویل چی هر مسکر شی خمر ده او هر مسکر

حرام ده۔

قال الخطابي رحمه الله عليه قوله عليه السلام (كل مسكر

خمر)

دل علي وجهين احدهما ان الخمر اسم لكل ما وجد منه

السكر من الاشربة كلها والمقصود منه ان الآيه لمادلت على

تحريم الخمر وكان مسمى الخمر مجهولاً للقوم حسن من

الشارع ان يقال مراد الله تعالى من هذه اللفظة هذا ام على

سبيل ان هذا هو مسماه في اللغة العربية او على سبيل ان

يضع اسماً شرعياً على سبيل الاحداث كما في الصلوات

والصوم وغيرها خطابي رحمه الله عليه وائی چی رسول الله صلى الله عليه وسلم

دغه قول كل مسكر خمر په دو وجهو پر خپل مدعی باندې دلالت

کوی اوله وجه داده چی خمر دهرهغه خینونکی شی نوم ده چه له
 هغه سکر اومستی پینیری او مقصود له دی قول خخه داده چی دغه
 آیات إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ إِلَى قَوْلِهِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ط چی کوم
 وخت دلالت پر حرمت دخمر و کونو خمر قوم ته نه و معلوم چی
 خمر د کومی اشربی نوم ده نو شارع داور وبنوده چی د الله (جل جلاله)
 مراد له لفظه دخمر خخه دغه مسکر شی ده په دی طریقه چی ددغه
 مسکر شی نوم په لغت عربیه کبنی خمر ده او یا پدی طریقه چی الله
 (جل جلاله) و دغه مسکر شی ته وُس نوی په شرع کبنی دغه لفظ
 دخمر وضع کولکه الله (جل جلاله) چی و دغه فعل مخصوص ته په شرع
 کبنی لفظ دصلوة مثلاً وضع کزی ده وَالْوَجْهَ الْآخِرَ أَنْ يَكُونَ
مَعْنَاهُ كَالْخَمْرِ فِي الْحَرَمَةِ وَذَلِكَ لِأَنَّ قَوْلَهُ هَذَا خَمْرٌ فَحَقِيقَةٌ
هَذَا اللَّفْظُ يَفِيدُ كَوْنَهُ فِي نَفْسِهِ خَمْرًا فَإِنْ قَامَ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ
ذَلِكَ مَمْتَنَعٌ وَجِبَ حَمْلُهُ مَجَازًا عَلَى الْمَشَابَهَةِ فِي الْحُكْمِ الَّذِي
هُوَ خَاصِيَةٌ ذَلِكَ الشَّيْءِ.

خطابی رحمه الله علیه وائی چی بله وجه داده چی ددغه قول (کل
 مسکر خمر) معناد اکیدلی سی چی دغه مسکر لکه خمر داسی دی
 په حرمت کبنی خمر که شوک داسی ووائی چی داخمر دی یعنی
 شراب دی مثلاً نودغه لفظ خو داتقاضا کوی چی فی نفسه دی داغه

شي خمروي او كه پردی باندي دليل قائم سي چي دغه شي كله
خمروو حقيقة نويادا لازمه ده چي مجازابه اطلاق دخمروو باندي
كوي پر دغه شي باندي يعني دابه وائي چي حكم ئي حكم دخمر ده
خكه چي پر خمرباندي چي حكم دحرمت په كوم علت سوي وو
هغه علت په دغه شي كيني هم موجود ده چي هغه علت سكرده.

﴿ الحجّة الرابعة ﴾

روي ابو داود رحمه الله عليه عن عائشه رضي الله عنها
انها قالت سئل رسول الله ﷺ عن البتع فقال كل شراب
مسكر فهو حرام.

قال الخطابي رحمه الله عليه البتع شراب يتخذ من العسل
وفيه ابطال كل تاويل يذكره اصحاب تحليل الانبذة وافساد
لقول من قال ان القليل من المسكر مباح لانه عليه السلام
سئل عن نوع واحد من الانبذة فاجاب بتحريم الجنس
فيدخل فيه القليل والكثير منها ولو كان هناك تفصيل في
شئ من انواعه ومقاديره لذكره ولم يهمله.

خلورم دليل داده امام ابو داود رحمه الله عليه له ام المؤمنين بي بي
عائشه رضي الله عنها خخه روايت كوي دا وائي چي له رسول
الله ﷺ خخه سوال له بتع وسو رسول الله ﷺ ورته وويل چي هر هغه

شراب چي نشه او مستي را وسترنكي وي هغه حرام دي خطابي
 رحمه الله عليه وائي چي بتع هغه شرابو ته وائي چه له غسلو جوړ
 سوي وي او دا وائي چي پدغه حديث شريف كيني ابطال دهرهغه
 تاويل دي چي اصحاب تحليل الانبذه ئي ذكر كوي اوفساد دهغه قول
 ده چي وائي قليل له مسكر خنجه مباح ده حكه له رسول الله ﷺ خنجه
 سوال له يوي نوع دشرابو وسو او ده جواب په تحريم دجنس سره
 وركونو په جنس كيني قليل او كثير دوازه داخل دي نو كه چيري
 بالفرض وتقدير تفصيل پكيني وائي مثلاً چي فلاني قسم حلال دي
 او فلاني قسم حرام دي يا مثلاً كه دونه مقدار وُو نوبيا حلال دي او كه
 دونه وُو نوبيا حرام دي نوبيا به دغه سي مهمل نه ويل چي كل شراب
 اسكر فهو حرام يعني هغه نوع او مقدار ئي بيا ذكر كول.

﴿ الحجة الخامسة ﴾

روي ابو داؤد رحمه الله عليه عن جابر بن عبدالله رضي الله عنه قال قال
 رسول الله ﷺ

ما اسكر كثيره فقليله حرام

پنځم دليل داده امام ابو داؤد رحمه الله عليه له جابر ابن عبدالله رضي
 الله عنهما خنجه روايت كوي هغه وائي چي رسول الله ﷺ وويل هغه
 شي چي ډير ئي مستي را وستونكي وي دهغه لږ هم حرام ده يعني قليل

او کثیر دمسکراتو علی السویه دی

﴿ الحجّة السادسة ﴾

روی ایضاً عن القاسم عن عائشه قالت سمعت رسول

الله ﷺ يقول كل مسكر حرام وما اسكر منه الفرق فمّل الكف

منه حرام قال الخطابي رحمه الله عليه الفرق مكيال يسع

سته عشر رطلاً وفيه ابين البيان ان الحرمة شاملة لجميع

اجزاء الشراب.

شپریم دلیل داده چی مذکور راوی له قاسم رضی الله عنه هغه له بی بی

عائشه رضی الله عنها خخه روایت کوی داوائی چی ماله رسول الله ﷺ

خخه او ریڈلی دی هغه ویل هر مسکر حرام ده او هغه شی چی دهغه

فرق مستیڈونکی اونشه راوستونکی وی له هغه شی خخه یوموٹ هم

حرامده خطابی رحمه الله علیه وائی چی فرق هغه پیمانی ته وائی چی

په هغه کبئی شپاژس رطل خایبری او پیدی حدیث کبئی واضح

تریان داده چی حرمت وٹولو اجزاء دشرابو ته ورشامل ده۔

﴿ الحجّة السابعة ﴾

روی ابو داود رحمه الله علیه عن شهر بن حوشب عن ام

سلمه

قالت نهی رسول الله ﷺ عن كل مسكرو مفتر

اوم دليل داده امام ابو داود رحمه الله عليه عن شهر بن حوشب رضی
الله عنه خخه روایت کوی او هغه ئی له ام سلمه رضی الله عنها خخه کوی
هغه وائی چی رسول الله ﷺ منع وفرمایله له هر مسکرشی او له هر
مفترشی خخه قال الخطابی رحمه الله عليه المفتر کل شراب
یورث الفتور والخذر فی الاعضاء وهذا لاشک انه متناول
لجميع الانواع الاشربه فهذا الاحادیث کلها دالة علی ان کل
مسکر خمر و هو حرام.

خطابی رحمه الله عليه چی وائی مفتر و هر هغه شرابو ته وائی چی
مورثه ئی فتور او خدر وی په اعضاء کبنی یعنی چی په اندامو کبنی
سستی او کهالی پیدا کوی هغه ته مفتر وائی او دا حدیث بیشکه وٹولو
اقسامو د شرابو ته شاملیری امام رازی رحمه الله عليه وائی چی دغه
احادیث ٹول دلالت کوی پردی باندې چی هر مسکر خمر دی او
خمر حرام دې.

نوله دی دامعلومه سوه چی هر هغه شی چی مستی او نشه پیدا کوی په
بدن کبنی لکه شراب وغیره مثلاً هغه تر لفظ دمسکر لاندی دی هر
هغه شی چی په بدن کبنی سستی او کهالی پیدا کوی لکه نسوار
وغیره هغه تر لفظ دمفتر لاندی دې.

﴿ النوع الثاني من الدلائل على ان كل مسكر خمر ﴾

دويمه نوع له دلائلو پر دی باندى ده چي هر مسكر خمر دی التمسك

بالاشتقاق قال اهل اللغة اصل هذا الحرف التغطية سمي

الخمير خميراً لانه يغطي رأس المرأة وخمرت رأس الاناء اي

غطته والخامر هو الذي يكتم شهادته قال ابن انباري رحمه

الله عليه سميت خمر لانها تخامر العقل اي تخالطه دليل به

اشتقاقه و سره ده اهل اللغة والواو اي چي اصل ددغه حرف تغطية ده

يعني پوٹيدل دی وٹکری ته ٹکری وائی یعنی خمارورته وائی لدى

وجهی چي د بنحی سرورپٹه وی او دغه رنگه دخمرت رأس الاناء

معنی داده چي مادلو بنی سرورپٹ کو او دغه رنگه خامر وهغه چاته

وائی چي خپله شاهی پوٹه وی او ابن انباري رحمه الله عليه وائی

چي وخمرتہ خمر وائی لدى وجهی چي عقل پوٹه وی او سره گڈ وڈ

کوی به الاشتقاق دالة على ان الخمر ما يكون ساترا للعقل

كما سميت مسكراً لانها تسكر العقل اي تحجزه وكأنها

سميت بالمصدر من خمره خمرأ اذا ستره للمبالغة ويرجع

حاصله الى ان الخمر هو السكر لان السكر يغطي العقل

ويمنع من وصول نوره الى الاعضاء فهذه الاشتقاق من

اقوى الدلائل على ان مسمى الخمر هو المسكر.

دغه اشتقاقات پر دی بانندی دلالت کوي چي خمر وهغه شی ته وائی چي پوښیدونکی عقل لره وی لکه څنگه سی مسکر نامدار سوځکه خو عقل منع کوي او بند وی یه یعنی دا خمر په مصدر سره نامداره سو مبالغه یعنی حق خودا وړوچي ددغه خمر نوم مخمر وائی خو لکن مبالغه یه خمر ورته وویل لکه په زید عدل کښی مثلاً چي حق داده چي زید عادل ووائی خو لکن دزیاده عدل په وجه بانندی زید عدل ووائی مبالغه حاصل دکلام داده چي خمر ودغه سکرته یعنی ودغه نشی ته وائی ځکه خوداسکر یعنی دانشه عقل سلبه وی نو دغه اشتقاقات له اقوای دلائلو څخه دی پر دی بانندی چي خمر دمسکرشی لپاره نوم ده یعنی هغه مسکرئی مسمی ده نوهر مسکر خمر ده اوهر خمر حرام ده

﴿ النوع الثالث من الدلائل على ان الخمر هو المسکر ﴾

ان الامة مجمعة على ان الايات الواردة في الخمر ثلاثة اثنان منها ورد بلفظ الخمر احدهما هذه الاية والثانية اية المائدة والثالثة وردة في

السكر وهو قوله لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى ط وهذا يدل

على ان المراد من الخمر هو السكر.

دریمه نوع له دلائلو چي هغه دلالت کوي پر دی بانندی چي خمر و مسکرته وائی هغه داده چي امت اجماع پر دی بانندی کړی ده چي

هغه اياتونه چي په خمر کښي وار دسوي دي هغه دري دي دوه په

لفظ دخمر وار دسوي دي چي يو دغه ايات ده وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ

الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِنَاسٍ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ
مِن نَّفْعِهِمَا.

او بل دغه ايات ده چي إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ

رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ط الايه

او دريم دغه ايات ده چي لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ بلکه

خلورا يا تونه دي خلورم داده-

وَمِنْ ثَمَرَاتِ نَخِيلٍ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا

نودا دلالت کوي پردي باندي چي مراد له خمر څخه سکرده ځکه

خو بعض اياتونه په لفظ دخمر سره راغلي دي او بعضي په لفظ

دسکر سره راغلي دي مقصد او هدف داياتو يوشی ده نودا معلومه

سوه چي سکر او خمر يوشی دي-

﴿ النوع الرابع من الدلائل ان سبب تحريم الخمر هو ﴾

ان عمرو معاذ قال يا رسول الله ان الخمر مسلبة للعقل مذهبة

للمال فبيّن لنا فيه فهما انما طلبا الفتوى من الله ورسوله

بسبب كون الخمر مذهبة للعقل فوجب ان يكون كل ماكان

مساوياً للخمر في هذا المعنى اما ان يكون خمر او اما ان

يكون مساوياً للخمر في هذا الحكم.

خلورمه نوع له دلائلو داده چي سبب د تحريم دخمر داده چي عمر
ومعاذ رضی الله عنهما وویل چي یا رسول الله چي خمر خو مذهب
مال لره دی او مسلب عقل لره دی نو ته مونبر ته بیان پکینی و کڙه
یعنی دوی دوو خو له الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) له رسول شخه
فتوی طلب کڙه لدی وجهی طلب کڙه چي دغه خمر مذهب او
مسلب عقل لره وو نو الله (جل جلاله) دافتوی ور کڙه چي دغه مردار
دی دشيطان عمل ده نولدی دا معلومه سوه چي دالازمه ده چي هر
هغه شی چي له خمر سره مساوی وی پدغه معنی کینی یعنی چي
مسلب عقل لره وی نو هغه شی به یا په خپله خمر وې او یا به له خمر
سره په حکم کینی مساوی وی چي الله (جل جلاله) پدغه آیات کینی
هغه حکم ذکر کو إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ حاصل ئی دا سوچی هر
هغه شی چي مذهب عقل لره وی هغه به یا عین خمروی او یا به
مساوی له خمره سره وی نو تریاق وافیون وغیره کڅه هم په عین
خمریت کینی علماء اختلاف لری چي عین خمر نه دی لکن په
مساویت کینی له خمر سره هیڅوک اختلاف نسی کولی ځکه
خودوی هم داسی مذهب او مسلب عقل لره دی لکه خمر چي وو نو
دوی به له خمر سره په حکم کینی مشترک وی. یعنی په حرمت

کبني نه په نجسۍ کبني-

﴿ النوع الخامس من الدلائل ﴾

ان الله علل تحريم الخمر بقوله تعالى إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدُّكُمْ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ (سورة المائدة ايه نمبر ٩١)

الله (جل جلاله) علت دحرمت دخمر پدی خپل قول باندى ویلی ده چی شیطان اراده لری ددی چی ستاسو په میانخ کبني دبنمنی او بغض و اچوی په ذریعه دشرا بو او دقیمراو منع کړی تاسولره له یاده دالله (جل جلاله) اوله لمانخه شخه-

ولا شك ان هذا لافعال معللة بالسكرو هذا لتعليل

یقینی فعلی هذا تكون هذه الاية نصاً في ان حرمة الخمر معللة بكونها مسكرة فاما ان يجب القطع بان كل مسكر خمر وان لم يكن كذلك فلا بد من ثبوت هذا الحكم في كل مسكر وكل من انصف وترك العناد علم ان هذه الوجوه ظاهرة جلیلة فی اثبات هذا المطلوب-

پدی کبني شك نسته دغه افعال چه بغض او دشمنی ده او بندیدل دی دخداى (جل جلاله) له یا ده او له لمانخه شخه دا معلل په سکر سره دی یعنی ددغوا افعالو علت نشه ده کدغه نشه نه وی نو دغه افعال له

انسانه نه صادر زيری او دغه تعليل هم يقيني ده يعنی الله (جل جلاله) شراب هم پدغه وجه حرام کڙی دی چی بغض او دبنمني او بنديدل دخدای (جل جلاله) له يا ده اوله لمانځه څخه ده او داچه راځی په سبب دشرابو راځی نو بنا پردي باندي دغه ايات چی إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ الايه دا صراحة دلالت کوی پردي باندي چی شراب لدی وجی حرام دی چی مسکردی يعنی دا سکرئی علت دحرمت ده نولدی بيانه دالازمه سوه چی يا به قطع او يقين پردي باندي کوی چی هر مسکر خمر دی او که دا قطع نه وسی بياد الازمه ده چی ثبوت ددغه حکم به کوی په هر مسکر کبني حاصل دکلام داده چی الله (جل جلاله) شراب پدی وجه حرام کڙيدی چی انسان دخدای له يا ده اوله لمانځه څخه باسی او انسان دخدای (جل جلاله) له يا ده اوله لمانځه ترهغه وخته نه وزی چی نشه نه وې يعنی په نشه سره انسان دخدای (جل جلاله) له ياده اوله لمانځه وځی او نشه په شرابو کبني موجود ده نوځکه دغه نشه علت دحرمت دشرابو سوه نو په هر هغه شئی کبني چی نشه موجوده وی هغه به ياعين شراب وی او يابه په حکم دشرابو کبني وی يعنی لکه څنگه سی الله (جل جلاله) دشرابو په حقله وائی چی شراب مردار دی دشيطان عمل ده پرهيز ځيني وکڙی

دغه رنگه به ددغه مسکر شی په حقله هم وای چی داد شیطان عمل
ده پرهیز ځینی وکړی۔

په امام صاحب رحمه الله علیه پسی بعض شوافع رحمه الله علیه وائی
چی امام صاحب رحمه الله علیه پردی خبره باندي چی هر مسکر

خمر نه ده بلکه هغه یومذکور شی خمر ده چی عصیر العنب

الشدید الذی قذف بالذبد ده په دی ایات دلیل نیولی ده وَمِنْ

ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا ط

ترجمه: له میوو دخرما او انگورو څخه جوړه وی نشه اورزق حسن

یعنی الله (جل جلاله) پرمونږ باندي احسان کړې ده په نشه جوړه ولو

اورزق حسن سره نودالازمه ده چی دانشه به مباح وی ځکه احسان

په مباح سره وی په حرام سره احسان نسی کید لای خولکن داخبره

غلطه ده چی امام صاحب پر خپله مدعی په دغه ایات دلیل نیولی ده

بلکه پردی باندي شریک بن عبدالله دلیل نیولی ده هغه له خمر

ماسوی نور ټول شیان مباح بولی (مبسوط ٥، ج-١٢) فتح القدير ٣١، ج-٩۔

امام ابو حنفيه رحمه الله علیه وائی چی هر مسکر حرام ده خوهر

مسکر خمر نه ده خمر عبارة له دی بولی عصیر العنب الشدید

الذی قذف بالذبد یعنی خاص له انگورو څخه او به باسی او هغه په

جوش وغیره سره سخت سی اوبیا ځگ غور ځوی هغه ته خمر وائی

لدی ماسوی نور مسکرات حرام دی خولکن حرمت ئی تر خمر کم
 ده ثمره داخلاف په مینخ دامانا نو کبئی په دی کبئی ظاهره کبیری
 امام صاحب رحمه الله علیه چی خمر خاص و عصیر العنب ته وائی
 یعنی پر دی مذکورشی اطلاق دخمر حقیقه کول کبیری او پر هغه
 نورئی مجازاً کول کبیری حکه دا په اجماع سره ثابت ده اجماع پر
 دی راغلی ده چی ودغه عصیر العنب ته خمر وائی نودغه مذکورشی
 حرام قطعی ده حکه په دلیل قطعی سره ثابت ده او هغه نور حرام ظنی
 دی حکه په دلیل ظنی سره ثابت دی چی اخبار احاد دی نو په عصیر
 العنب کبئی علت دحرمت سکر نه ده بلکه عین ئی حرام او مردار ده
 او هغه نورو مسکراتو کبئی علت دحرمت سکرده امام صاحب
 رحمه الله علیه وائی په عصیر العنب کبئی په قلیل خوراک او کثیر
 خوراک حد جاری کبیری یعنی ولو که دونه و خوری چی مسکر نه وی
 اوبیع یه باطله ده مستحیل یه کافرده او ماسوی له عصیر العنب شخه
 هغه نور مسکرات بیا داسی نه دی یعنی مستحیل ئی کافر نه ده او بیع
 یه په نفس جواز سره جائز ده او حد ترهغه وخته پورې ئی په
 خوژونکی باندي نه جاری کبیری تر شوچی مسکر نه وی یعنی په
 قلیل خوراک باندي یه حد نه جاری کبیری او امام شافعی رحمه الله
 علیه یه فرق نه کوی هغه وائی هر مسکر خمرده او هر خمر حرام ده

يعني علت دحرمت سکرده لکه مخته چي ذکر سو او مستحيل دٿولو.
 کافر ده اوبيع يه باطله ده حاصل ئي داسوچي امامان صاحبان رحمہ
 اللہ عليهما له عصير العنب شخه ماسوي دهغو نورو مسکراتو په
 حرمت کبني سره متفق دي په خمريت کبني سره مختلف دي کڅه
 هم دامام صاحب رحمہ اللہ عليه په قول کبني غير مفتي به اوامر جوع
 عنه قولونه سته په ائنده کبني به ئي انشاء اللہ ذکر کڙو بيرته خپل
 مقصد ته راځو چي حرمت دخمرده۔

﴿المقام الثاني في بيان ان هذه الآية﴾

﴿دالة على تحريم الخمر و بيانه من وجوه﴾

﴿الاول﴾

ان الآية دالة على ان الخمر مشتملة على الاثم والاثم حرام

لقوله تعالى قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ

وَالْأَثَمَ وَالْبَغْيَ ط (سورة الاعراف نمبر ٣٣)

فكان مجموع هاتين الايتين دليلاً على تحريم الخمر دويم

مقام په دي کبني ده چه دغه ايات يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ ط

دلالت پر حرمت دخمر باندي کوي او بيان ئي له ډيرو وجهوده اوله

وجهه داده چي دغه ايات دلالت کوي پردي باندي چي خمر مشتمل

دی پر گناه بانندی گناه ئی داوه قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ

لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا ط

او گناه حرام ده په دی قول دی اَللّٰهُ (جَلّ جلاله) سره یعنی ته ورته
ووايه ای محمد ﷺ چی زمارب حرام کړی دی۔

دبی حیایی خبری کومی چی پکښی ښکاره دی او کومی چی پکښی
پٹی دی او گناه لره او ناحقه زیاتی کولو لره په دغه لفظ دائم کښی هر
قسم گناه راغله خواه دعقیدی گناه یا دعمل گناه وی او بیاد ذاتی
عمل گناه وی او که دخلقو دحقو نو گناه وی نو دغه مجموع دواړه ایا
تو نه دلالت کوی پر تحریم دمسکراتو باندي۔

﴿ الثانی ﴾

ان الاثم قدیراد به العقاب وقدیراد به ما يستحق به من

العقاب من الذنوب وایهما کان فلا یصح ان یوصف به

الاالمحرم۔

دویمه وجه داده چی په لفظ دائم سره کله عقاب یعنی عذاب
مرادوی او کله هغه شی مرادوی چی په هغه سره انسان مستحق
دعذاب گززی چی هغه عبارة ده له گناه څخه چی هر یو مراد سی له
محرم شی ماسوای دبل شی توصیف نه په صحیح کیری یعنی په ایات
کښی دخمر توصیف په اثم سره سوی ده او اثم چی په هر معنی

واخلى دمحرّم توصيف په كيرى نو دا معلومه سوه چى خمر حرام
دى-

﴿ الثالث ﴾

انه تعالى قال وَائْتَمَهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا صرح بر رجحان الاثم
والعقاب وذلك يوجب التحريم-

دريمه وجه داده الله (جلّ جلاله) ويلي دى چى گناه ددوى تر نفع غټه
ده په ترجيح دائم او عقاب ئى تصريح وکړه او داتحریم واجبہ وى

﴿ الاثم الكبير ﴾

فيه امور احدهما ان عقل الانسان اشرف صفاتها والخمر
عدو العقل وكل ما كان عدوا لا اشرف فهو اخس فيلزم ان
يكون شرب الخمر اخس الامور وتقريره انما سمي عقلاً لانه
يجرى مجرى عقال الناقة فان الانسان اذا دعاه طبعه الى
فعل قبيح كان عقله مانعاً له من الاقدام عليه فاذا شرب
الخمر بقى الطبع الداعى الى فعل القبائح خالياً عن العقل
المانع منها والتقريب بعد ذلك معلوم-

په ايات شريف كښى اثم كبير ذکر ده پدى كښى اموز دى اول امر
داده چى ده انسان عقل اشرف دصفتا توده او خمر دښمن د عقل ده
نوهر هغه شى چى دشمن داشرف وى هغه به اخس وى نو دالزمه سوه

چی دخمر خبئل اخس دامورو ده تقریرئی داده چی عقل ته عقل وائی
حککه داجاری پر حای دگونڈی داوبن ده حککه انسان چی کوم وخت
خپل طبیعت ئی ویو بدفعل ته ور وغواژی نو عقل ئی مانع سی لدغه
بدفعل کولو خخه هغه ئی نه ور پر یردی ودغه بدکار ته لکه داوبن
لپاره چی گونڈه ده گونڈه وهغی رسی ته وائی چی داوبن دمخ پشه
ورغبرگه کپی او په ویتپی او کوم وخت چی انسان شراب خبئی
نود ده هغه طبیعت چی بلونکی وی و بدفعل ته هغه خالی سی له عقله
خخه هغه عقل چی منع کونکی و و له اقدام کولو خخه پر دغه بدفعل
نویدغه وجه اثم کبیر ده یعنی غطه گناه ده ذکر ابن ابی الدنیا أنه
مز علی سکران وهو یبول فی یده ویمسح به وجهه کھیة
المتوضئی ویقول الحمد لله الذی جعل الاسلام نوراً اوالماء
طهوراً وعن العباس بن مرداس أنه قیل له فی الجاهلیة لم
لاتشرب الخمر فانها تزید فی جرئتک فقال ما انا بأخذ
جهلی بیدی فادخله جو فی ولا ارض ان اصبح سید قوم
وامسی سفیهم.

دهغه مخته وجهی په تائید کبئی دغه کلام ذکر کیری داسی ذکر
سویدی چی ابن ابی الدنیا پریو نشه ئی باندى تیریدی هغه په لاس
کبئی بولی کولی په مخ ئی مینلی لکه اودس کونکی اوویل ئی حمد

دوی هغه ذات لره چی اسلام ئی نور گرز ولی ده او اوبه ئی پا کونکی
گرزولی دې او له عباس بن مرداس شخه نقل سویده چی یو وخت په
جاهلیت کبئی وده یوچا وویل چی ته شراب ولی نه چشی داخوستا
په جرئت کبئی زیاتوب را ولی ده ورته وویل چی زه په خپل لاس
جهل په خپل نس کبئی نه اچوم او نه زه په دی راضی کیوم چی
سهار سردار دقوم یم او ما بنام هغه یی عقل دقوم یم-

﴿ وٲانیهٲا ﴾

ماذکره الله تعالى من ایقاع العداوة والبغضاء والصد عن
ذکر الله وعن الصلوة.

او دویم امر هغه ده چی هغه عبارة ده له وقوع دد بنمنی په خپل میانخ
کبئی او منع کیدل له یا دخدای (جل جلاله) شخه او منع کیدل له
لمانخه شخه دغه هر یو اثم کبیر ده یعنی غٲه گناه ده-

﴿ وٲالثها ﴾

ان هذه المعصية من خواصها ان الانسان كلما كان اشتغاله
بها اكثر و مواظبة عليها اتم كان الميل اليها اكثر و قوة النفس
عليها بخلاف سائر المعاصي مثل الزاني اذا فعل مرة واحدة
فترت رغبته في ذلك العمل و كلما كان فعله لذلك العمل اكثر

كان فتوره اكثر ونفرته اتم بخلاف الشرب فانه كلما كان

اقدامه عليه اكثر كان نشاطه اكثر ورغبته فيه اتم فاذا

واظب الانسان عليه صار الانسان غرقاً في اللذات البدنية

معرضاً عن تذكرة الآخرة والمعاد حتى يصير من الذين نسوا

الله فأنسا هم أنفسهم وبالجملة فالخمر يزيل العقل واذا زال

العقل حصلت القبائح بأسرها ولذلك قال عليه الصلوة

والسلام الخمر ام الخبائث تفسير كبير (نمبر ٤٠١، ج-٢)

دريم امير داده چي معصيت او گناه دخمر له خواصو شخه ده يعنى

چي دانسان شغل هر كله ورباندى ڈيروي او هميشه توب ئي

ورباندى تام وي دغونه ئي ميل ودوى ته ڈيروي او نور گنا هونه

دغسى نه دى لكه زانى چي يوار دزنا فعل وكڙي نو دده رغبته پدغه

فعل كبنى سست تيروي يعنى چي خونه ئي دزنا فعل اكثر وي دغونه

ئى سستى او نفرة ئينى اتم او اكمل وي او شراب داسى نه دى حكه

چي پر هغو باندى چه خو نه اقدام اكثر وي دغونه ئى رغبته پكبنى

اتم وي نو هر كله چي انسان هميشه توب ورباندى وكڙي نو انسان

غرق گرزى په لذات بدنیه كبنى او اعراض كونكى گرزى له ياده

داخرة شخه حتى چي انسان گرزى له هغو كسانو چي الله ئى هيروي

او په دوى هير كڙي وي خپل نفسونه او حال داده الله (جل جلاله) وائى

ولا تكونوا كالذين نسوا الله فأنساهم أنفسهم.

يعني تاسومه کيڙي لکه هغه کسان چي اَلله (جل جلاله) ئي هير کڙي وي او اَلله (جل جلاله) هير کڙي وي په دوي باندي خپل نفسونه حاصل دکلام داده چي خمر عقل زائله وي نو کوم وخت چي عقل زائل سي نو ٿول قبائح گناهونه او معصيتونه پخپله حاصليڙي نو ځکه رسول الله ﷺ وائي الخمرام الخبائث يعني خمر دٿولو بدو شيانو مورده.

﴿ قال الراغب في كتابه مفردات القرآن ﴾

سمى الخمر لكونه خامرا للعقل اي ساتر له وهو عند بعض

الناس اسم لكل مسكر وعند بعضهم للمتخذ من العنب

خاصة وعند بعضهم المتخذ من العنب والتمر وعند بعضهم

بغير المطبوخ رجح انه اسم لكل شيء ستر العقل وكذا قال

غير واحد من اهل اللغة منهم الدينوري والجوهري.

امام راغب په خپل کتاب مفردات القرآن کښي وائي چي شرابوته

خمر واي لډي وجهي چي دوي خامر او پټه ونکي دي عقل لره

داخمر په نزد د بعض الناس نوم لپاره دهر مسکرده او په نزد د بعض

الناس نوم خاص لپاره دهغه شي ده چي له انگورو او له خرما جوړ

سوي وي او په نزد د بعض الناس نوم لپاره دهغه شي ده چي پوخ سوي

نه وی ترجیح وهغه ته ور کول سوی ده چی نوم لپاره دهغه شی ده چی
پښېدونکی عقل لره وی اودغه رنگه غیر واحد له اهل لغة څخه پدغه
خبره قول کړی ده چی بعض له هغو څخه دینوری او جوهری دی

قال صاحب الهدایة من الحنفیة الخمر ما اعتصر من ماء

العنب اذا اشتد وهو المعروف عند اهل اللغة واهل العلم قال

وقیل هو اسم لكل مسکر لقوله علیه السلام کل مسکر

خمر ولانه مشتق من مخامرة العقل وذلك موجود فی كل

مسکر قال ولنا اطباق اهل اللغة علی تخصیص الخمر

بالعنب ولهذا اشتهر استعمالها فيه ولان تحريم الخمر قطعی

وتحريم ماعد المتخذ من العنب ظنی قال وانما یسمى الخمر

خمرآ لتخمره لالمخامرة العقل قال ولاینا فی ذلك كون الاسم

خاصاً فيه كما فی النجم فانه مشتق من الظهور ثم هو خاص

بالثریاء آه صاحب دهادئی له احنافو څخه وائی چه خمر دانگورو

اوبوته وائی چه له انگورویه ونبنڅی څی او سختی سی او په څگ

سره غور څیدل کوی داپه نزد داهل اللغة او اهل علم باندى معلوم

شئی ده یعنی ودغه مذکور شئی ته وائی اودی وائی چه یوچاویلی دی

چه خمر دهر مسکر شئی نوم ده له جهته ددی قول در سول الله ﷺ

كل مسکر خمر اوبل خمر مشتق ده له مخامرة د عقل یعنی چه عقل

پوٽه وى نوئي خمر بولى اوداخمریت په هر مسکر کښى پروت ده۔
 اودى وائى چه مونږ لره اطباق داهل اللغة ده پر تخصیص دخمر
 ترانگورو پورى يعنى چه اهل اللغة دانگورو والا ته خمر وائى
 نومونږ هم دانگورو وابوته خمر واپونو لدى وجه استعمال دخمر هم
 دانگورو په اوبو کښى مشهورده اوبل تحريم دخمر و قطعى ده
 اوتحريم دهغو شيانو چه هغه له انگورو ماسوى له بل شى څخه جوړ
 سوى وى ظنى ده اودى وائى چه خمر ته خمر وائى لدى وجه چه
 خميره کبرى نه لدى وجهه چه عقل پوټه وى اودى وائى چه دالدى
 سره منافى نده چه يو شى دى مخامروى عقل لره خولکن خمر دى
 نه ورته وائى يعنى تاسى خوواياست چه خمر لدى وجه ورته وائى چه
 عقل پوټه وى نو هر هغه شى چه عقل پوټه وى هغه خمر ده دى وائى
 داخو بعیده خبره نده چه عقل دى پوټه وى او خمر دى نه ورته وائى
 لکه تجوم چه مشتق له نجم څخه ده اونجم ظهور ته وائى نوبایدو
 هرستورى ته نجم ووائى ځکه خوهر يو ظاهر ده خولکن و س خاص
 تر ثرياء پورى ده يعنى تر پير وینى پورى۔

﴿ قال فى الفتح ﴾

والجواب عن الحجة الاولى ثبوت النقل عن بعض اهل اللغة
 بأن غير المتخذ من العنب يسمى خمرا الا يرى انه قال فى

قاموس اللغة الخمر ما أسكر من عصير العنب او عام وقال
العموم اصح لانها حرمت وما بالمدينة خمر عنب وما كان
شراهم الا البسرو التمر انتهى وهذا صريح في ان الخمر
عند بعض اهل اللغة يعم ماء العنب وغيره وان العموم اصح
عند صاحب القاموس فتح القدير (نمبر ٢٣، ج-٩) صاحب الفتح
وائى چه داوول دليل جواب داده چه له بعض اهل لغتو خخه دانقل
ثابت ده چه هغه شئى چه له انگورو ماسوى له بل شئى جور سوى وى
هغه ته خمر وائى لکه صاحب قاموس چه په خپل کتاب قاموس اللغة
کښى وائى خمر هغه شئى ته وای چه مسکروى هغه له انگورو جور
سوى وى او که عام وى او ویلى دى چه عموم اصح ده خکه کوم
وخت چه خمر حرام سو په هغه وخت کښى په مدینه منوره کښى
دانگورو شراب نه ؤو په هغه وخت کښى دوچى خرما اود دلندى
خرما شراب ؤ نوابن همام رحمه الله عليه وای چه دغه عبارة صراحة
دا دلالت کوى چه خمر په نزد دبعض اهل اللغة عام دى دانگورو
وابوته هم وائى او ونوروته هم وائى وقال الخطابى زعم قوم ان
العرب لاتعرف الخمر الا من العنب فيقال لهم ان
الصحابه رضی الله عنهم الذين سمو غير المتخذمن العنب
خمرا عرب فصحاء فلو لم يكن هذا الاسم صحيحاً لما اطلقوه

خطابی رحمہ اللہ علیہ وائی چہ یو قوم داگمان کبریٰ ده چہ عرب
 خمر صرف وهغه شئی ته وائی چہ له انگورو جور سوی وی نوودغه
 قوم ته دا ویل کبریٰ چہ صحابه کرامورضی اللہ عنہم فصیح عرب
 دی دهغه باوجود وهغه شئی ته چہ له انگورو ماسوی له بل شئی جور
 سوی وی خمر ورته وائی نوکه دغه اسم وهغوشیانو ته صحیح نسی
 نو صحابه کرامورضی اللہ عنہم پدغه نامه ولی ورته ویل وقال ابن
 عبدالبر قال الکوفیون الخمر من العنب لقوله تعالیٰ اعصر
 خمرآ فقالوا فدل علی ان الخمر هو ما یعصر لا ما ینبذ قال
 ولا دلیل فیہ علی الحصر قال اهل المدينة وسائر
 الحجازین واهل الحدیث کل مسکر خمر و حکمه حکم ما
 اتخذ من العنب فیکفر مستحلها وتصیر نجسته ولا قيمة لها
 فی حق المسلم ولا یجوز بیعها ولا الانتفاع بها ابن البر رحمہ
 اللہ علیہ وائی چہ کوفیان صرف دانگورو وابوته خمر وائی لیدی وجه
 چہ الله (جل جلاله) وائی اعصر خمرآ نوودغه اعصر لفظ دلالت
 پردی بانندی کوی چہ خمر وهغه شئی ته وائی چہ نبنجیحل کبریٰ
 وهغه ته نه وائی چہ خمیره کبریٰ نبنجیحل صرف له انگورو کبریٰ
 له بل شئی نه کبریٰ نوخکه صرف دانگورو وابوته خمر وائی ابن البر
 رحمہ اللہ علیہ وائی پدغه آیات کسبی پر دغه حصر بانندی هیخ دلیل نشته

حُكْمِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَوْ بَاقِي أَهْلِ الْحِجَازِ أَوْ أَهْلِ الْحَدِيثِ يَعْنِي مُحَدِّثِينَ
دَاوَائِيَّ، چِه كَلِّ مَسْكِرٍ خَمْرًا، يَعْنِي هَر نَشْئِي شَيْ خَمْرِدَه أَوْ حَكْمِئِي
حَكْمِ دَهغِه شَيْ دِه چِه لِه أَنْگُورُ وَ جُورِ سَوِي وَي أَوْ مُسْتَحِيلِئِي
كَافِرِدَه پِه حَقِّ دِمَسْلَمَانَ كَسْبِي يِه قِيَامَتِ نَشْتِه أَوْ نَفْعِ وَرِ بَانْدِي
اِحْتِئَلِ نَارُوَادِه.

﴿ قَالَ الْقُرْطُبِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ ﴾

الْأَحَادِيثُ الْوَارِدَةُ عَنْ أَنَسٍ وَغَيْرِهِ عَلَى صِحَّتِهَا وَكَثْرَتِهَا
تَبْطُلُ مَذْهَبَ الْكُوفِيِّينَ الْقَائِلِينَ بِأَنَّ الْخَمْرَ لَا يَكُونُ الْأَمْنُ
الْعَنْبُ وَمَا كَانَتْ مِنْ غَيْرِهِ فَلَا يُسَمَّى خَمْرًا وَلَا يَتَنَاوَلُهَا اسْمُ
الْخَمْرِ وَهُوَ قَوْلُ مُخَالَفٍ لِللُّغَةِ الْعَرَبِ وَالسَّنَنَةِ الصَّحِيحَةِ
وَالصَّحَابَةِ الْفَصْحَاءِ قُرْطُبِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَائِي هَغِه دِيرِ أَحَادِيثِ
صَحِيحِه چِه وَارِدِ سَوِي دِي لِه أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَغَيْرِهِ حُخِه هَغِه
بَاطِيلِه وَي دِ كُوفِيَا نَوْمَذَهَبِ چِه دَوِي قَائِلِينَ دِي پَدِي بَانْدِي چِه خَمْرِ
نَوِي مَگَرِ لِه أَنْگُورُ وَي أَوْ هَغِه شَيْ چِه لِه بِلِ شَيْ وَي هَغِه تِه خَمْرِ نِه
وَائِي أَوْ هَغِه تِه دِخَمْرِ نَوْمِ نِه وَرِ شَامَلِيْبِرِي دِغِه قَوْلِ مُخَالَفِ لِه لَغَتُو دِعْرِ
بُودِه أَوْ مُخَالَفِ لِه سَنَةِ صَحِيحِه حُخِه دِه أَوْ مُخَالَفِ لِه فَصِيحُو صَحَابِه
كَرَامُورِضِي اللَّهِ عَنْهُمْ حُخِه دِه لِأَنَّهُمْ لِمَانَزَلِ تَحْرِيمِ الْخَمْرِ فَهَمُوا
مِنَ الْأَمْرِ بِاجْتِنَابِ الْخَمْرِ تَحْرِيمِ كَلِّ مَسْكِرٍ وَلَمْ يَفْرُقُوا بَيْنَ

مايتخذ من العنب وبين مايتخذ من غيره بل سوا بينهما
 وحرمو اكل نوع منها ولم يتوقفوا ولم يشكل عليهم شئى من
 ذلك بادروا الى اتلاف ما كان من عصير العنب وهم اهل
 اللسان وبلغتهم نزل القرآن الكريم فلو كان عندهم فيه تردد
 لتوقفوا عن الازاقة حتى يستكشفوا الامر ويتفصلوا
 وتحققوا التحريم يعنى دكوفيا نو قول له فصيح صحابه كرامورضى
 الله عنهم حخه مخالف ده حكه كوم وخت چه تحريم دخمر نازل
 سوچه الله (جل جلاله) وويل له خمر اجتناب و كرى نو صحابه
 كرامورضى الله عنهم لدغه امره تحريم دهر مسكرو فهمما وه فرق يه
 نه و كوپه ميانخ دهغه كينى چه له انگورو جورپيرى او دهغه كينى چه
 له بل شئى جورپيرى بلکه ٲول ئى على السوى حساب كرو او نه ئى
 توقف و كواونه دغه امر پر دوى مشكل سو بلکه چسفاندى يه و كره
 واتلاف دهغه شيانو ته چه له انگورو ماسوى له بل شئى جور سوى وه
 اوسره لى چه صحابه كرام رضى الله عنهم اهل اللسان وه اود دوى
 پر لغتو باندى قرآن كريم نازل وه نو كه چيرى دصحابه كرامو يو خه
 تردد اوشك پكينى واى نودوى به له چه كيدلود شرابو منع كرى
 واى ترهغه وخته چه ودويته امر معلوم ميداى اودا په واضحه توگه
 وربكاره كيداى چه فلانى قسم حرام دى او فلانى قسم ندى حرام

﴿ وقد ذهب الى التعميم ﴾

الامام على كرم الله وجهه وسيدنا عمر بن خطاب وسعد
ابن ابى وقاص وعبدالله بن عمر وابو موسى اشعري وابو
هريرة وابن عباس والسيدة عائشة رضوان الله تعالى عنهم
اجمعين او حال دادة چه وتعميم ته امام على كرم الله وجهه او
حضرت عمر بن خطاب او حضرت سعد بن ابى وقاص او عبدالله بن
عمر او ابو موسى اشعري او حضرت ابو هريرة او عبدالله ابن عباس او
أما حضرت عائشة رضوان الله عنهم اجمعين دغوٹولو صحابو کر
اموتگ کری ده یو یه هم مختص تر عنب پوری نه بولی او بل حضرت
عمر رضی الله عنه چه به کوم وخت په تقریر کینی تحریم دځمر
بیانوی ددی تعمیم انکاریوه صحابی هم نه کاوه۔

﴿ وذهب الى التعميم من التابعين رحمه الله عليهم ﴾

الامام ابن المسيب (رحمه الله عليه) وعروة والحسن
البصرى (رحمه الله عليه) والسعيد ابن جبیر (رحمه الله
عليه) وآخرون وهو قول مالك (رحمه الله عليه) والاوزاعى
(رحمه الله عليه) والثورى (رحمه الله عليه) وابن المبارك
(رحمه الله عليه) والشافعى (رحمه الله عليه) واحمد
(رحمه الله عليه) واسحاق (رحمه الله عليه) وعامة اهل

الحديث الفقه على المذاهب الاربعه (١٨، ج-٥) اودغه رنگه دغه
 مذکور امامانو له تابعينو او عام اهل حدیثوهم و تعمیم ته تگ کری
 ده حدثنی نافع عن ابن عمر رضی الله عنه قال نزل تحريم
 الخمر وان بالمدينة يومئذٍ لخمسته اشربة مافیه شراب
 العنب ای الا قليلاً و مناته حدیث بیان کر حضرت نافع له ابن
 عمر رضی الله عنه ؤخه ذی وائی چه حرمت دخمر نازل سو پدغه
 وخت کبنی په مدینه منوره کبنی دپنځو شیانو شراب و دانگورو
 شراب نوو پکبنی مگر ډیر کم وه حدثنا عبدالعزیز بن صهیب
 قال أنس بن مالك ماكان لنا خمر غير فضيخكم هذا الذي
 يسمونه الفضيخ فاني لقاتم اسقى ابا طلحة و فلاناً و فلاناً
 اذا جاء رجل فقال هل بلغكم الخبر فقالوا او ما ذاك قال
 حرّمت الخمر قالوا احرق هذه القلال يا انس قال فما سألو
 اعنها ولا راجعواها بعد خبر الرجل و مونبرته حدیث بیان کرو
 عبدالعزیز بن صهیب هغه وائی چه انس بن مالك ویل چه زمونږ خمر
 له فضیخ ماسوی بل شی نه ؤ و فضیخ هغه شرابو ته وائی چه له خرما
 جوړ سوی وی نوزه ولا ږوم و ابا طلحة و فلان و فلان ته می
 خمرور کول هغو څیښل په دغه وخت کبنی یوسړی راغی و ویل
 تاسی پداغه نوی خبر باندي خبریاست صحابه کرامو ورته وویل په

کم خبر بانندی هغه سږی ورته وویل چه خمر حرام سویدی صحابه
 کرامو رضی الله عنهم وویل ای انس دغه منگی چپه کږه انس رضی
 الله عنه وائی چه دوی لدغه خبره ورسته نه بیا پوشتنه کږی ده دخمرو
 اونه ئی بیا رجوع ورته کږی ده حد ثنا عیسیٰ وابن ادريس عن
 ابی حیان عن الشعبي عن ابن عمر رضی الله عنهم قال
 سمعت عمر علی منبر النبی ﷺ یقول اما بعد ایها الناس انه
 نزل تحريم الخمر وهی من خمسة من العنب والتمر والعسل
 والحنطة والشعیر والخمر ماخمر العقل بخاری (٦٦٤، ج-٢) عیسیٰ
 وابن ادريس روایت وکوله ابن حیان هغه روایت کږی ده له شعبي
 رحمه الله علیه هغه روایت کږی ده له ابن عمر رضی الله عنه هغه
 وائی چه ما له حضرت عمر رضی الله عنه حُخه اورید لی دی در سول
 الله ﷺ پر منبر بانندی چه ویل یه اما بعد ای خلگو حرمت دخمر
 نازل سویده او خمر له پنخو شیانووی له انگورو او له خرما او له عسلو
 اوله غنمو او له اور بشو او خمر هغه شی ته وائی چه عقل پوڻه وی
 یعنی خلل ورر سوی اعلم ان الخمر اسم لكل شراب مسکر سواء
 كان من العنب او التمر او غیر هما من الاشياء الخمسة التي
 سبق ذكرها انفا بل قالوا ليس منحصرًا في هذه الخمسة
 ايضاً هذا هو الذي عليه الاثمة الثلاثة وغيرهم من

الجماهير السلف والخلف قالوا كل مسكر خمر و كل مسكر

حرام وما اسكر كثيره فقليله حرام حاشيه ترمذى (١٠، ج-٢) باب

ما جاء فى الحبوب پوه سه اى مخاطبه چه خمر د هر مسكر شئى نوم ده هغه له انگورو وى او كه له خرماوى او كه له بل شئى وى له هغو پنخو شيانو بلكه منحصر پدغو پنخو كبنى هم نده داهغه قول ده چه پر هغه باندى ائمه ثلاثه او سلف و خلف جمهور دى دوى وائى چه هر مسكر خمر ده او هر مسكر حرام ده او هغه شئى چه كثيرئى مسكروى دهغه قليل هم حرام ده انتهى كه انسان دانصاف په سترگو ودى حديثو مباركو ته وگورى نو نور منشيات خو پر يړده خود نسوار حرمت صراحة عيني معلوميرى ككه سكر په معنى دنشى ده په معنى

دمستى نده لكه الله (جل جلاله) چه وائى وَتَرَالنَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ

بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللّهِ شَدِيدٌ (سورة الحج) يعنى دقيامت په

ورخ به خلك ووينى نشه او په حقيقت كبنى به نشه نوى ولكن د الله

عذاب سخت ده او رسول الله ﷺ وائى كل مسكر خمر او اكابرين

صحابه وائى لكه حضرت عمر رضى الله عنه وغيره الخمر ماخامر

العقل يعنى خمر وهغه شئى ته وائى چه عقل مغلوبه كوى او رسول

الله ﷺ وائى ما اسكر كثيره فقليله حرام يعنى هغه شئى چه ډيرئى

عقل مغلوبه كوى دهغه شئى لبرهم حرام ده نو لبر نسوار دغير عادى

انسان عقل مغلوبه کوی او پیر نسوار دعادی انسان عقل هم مغلوبه
کوی او پیر نسوار غیر عادی انسان مرگ ته رسوی بلکه عادی انسان
هم ختمه وی او په نشه کبنی اول وهلت معتبر ده وعادت ته اعتبار
نسته حاصل دکلام داسو چه هغه منشیات لکه شراب وتریاق وچرس
وبنگی مثلاً هغه خودی حرام بلکه نسوار په داسی انداز کبنی دی چه
په حرمت کبنی خودی ثوک شک ته کوی یعنی کخه هم خمر ندی
دخمر په انواعو کبنی که نسی داخل خولکن حرام له شک خلاص
دی-

﴿ اتفقت المذاهب الثلاثة وامام محمد رحمه الله عليه ﴾

من الاحناف المفتی به هوراً یه عند الحنفیة علی تحريم
جميع الاشربة المسكرة قليلها وكثيرها نيها ومطبوخها سواء
كانت خمرا وهي عصير العنب المتخمراً غيرها من الاشربة
الاخرى المتخذة من الذيب أو التمر أو العسل أو التين
أو الحبوب كالقمح والشعير والذرة ونحوها ويحدكما
سنوضح في بحث الحدود شارب القليل أو الكثير منها غير
الحنفية ولا يحد الا بالسکر من الاشربة غير الخمر او بشرب
القليل أو الكثير من الخمر عند الحنفية لقوله عليه السلام
كل مسكر خمرو كل خمر حرام رواه مسلم والدارقطني خلاصه الفقه

الاسلامی (نمبر ۴، ۵۵۰، ج-۷) البدائع (۱۱۷، ج-۵) نتائج الافکار (۱۶، ج-۱۸) وما بعدها الدر المختار (۳۲۴، ج-۵) اللباب (نمبر ۲۱۵، ج-۲) بداية المجتهد (۴۵۷، ج-۱) شرح الكبير والدر السوقي (نمبر ۳۵۲، ج-۴) القوانين الفقيهه نمبر ۱۷۴، مغنی المحتاج (نمبر ۱۸۷، ج-۴) المذهب (نمبر ۲۸۶، ج-۲) المغنی (نمبر ۳۰۴، ج-۴) وما بعدها كشاف القناع (نمبر ۱۱۶، ج-۴) وما بعدها مذاهب ثلاثة او امام محمد رحمه الله عليه له احنافو چه مفتی به قول په نزد د احنافو هم دغه ده متفق دی پر حرمت د ټولو اشربه مسکره و یعنی چه هر نشه راوستونکی شی حرام ده هغه نشه راوستونکی شی لبروے او که ډیروی اور مسح کړی وی او که ئی نوی مسح کړی هغه خمروی چه له انگورو جوړ سوی وی او که نور اشربه وی چه له و خکو جوړ سوی وی یا له خرما جوړ سوی وی یا له عسلو جوړ سوی وی او یا له اندرو او یا له دانو لکه غنم او اور بشی او جواری وغیره او په نزد د غیر احنافو باندی پر قلیل او کثیر باندی انسان په حد کیژی یعنی حد پر قلیل او کثیر باندی جاری کیږی او په نزد احنافو باندی چه دو نه و خوری چه و سکرته و سیرې نوحد پر جاری کیږی که تر هغه کم و بیانه پر جاری کیږی او په شرابو کښی پر قلیل او کثیر باندی جاری کیږی په نزد احنافو دغه مذکور کتابو نه ټول داوائی چه هر نشی

شی حرام ده لکه رسول الله ﷺ چه وائی و أنا انهاکم عن کل

مسکر یعنی زه تاسوله هر نشی شی خنجه منع کوم او رسول الله ﷺ

واي كل مسكر خمر و كل خمر حرام اور رسول الله ﷺ وائي ما

اسكر كثيره فقليله حرام اور رسول الله ﷺ وائي ان من العنب

خمرأ ومن العسل خمرأ ومن الزبيب خمرأ ومن الحنطة خمرأ

ومن التمر خمر او انا انهاكم عن كل مسكر رواه احمد واصحاب

السنن النسائي ددغو حديثو ترجمه مخته ذكر سويده الحافظ الكبير

ابي بكر عبدالرزاق بن همام الصنعاني زحمه الله عليه دخمر

او اشربه په متعلق تقريراً پنځه پنځوس صفحي حديث ليكلي دي

خومونبرئي دخوف تطويل په وجه نسوذكر كولائي دهغو حاصل دادی

چه رسول الله ﷺ وائي لکه مونبر چه مخته ذکر کر و چه هر مسکر

خمر دی او هر خمر حرام دی اوزه تاسوله هر نشی شئی حُخه منع

کوم دهر نشی شئی قلیل او کثیر حرام ده اوزر به زما امتیان شراب په

نوی نومانو پیدا کری خو هغه ټول خمر دی حرام دی پر دغه طرز

ټولی صفحي ټکی دی مصنف عبدالرزاق نمبر (٢١، ٠٠٢١ ج-٩) والله اعلم وعلمه

اتم واکمل-

﴿ المقصد الثاني في حرمت اكل المسكراة والمفتراة ﴾

دويم مقصد په حرمت دخوراك دمسكراتو او مفتراتو كښی ده

دامقصد هم دتير مقصد په شان متفق عليه ده حُكه په حرمت

دمسكراتو او مفتراتو ټول ائمه اربعه او اهل حديث او كوفين او

حجازئین او خلف و سلف جمهور تہول متفق دی خو لکن پہ درجہ
 دحرمت کبئی اختلاف دہ نودا مقصدہم دغشی متفق علیہ دہ ءکھ
 چہ پہ حرمت دمسکراتو او مفتراتو متفق ؤ نو پر حرمت دخوراک
 دمسکراتو او مفتراتو بہ پہ طریقہ اولی سرہ متفق وی ءکھ داسی شی
 نستہ چہ حرام دی وی او خوراک دی جائز وی ولو کی داحرمت
 دنجائست پہ وجہ نوی بلکہ دمسکرۃ یا مضرة پہ وجہ وی ءکھ
 دالازمہ ندہ چہ کہ یوشئی حلال ؤ نو خوراک بی ہم حلال وی بلکہ یو
 شی دحلال وی مگر خوراک دی حرام وی حرمت دی دہ یوبل شی
 پہ وجہ وی لکہ ضرر اوسکر وغیرہ مثلاً اودالازمہ دہ چہ کہ یوشئی
 حرام ؤ خوراک بی ہم حرام وی ماسوی لہ حالت اضطراری اوہغہ
 ءانتہ مسئلہ دہ نولدی وجہ مونبر وایو چہ دا مقصد ہم متفق علیہ دہ پر
 حرمت دخوراک یہ تہول علماء متفق دی کخخہ ہم دتیر مقصد ذکر
 کولو پہ وجہ ددی مقصد دیبانو لو ضرورۃ نوؤ خو لکن پدی مقصد
 کبئی یوخہ داسی دلائل او عبارتہ ؤ چہ ہغہ ددی جدید عصر تر
 منشیاتو پوری تعلق لری نولدی وجہ مونبر دغہ مقصد ءان تہ یومقصد
 وبلئی۔

﴿ لقد زعم بعض الفساق ﴾

ان البيرة حلال شربها لانهما من ماء الشعير وكذلك نقيع

البلح (العرقى) و خمير الخبز الشعير (البوظة) و نبات
 (القات) و (الحشيش) و (الفتكه) زعموان هذه المشروبات
 و غيرها من المخدرات حلال شر به بحجة ان هذه المشروبات لم
 تكن فى عصر الرسول صلى الله عليه وسلم ولم يرد نص بتحريمها بعض
 فاسقانو داگمان كرى ده چه دبیر خبیل حلال دى حكه دا داور
 بشوله او بو حخه جو ربرى اودغه رنگه عرقى چه يو قسم دشرابو ده
 يعنى هغه شراب دى چه كچه خرما په هغه خپل طرز خميره كرى
 كم وخت سى چه شراب سى بيالبر او به ورگډى كرى و دغه ته عرقى
 وائى اودغه رنگه البوظة داهم يو قسم شراب دى چه له اور بشويه
 جوړه وى اودغه رنگه القات دايو وابنه ده چه پانې به ژو ولى كبرى
 په كثير كبنى كسل اوستى سته په قليل كبنى نسته چه په پاكستان
 كبنى پان ورته وای يعنى دا يو قسم پان ده او يو قسم پان دتبول له
 پانپو جوړه وى په هغه كبنى نشه نسته په شرط ددې چه نور نشئى
 شيان نكرى په گډ اودغه رنگه حشيش يعنى چرس او فتك چه يو
 قسم نشه ده دوى داگمان كرى ده چه دغه مشروبات اودغه رنگه
 نور مخدرات ددغو خيبنل او خوراك حلال ده حكه دغه مشروبات
 نة در رسول الله صلى الله عليه وسلم په زمانه كبنى ؤ او نه ئى په تحريم باندى نص
 وارد سویده و قد اجتمعت كلمة العلماء على تحريم هذه

المشروبات وغيرها من المخدرات المجدثة مثل الحشيش والا
 فيون وغيرها وقد صدرت الفتوى من فضيلة الاستاذ الاكبر
 مفتى الديار المصرية نشرت في مجلة الازهر في عدد شعبان
 سنة ١٣٦٠ نلخصها هنا للعموم الفائدة حتى ينتفع بها
 الجميع ويقنع بها من في قلبه شك او ريب في حرمتها فنقول
 انه لا يشك شك ولا يرتاب مرتاب في ان تعاطى هذا المواد
 حرام لانها توذى الى مضار جسمية ومفاسدة كثيرة فهي
 تفسد العقل وتفكك بالبدن الى غير ذلك من المضار
 والمفاسد الخطيرة فلا يمكن ان تأذن الشريعة بتعاطيها مع
 تحريمها لما هو اقل منها مفسدة واخف ضرراً ولذلك قال
 بعض علماء الحنفية (ان من قال بحل الحشيش زنديق
 مبتدع) شامى (٤٥٨، ج-٦) وهذا منه دلالة على ظهور حرمتها
 ووضوحها وانه لما كان الكثير من المواد يخامر العقل
 ويغطيها ويحدث من الطرب واللذات عند متناؤها كانت دا
 خلة فيما حرمه الله (جل جلاله) تعالى في كتابه العزيز
 وعلى لسان رسول الله ﷺ (من الخمر) (والسكر) اوبه
 تحقيق سره دعلماء كلمة جمع سويدة پر تحریم ددغو مشروباتو
 اودغه رنگه پر نورو عصريه و مخدراتو لکه چرس او افیون او غیرهما

او دغه رنگه له اوستاذ اکبر مفتی دیار المصر حُخه فتوی صادره
 سویده په میاشت دشعبان سنه ۱۳۶۰ کبئی مونبر دعام فائدی لپاره
 دهغه خلاصه بیانہ و ترداسی حده چه ټول خلق فائده ورباندی واخلی
 او دهغه چاء چه په زړه کبئی ئی شک اوریب وی په حرمت ددغو
 شیانو کبئی هغه شک اوریب ئی له زړه ورباندی وخیبری نومونبر وایو
 چه شک او مرتاب دی شک اوریب نه کوی پدی کبئی چه تعاطی
 ددغو موادو یعنی شمول اوتناول اخذ و گرفت خوراک او خبناک ددغو
 مواد و حرام ده حُکه دا مفضی بدن وضرر او ډیرو مفاسدوته ده حُکه
 دغه اشیاء عقل فاسده وی او بدن ته ستی ورپیشه وی دغه رنگه نور
 ضررونه او غٹ غٹ فسادونه صورته ورپینه وی نودا امکان نه لری
 چه شریعة مطهرة دی دهغه شی حرام دتناول او شمول اجازه و کپی
 چه هغه دی تر دغو موادو په فساد کبئی کم وی او په ضرر کبئی
 سپک وی نود دغو اجازه خو په طریقه اولی سره نه کوی نولدی وجه
 بعض علماء احناف وائی کوم خوک چه دحشیش په حلت باندی قول
 کوی هغه زندیق او مبتدع ده شامی (نمبر ۴۵۸، ج-۶) دغه قول پر ظاهر
 او واضح حرمت ددوی باندی دلالت کوی او بل داسی ډیر مواد چه
 هغه عقل خمیره کوی او عقل پوټه وی او په وخت دشمول اوتناول
 کبئی خوشحالی اوخوند پیدا کوی هغه په هغه شیانو کبئی چه الله

(جَلَّ جلاله) په کلام عزیز کبني حرام کړی دی داخل دی او په هغو کبني داخل دی چه الله (جَلَّ جلاله) در سول الله ﷺ په زبه حرام کړی دی چه هغه عبارة له خمر او سکر څخه ده.

﴿ قال الشيخ الاسلام ابن تيمية في كتابه (السياسة الشرعية) ﴾

ما خلاصته ان الحشيش حرام يحد متناولها كما يحد شارب الخمر وهي أخبث من الخمر من جهة انها تفسد العقل والمزاج حتى يصير في الرجال تخنث ودياثة وغير ذلك من الفساد وانها تصدعن ذكر الله وعن الصلوة وهي داخلة فيما حرم الله ورسوله من الخمر والسكر لفظاً او معناً شيخ الاسلام ابن تيمية په خپل کتاب سياسته الشرعية کبني ویلی دی خلاصه ئی داده چه حشیش چرس حرام دی څکو نکي ئی داسی په حد کبیری لکه شراب څیښو نکي چه په حد کبیری او دا حشیش تر شرابو هم بد دی لدی وجه چه دغه عقل او مزاج فاسده وی حتی په سپری کبني نرینځی توب او دوث توب پیدا کوی او لدی ماسوی نور فسادونه هم پیدا کوی او انسان دخدای (جَلَّ جلاله) له یاده بنده وی او له لمانځه ئی بنده وی نو دا داخل دی په هغه شئی کبني چه الله (جَلَّ جلاله) او دالله (جَلَّ جلاله) رسول حرام کړی دی چه هغه عبارة ده له خمر اوله سکر څخه یعنی داشیان یا داخل په لفظ دخمر کبني دی

يايه حکم دخمرده قال ابو موسى اشعري رضی الله عنه یا رسول

افتنای شرابین کنا نضعهما باليمن البتع وهو العسل ينبذ

حتى يشتد والمزر وهو من الذرة والشعيره ينبذ حتى يشتد

قال وكان رسول الله ﷺ قد اعطى جوامع الکلم بخواتمه

فقال (کل مسکر حرام) رواه البخاری والمسلم ابو موسى اشعري رضی

الله عنه وویل یا رسول الله ﷺ ومونبر ته فتوی را کره په دو شرابو

کبني چه هغه مونبر په يمن کبني جوړه وو یو قسم بتع دی بتع هغه

شراب دی چه عسل نبیذ کړی تر داسی وخته چه سخت سی او بل

قسم مزر دی هغه بیا جواری او اوربشی نبیذ کړی یعنی په هغه خپله

طریقه ئی سره خشتی کړی تر داسی وخته چه سخت سی او ویلی

دی چه رسول الله ﷺ دداسی کلمو خاوندؤ چه یو کلمه به ئی وویله

تريايه به دغه کلمه وخیلو افرادو ته ور شامیلیده نور رسول الله ﷺ په

جواب کبني ورته وویل کل مسکر حرام یعنی هر نشئی شئی حرام

ده که داغه شرابین وی او که نور نشئی شیان وی رواه البخاری ومسلم

وعن النعمان بن بشير رضی الله عنه قال قال رسول

الله ﷺ ان من الحنطة خمرا ومن الشعير خمرا ومن الذبيب

خمرا ومن التمر خمرا ومن العسل خمرا وأنا انهي عن كل

مسکر رواه ابو داؤد وغيره نعمان بن بشير رضی الله عنه وای چه رسول

اللہ ﷺ وویل چہ لہ غنمو خمروی او لہ اور بشو خمروی او لہ و خکو
خمروی او لہ خرما خمروی او لہ غسلو خمروی اوزہ لہ ہر مسکرہ
نہی او منع کوم یعنی تخصیص ترشئی پوری نہ لری وعن ابن عمر

رضی اللہ عنہما ان النبی ﷺ قال کل مسکر حرام وفی

روایۃ کل مسکر خمرو کل خمر حرام رواہما مسلم د حضرت

عمر رضی اللہ عنہ زوی وائی چہ نبی علیہ السلام وویل چہ ہر نشئی

شئی حرام دہ او پہ بل روایت کینی وائی چہ ہر نشئی شئی شراب دہ

او ہر شراب حرام دہ نونتیجہ ئی داسوہ چہ ہر نشئی شئی حرام دہ

وعن عائشۃ رضی اللہ عنہا قالت قال رسول اللہ ﷺ کل

مسکر حرام وما أسکر الفرق منه فملّ الکف منه حرام قال

الترمذی هذا حدیث حسن والفرق مکیال یسع ستۃ عشر

رطلا ومعناه ما اسکر کثیرہ فقلیلہ حرام حضرت عائشہ

رضی اللہ عنہا وائی چہ رسول اللہ ﷺ وویل چہ ہر مسکر حرام دہ

او ہر ہغہ شئی چہ فرق ئی مسکروی لہ ہغہ شئی خخہ یوموٹ ہم

حرام دہ فرق ہغہ پیمانی تہ وائی چہ پہ ہغہ کینی شپارس رطل

خائیری شپارس رطل اوہ کلویوخہ بالا کیری حاصل ئی دادی ہر

ہغہ شی چہ پیرئی مسکروی دہغہ لہم حرام دہ یعنی ولو کہ ئی دغہ

لہر مسکر نہ وی ہم دغہ لہر حرام دہ وروی اهل السنن عن

النبي ﷺ من وجوه أنه قال (ما أسكر كثيره فقليله حرام)

صححه الحفاظ اهل السنن له رسول الله ﷺ دغه حديث شريف په

نورو وجهو هم روايت كړې ده دى وائى چه رسول الله ﷺ وويل دهر

هغه شئى چه ډيرئى مسكروى دهغه شئى لبرهم حرام ده حافظانو

مباركانو ودغه حديث شريف ته صحيح ويلي ده وعن جابر رضى

الله عنه ان رجلاً سأل النبي ﷺ عن شراب يشربونه

بأرضهم من الذرة يقال له المذرق قال أسكر هو قال نعم فقال

كل مسكر حرام حضرت جابر رضى الله عنه واى چه يوسړى له

رسول الله ﷺ څخه ديو قسم شرابو پو بنته و كړه چه هغه دوى په خپل

وطن كينى څينبل او هغه ئى له جوارو څخه جوړول دهغو نوم مزرؤ

رسول الله په جواب كينى ورته وويل دغه شراب مسكر دى؟ دا

سړى ورته وويل هو مسكر دى رسول الله ﷺ ورته وويل هر مسكر

حرام ده او دا رسول الله ﷺ پسئى وويل ان على الله عهد المن

يشرب المسكر ان يسقيه من طينة الخبال قالوا يا رسول

الله ما طينة الخبال قال عرق اهل النار او عصارة اهل النار

رواه مسلم او رسول الله ﷺ وويل كم ثوك چه مسكراة څيشئى الله (جل

جلاله) دا عهد كړى ده چه وه هغه ته به له هغه فاسدى ختى او بيدل

ور كوى صحابه كرامو وويل يا رسول الله ﷺ هغه كمه خټه ده

رسول الله ﷺ ورته وویل هغه د دوز خیانو وینی او یا خوله یعنی چه په
دغو جوړه وی او یا خخنول ددوز خیانو یعنی ددوز خیانو وینی
او خوناب چه په کوم حائی کبئی جمع کبری الله (جلّ جلاله) له
هغو او بیدل ور کوی الله (جلّ جلاله) دی ټول مسلمانان عینی

وَسَّاتِي وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ مَخْمَرٍ

وَكُلُّ مَسْكِرٍ حَرَامٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ (وَالْمَخْمَرُ) مَا يَغْطِي الْعَقْلَ ابْنُ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَه نَبِي ﷺ حُخْه رَوَايْت كُوي چه هر مخمر او
مسکر حرام ده مخمر هغه شی ته وائی چه عقل مغلوبه کوی

وَالْأَحَادِيثُ فِي هَذَا بَابٍ كَثِيرَةٍ جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا

أَوْتِيَتْهُ مِنْ جَوَامِعِ الْكَلِمِ كُلِّ مَا غَطَى الْعَقْلَ وَأَسْكِرُوا لَمْ يَفْرُقْ

بَيْنَ نَوْعٍ وَنَوْعٍ وَلَا عَبْرَةَ لِكُونِهِ مَا كَوَّلَا أَوْ مَشْرُوبًا وَكُلِّ

ذَلِكَ حَرَامٌ وَحَدِيثُهَا بَعْدَ عَصْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأئِمَّةُ لَمْ يَمْنَعُ مِنْ

دُخُولِهَا فِي عَمُومِ كَلَامِ رَسُولِ اللَّهِ عَنِ الْمَسْكِرِ فَقَدْ حَدَّثَتْ

أَشْرَبَةَ مَسْكِرَةً بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُلُّهَا دَاخِلَةٌ فِي الْكَلِمِ الْجَوَامِعِ

مِنَ الْكِتَابِ وَالسَّنَةِ پدی باب أحادیث ډیر دی خور رسول الله ﷺ

هر هغه شی چه عقل پوټه وی او نشه راولی جمع کبری دی په خپل

کلام کبئی پدی سبب چه رسول الله ﷺ جوامع الکلم و یعنی هر

کلمه ئی جامع وه لکه (کل مسکر حرام مثلاً) اود مسکراتو دانو

اعمو میانح کبئی فرق نده کری چه فلانی قسم حرام او فلانی قسم
 حلال او ماکول او مشروب لره هم اعتبار نسته نودغه مسکرات ٲول
 حرام دی دمحمد مصطفی ﷺ تر زمانه ورسته پیدا سویدی او ائمه
 کرام رضوان الله عنهم اجمعین هم دامنع نده کری چه دغه مسکرات
 درسول الله ﷺ یدغه عام قول کبئی ندی داخل چه کل مسکر حرام
 نودغه منشیات چه درسول الله ﷺ تر زمانه ورسته پیدا سویدی داتول
 دقرآن و حدیث یدغه جامع کلماتو کبئی داخل دی چه انما الخمر
 او مسکردی بیان ئی مخته په کرا توتیر سویده وقد تکلم ابن تیمیّه
 رحمه الله علیه عن الحشیة غیر مرة فی فتاواه فقال
 ما خلاصة هذا الحشیة الملعونة هی واکلوها ومستحلها
 الموجبة لسخط الله تعالی وسخط رسوله وسخط عبادة
 المؤمنین المعرضة صاجها لعقوبة الله تشتمل علی ضرر فی
 دین المرء وعقله وخلقه وطبعه وتفسد الامزجة حتی جعلت
 خلقا کثیراً مجانین وتورث من مهانة آکلها ودناوة نفسه
 وغیر ذلك مالا تورث الخمر ففیها من المفسد مالیس فی
 الخمر فهی بالتحريم اولی وقد اجمع المسلمون علی ان السكر
 منها حرام ومن الستحل ذلك وزعم أنه حلال فانه یستتاب
 فان تاب والا قتل مرتدا لا یصلی علیه ولا یدفن فی مقابر

المسلمين وان القليل منها حرام ايضاً بالنصوص الدالة على
 تحريم الخمر (وتحريم كل مسكر) امام ابن تيميه ڀير ءله په خپله
 فتاوى كښي د حثيشو بيان كړي ده دهغه خلاصه داده چه دغه حثيش
 او ددوى خوړونكي او مستحل ټول ملعون دي او دغه حثيش موجب
 دخداى (جل جلاله) د غضب او درسول الله ﷺ د غضب او دمؤ منانو
 د غضب دي او دغه حثيش د سړي دين ته ضرر رسوي او عقل ته ئي
 ضرر رسوي او طبيعت ته ئي ضرر رسوي او دانسان صحت فاسده
 وي حتى ډير خلق ئي ليونيان كړي او دغه منشيات داسي شئى په
 ميراث وركوي چه هغه شئى شراب ئي هم نه وركوي مثلاً خوراك
 خوار او حقير او خوړونكي خسيس او ذليل وي او په دغه منشياتو
 كښي چه كوم مفاسد دي هغه په شرابو كښي هم نسته نولدې وجه
 دامنشيات په تحريم سره اولي اولائق دي او مسلمانانو اجماع كړي
 ده پردي باندي چه ددغو حثيشو نشه حرام ده او كه چاء حلال وبلل
 چه دغه حلال دي هغه دي توبه و كارې پر دغه خپل گمان كه ئي تو
 به و كښه خو فيها والنعمة او كه ئي نه و كښه هغه مرتدده قتل دي سي
 د جنازي لمونځ دي نه وركوي او مسلمانانو په مقبره كښي دي نه

دفن كوى اولدغه نشى عُخْخه لِرْهْم دغسى حرام ده لكه پير په واسطه
دهغو نصوصُ چه هغه دلالت پر تحريم دخمر كوى او پر تحريم دهر
مسكر-

﴿وقد تبعه تلميذه الامام المحقق ابن القيم رحمه الله عليه﴾

فقال فى كتابه (زادالمعاد) ماخلاصته ان الخمر يدخل فيها

كل مسكر مائعا كان او جامدا عصيراً او مطبوخاً فيدخل

فيها لقمه الفسق والفجور ويعنى بها الحشيشة لان هذا كله

خمر بنص رسول الله صلى الله عليه وسلم الصريح الذى لامطعن فى سنده

ولا اجمال فى متنه اذ صح عنه قوله كل مسكر خمر و صح

عن اصحابه رضى الله عنهم الذين هم اعلم الائمة بخطابه

ومراده بأن الخمر ماخمر العقل على آنه لولم يتناول لفظه

صلى الله عليه وسلم كل مسكر لكان القياس الصحيح

الصريح الذى استوى فيه الاصل والفرع من كل وجه حاكما

بالتسوية- بين انواع المسكر فالتفرقة بين نوع ونوع تفريق

بين متماثلين- من جميع الوجوه او دامام ابن تيميه شاگرد امام

محقق ابن القیم رحمہ اللہ علیہ پہ خپل کتاب زاد المعاد کبئی ویلی
 دی خلاصہ ئی داده چه په خمر کبئی هر مسکر داخل ده نرم وی او
 که وچ وی عصیر وی او که پوخ کپی سوی وی نوهغه دفسق او
 دفجور گوله هم پکبئی داخله ده پدی سره زمونبر چرس مراد دی
 حنکه داتول شراب دی په حدیث در رسول اللہ ﷺ سره هغه داسی
 صریح حدیث ده چه نه ئی په بسند کبئی ترطعن او تهمت لاندی
 کس سته او نه ئی په متن کبئی اجمال سته حنکه صحیح داقول له
 رسول اللہ ﷺ حنخه نقل سویده (کل مسکر خمر) اوصحیح داقول له
 صحابه کرام رضی اللہ عنہم حنخه نقل سویده (الخمیر ماخمر
 العقل) اوصحابه کرام رضی اللہ عنہم هغه کسان دی چه تر ټول
 امت په خطاب او مراد در رسول اللہ ﷺ شه پوهیدل او که بالفرض
 والتقدیر در رسول اللہ ﷺ دغه کل مسکر شامل نسی دغه حثیشو
 وغیره لره نویابه هغه قیاس صحیح وصریح چه په هغه کبئی اصل و
 فرع من کل وجه برابر وی هغه به حاکم سی پر تسویه او برابر تیا
 داقسامو دمسکر نو په میانخ داقسامو دمسکر کبئی تفرقه کول

داتفرقه ده په میانخ دمتماثلین کښی من کل وجوه او داباطیله ده ځکه
قیاس وائی ودیته- چه په اصل کښی یو حکم وسی دیو علت په وجه
نوییا چه هغه علت په فرع کښی موجود سی هغه داصل حکم
وربانندی کیږی حاصل ئی داده چه که چیری ددغو منشیاتو حرمت
چه په حدیث شریف سره نسی ثابت په قیاس سره له شك خلاص

ثابت ده وقال صاحب (سبل السلام شرح بلوغ المرام) أنه

یحرم ما أسکر من ای شئی وان لم یکن مشروباً کما الحشیشة

دسبل السلام شرح بلوغ المرام صاحب ویلی دی هغه شئی چه
مسکروی هغه که له هر شئی څخه وی حرام ده کڅه هم مشروب نه

وی لکه حثیش ونقل عن الحافظ ابن حجر ان من قال ان

الحشیشة لاتسکروانماهی مخدر مکابر فانها تحدث ماتحدتة

الخمیر من الطرب والنشوة له حافظ ابن حجر څخه نقل سویده

هغه څوک چه وای حثیش مسکرندي یعنی نشه او مستی نه لری بلکه

مخدر دی یعنی سستی او کهالی صرف لری دغه دعوه بلا دلیله ده

ځکه لدغو چرسو هغه څه پشی ږی کم څه چه له شرابو پیشی ږی

چه هغه عبارة له خوند اوله خوشحالی هغه ده۔

﴿ و نقل عن ابن بيطار من الاطباء ﴾

ان الحشيشة التي توجد في مصر مسكرة جداً اذا تناول

الانسان منها قدر درهم او درهمين وقبائح خصالها موجودة

في الافيون وفيه زيادة مضار له ابن بيطار طبيب هغه نقل

راغلي ده وائي هغه حثيش چه په مصر كښي پيدا كيږي هغه ډير

مسكردي هغه وخت چه انسان يو درهم يادوه درهم عيني و خوري

او قبيح بدخصلتونه ئي ډيردي بعض علماؤ يوسل شل ۱۲۰ - ديني او

دوني او ضررونه شميرلي دي او هغه بدخصلتونه ئي په افيونو كښي

موجود دي او افيون تر دوي زيات ضرر منددى وما قاله الشيخ

الاسلام ابن تيمية وتلميذه ابن القيم رحمه الله عليه وغير

هما من العلماء هو الحق الذي يسوق اليه الدليل وتطمئن به

النفئس وأذقد تبين أن النصوص من الكتاب و السنة تناول

الحشيش فهي تناول الافيون ايضاً الذي بين العلماء انه اكثر

ضرراً ويترتب عليه من المفساد ما يزيد على مفساد

الحشيش وتناول ايضاً سائر المخدرات التي حدثت ولم تكن

معروفة من قبل اذهى كما الخمر من العنب مثلاً في انها تخامر

العقل وتغطيه وفيها ما في هذه الخمر من مفسد و مضار

وتزيد عليها بمفاسد أخرى كما في الحشيش بل افظع

واعظم كما هو مشاهد ومعلوم ضرره ولا يمكن ان تبيح

الشريعة الاسلامية شيئاً من المخدرات ومن قال بحل شئى

منها فهو من الذين يفترون على الله الكذب او يقولون على

الله ما لا يعلمون هغه چه شيخ الاسلام ابن تيميه او دهغه شاگرد ابن

القيم او نورو علماء له دوى ماسوى چه كم خه ويلى دى هغه حق ده

داسى حق چه دليل مطابق ده او دنفس اطمينان ورباندى كبرى او

يدى وخت كينى په تحقيق سره داشكاره سوه چه هغه نصوص له

قرآن او حديث خخه چه حثيشو ته ورشا ميلبرى هغه نصوص دغه

رنگه افيونو ته هم ورشا ميلبرى هغه افيون چه علماء ئوئى بيان كرى ده

چه تر حثيشو ډير ضرر منددى او كم مفسد. چه په افيونو مرتب دى

هغه تر مفسدو د حثيشوزيات دى او دغه رنگه دغه نصوص ټولو

مخدراتو ته ورشا میلبری هغه مخدرات چه ؤس پیدا سویدی او مخته
چاه نه پیزندل حکه دغه مخدرات لکه د انگورو شراب داسی دی په
خمیره توب او پوئیدل د عقل کبنی او هغه مفسد او مضار چه په
شرابو کبنی دی هغه مفسد پدغه مخدراتو کبنی موجود دی او پدی
مخدراتو کبنی داسی مفسد دی چه هغه د حثیشو تر مفسدو هم
زیات دی بلکه پدی مخدراتو کبنی ډیر بد او ډیر غٹ مفسد دی لکه
خنکه چه هغه بالمشاهده دی او دهغو ضرر معلوم ده او دا امکان نه
لری چه شریعة اسلامیة دی یوشئی له مخدراتو مباح کړی او هغه
خوک چه یوشئی له دغو مخدراتو جلال بولی هغه له هغو کسانو ده
چه پر الله (جلّ جلاله) باندې دروغ تړی او یا پر الله (جلّ جلاله) باندی

قول کوی په هغه شی چه دوی علم نه په لری وقد سبق أن قلنا

ان بعض علماء الحنفية قال ان من قال (بحل الحشيشة

زندیق مبتدع) و اذا كان من يقول بحل الحشيشة زنديقاً

مبتدع فالقائل بحل شئ من هذا المخدرات الحادثة التي

هی اکثر ضرراً و اکبر فساداً زندیق مبتدع ایضاً بل اولی

بأن يكون كذلك دامخته مونږ ذکر کړو چه بعض عالمانو دا حنافو

ویلی دی هغه څوک چه دحیشو په حلت باندى قول کوی هغه
 زندیق اوبدعت کونکی ده نو هغه څوک چه ددغو نویو مخدراتو په
 حلت باندى قول کوی چه دهغو ضرر تر حیشو زیات ده اوفسادئى
 تر حیشو غټ ده هغه هم زندیق مبتدع ده بلکه اولی وبهتره داده چه

دغه کس دی زندیق مبتدع سی وکيف تبیح الشریعة الاسلامیه

شیاء من هذه المخدرات التي يلحق ضررها بالبليغ بالأمة

افراداً وجماعات مادياً وصحياً وأديباً حيث ان مبنى

الشریعة الاسلامیه على جلب المصالح الخاصة او الراجحة

وعلى رده المفاسد والمضار كذلك او څنگه به شریعت اسلامى

یوشئى لدغو مخدراتو مباح کړی هغه مخدرات چه دهغه ضرر بلیغ

دأمت په هر فرد او جماعت پوری پیوسته کیرى من حيث المادة او

صحت و آداب ته نة گوری چه دشریعت اسلامى بنیاد پر جلب

دمصالحو خاصه و یارا حجه باندى ده او په رد دمفاسد او مضار

باندى هم دغه رنگه ده یعنى په کم شئى کینى چه مصلحت خاصه

او یارا جحه وی هغه ته شریعة اسلامى جواز ور کوی او په کم شئى

کینى چه فساد او ضرروى هغه منع کوی وکيف یحرم الله

سبحانه تعالى العليم الحكيم الخمر من العنب مثلاً کثیرها

وقليلها لما فيها من المفسدة ولان قليلها داع الى کثیرها

وذریعة الیه ویبیح من المخدرات مافیہ هذه المفسدة ویزید
 علیها بما هوا عظم منها واکثر ضرراً للبدن والعقل والدين
 والخلق والمزاج هذا حکم لایقوله الارجل جاهل بالدين
 اسلامى اوزندیق مبتدع کما سبق القول به فتعاطى هذه
 المخدرة على اى وجه من وجوه التعاطى من أكل او شرب
 او شم او احتقان حرام باجماع الأمة او خنگه الله (جل جلاله)
 سبحانه دانگورو شراب مثلاً حرام کړی دی لږ او ډیر ځکه په دوی
 کښی فساد ده او لږئى داعی د ډیروده او ذریعه و سبب د ډیرودى او
 مخدرات دى مباح کړی هغه مخدرات چه په هغو کښی دغه فساد
 وى او ضرر دى و بدن و عقل و دین و طبیعت ته تر شرابوهم زیات وى
 دغه حکم یعنی چه شراب دى حرام وى او مخدرات د حلال وى نه
 کوى مگر هغه څوک ئى کوى چه په دین اسلامى ناخبره وى
 اویازندیق مبتدع وى لکه خنگه سى داخبره مخته تیره سوه نوشمول
 ددغو مخدراتو په هره وجه دوجهو دشمول یعنی خوراک او خښاک
 بوئى دل او خڅه ول حرام ده په اجماع دامه باندي۔

﴿ ان اعداء الاسلام یر و جون الحشیش ﴾

وغیره من المخدرات بقصد اضعاف شباب الأمة الاسلامیه
 و ضیاع مالها و رجولتها و قتل شهامتها و افساد عقول رجالها

حتى تستمر في التأخر عن مصاف الامم المتقدمة ويتغلب
 عليها الاجانب ويقهر الاعداء ويستعمرون بلادهم كما تفعل
 اسرائيل من ترويج الحشيش والافيون بين بلاد العربية
 بقصد هلاكها ولو ان الناس فهموا هذا الحكم الشرعي ووعوه
 وعملوا به واعرضوا عن تعاطي هذه المخدرات وتلك
 المسكراة لحفظنا على الأمة شبابها وقوتها وعزها وكرامتها
 وحريتها واستقلالها **الفقه على المذاهب الاربعه نمبر ٣٩، ج-٥ داسلام**
 دشمنان حشيش او نور مخدراة پدی قصد رواجوی چه دامت حوانان
 ضعيف كړی او مال ئی ورضائع كړی او امر دانیت ئی وورختم كړی
 او هیبت وقوة ئی ورمات كړی او عقلونه ئی ورفاسد كړی حتی په
 آخیر کینی دامت متقدمه له نقش او قدم خخه ئی خطا كړی او
 بیگانه ورباندى غالبه كړی او دشمن ورباندى قوی كړی او بنارونه
 ئینی قبضه كړی لكه خنګه چه اسرائیلیا نو حشیش او افیون په عربو
 ممالكو كینی روا جول په قصد دهلاکت د عربو نو په چیری خلك
 پدی شرعی حکم باندى پوه سی او ویساتی او عمل ورباندى و كړی
 اولدغو مخدراتو او مسكراتو خخه اعراض و كړی نو دامت حوانان
 أوقوة وعزت وكرامت وحریت واستقلال به وساتی أكل الافیون
 وجلد الخشخاش حرام لانه یفسد العقل والمزاج وینشئی

الفغلة فتاوی شامی نورالهدی ۱۶ دافیونو او دخشخاش د پٹو کی خوراک
حرام ده حُکمه عقل او طبیعت فاسده وی او غفلت پیدا کوی۔

﴿والخلاصته ان جميع المخدرات الحادثة﴾

من قرون بعد القرون الستة الأولى حرام كالخمر لمخامر تها
العقل وتغطيتها اياه وفيها مفسد الخمر ومضاره وتزيد
عليها فهي اكثر ضرراً واكبر فساداً من الخمر لانها تضر
الأمة ضرراً بليغاً وافراداً وجماعات مادياً وصحياً وأدبياً ولا
شك بأن الشريعة الاسلامية تحرم المفسد والمضار وتجزئ
مافيه مصالح حقيقة خالصة أوراجحةً واما مايز عمونه من
مصالح ومنافع فهي وهمية خادعة حاصل ئى داده چه تبول هغه
مخدرات چه له شپار پیریو ورسته پیداسویدی حرام دی لکھ شراب
حُکمه دغه مخدرات هم عقل خمیره کوی اوپوٹھ وی او پدغه
مخدراتو کبئی هغه مفسد او مضار دی کم چه په شرابو کبئی دی
بلکه ضرر یه تر شرابو ډیرده او فسادیه دتر شرابو غٹ ده حُکمه دغه
مخدرات وامة مسلمة ته ضرر بلیغ رسوی وهر فرد او جماعت ده من
حيث المادة وصحت وأدب اویدی کبئی هیخ شك نسته چه شریعة
اسلامیه مفسد او مضار حرامه وی او اجازه ور کوی وهغه شئی ته چه
په هغه کبئی حقيقةً مصلحت وی خالصاً او یاراجحاً او هغه حُکمه چه

داگمان کوی چه پدغه مخدرات کبئی مصلحت او نفع ده هغه محض وهم او دو که ده الفقه الاسلامی ٥٥١٦، ج-٧، مخته په کراتو او مراتو بانندی داخبر ذکر سوه چه هر نشه دار شئی حرام ده او خوراک یه هم حرام ده دا قول دامام محمد رحمه الله علیه تعالیٰ ده او دا قول ټولو فقهاً رحمه الله علیه مفتی به گرزولی ده۔

﴿ وحرما محمد مطلقاً وبه یفتی ﴾

شامی ٢٩٢، ج-٥، والکل حرام عند محمد وبه یفتی ردالمحتاد ٤٥٦، ج-٦، او داخبره هم مخته ذکر سوه چه حرمت داشیاً موقوف پر سیلان بانندی نده لکه څنگه چه علامه حصکفی رحمه الله علیه لیکلی

دی شامی ٤٥٧، ج-٦، کتاب الاشریة ویحرم أكل البنج والحشيشة

والأفيون لانه مفسد للعقل ویسد عن ذکر الله وعن الصلوة ردالمختار علی هامش ردالمختار ٣٩٤، ج-٥، دبنگو او دچر سواوداً فیونو خوراک حرام ده ځکه دغه شیان مفسد عقل لره دی او انسان دخدای (جل جلاله) له یاده اوله لمانځه ځخه بنده وی قال العلامة

الحرار الیمنی رحمه الله علیه ولايجوز أكل البنج ولحشيش

والافیون وذلك كله حرام الجوهرة النيرة ٢٧٠، ج-٤، ومثله فی

خلاصة الفتاوی ٢٠٥، ج-٤، کتاب الاشریة قال العلامة شمس الدین

محمد بن عبدالله التمر تاشی رحمہ اللہ علیہ ویحرم أكل

البنج والحشيشة والافيون لكن دون الحرمة الخمر تنوير الابصار

على صدر ردالمحتار ٤٥٧، ج-٦، كتاب الاشرية ومثله في فتاوى قاضيخان على حامش

الهنديہ ٢٣١، ج-٣، ومثله في الفتاوى الكاملة ٢٧٠، كتاب الاشرية فتاوى حقانيہ ٤٣٥،

ج-٦، بعض اهل علم ليكلي دي كه چاء دبهنگو او حثيثو وغيره پر

حلت باندى فتوى وكره علامه ابن تيمية هغه دحلل وبلو والاته كافر

ويلى ده ترداسى حده چه نجم الدين زاهدى داسى سري مباح القتل

بنودلى ده درمختار على هامش ردالمحتار ٢٩٥، ج-٥، الحلال والحرام ومثله في

الفتاوى محموديه للمفتي محمود الحسن رحمه الله عليه واما الاشرية المتخذة

من الشعراو الذرة او التفاح او العسل اذا اشتد وهو مطبوخ

او غير مطبوخ فانه يجوز شربه مادون السكر عندابى

حنفية وابى يوسف رحمه الله عليه وعند محمد حرام شربه

قال الفقيه وبه نأخذ كذا في الخلاصة علمگري ٤١٤، ج-٥، هغه اشربة

چه له اور بشو يا له جوارو ياله عسلو او ياله سيانو جوړ سوى وى هغه

وخت چه سخت سى پخ كړ سوى او كه نوى پخ كړى سوى دهغو

خینبناک جائز ده ترهغه وخته چه حد دسکر ته نه وی رسیدلی په نزد
دامام ابو حنفیه رحمه الله علیه او امام ابی یوسف رحمه الله علیه او په
نزد دامام محمد رحمه الله علیه باندی حرام ده فقیه رحمه الله علیه
وایی چه دغه اخیری قول مفتی به ده السكر من البنج ولبن
الرمكة حرام بالا جماع کذافی جوامع الاخلاطی علمگری ۴۱۵، ج-۵،
دبنگواود مادیانی دشیدونشه کول په اجماع سره حرام ده ومع نهی
ولی الامر عنه حرم قطعاً درمختار ۴۶، ج-۶، اوله کوم شئی خخه
چه اولو الامر منع وکری هغه قطعی حرام ده حکم خو اتباع یه لازم ده
وعن ابی امامة رضی الله عنه

﴿ قال قال رسول الله ﷺ ﴾

لا تذهب الليالي والايام حتى تشرب طائفة من امتي الخمر
ويسمونها بغير اسمها رواه ابن ماجه له ابی امامة رضی الله عنه
خخه روایت ده دی وایی چه رسول الله ﷺ وویل شیبی او ورخی به
نسئی تیری ترهغه وخته پوری چه زماله امته به یوه پارتهی شراب
خینبی اونامداره کری بی وی په بل نامه سره یعنی ترقیامت مخته به

زما بعض امتیان داسی نشی کوی چه هغه به عین شراب وی خولکن
 صرف نوم بی وربدل کړی وی یشرب الناس من امتی
 الخمر ویسمونها بغير اسمها رواه انسائی رحمه الله علیه هغه نوی نومان
 چه په وس وخت کبنی پر ایبنی دی هغه لکه افیون البيرة البوطة
 القات التنكة العرقی وغیره له مسکرا توخه حکه داثابته سوه
 چه هر مسکرته خمر ویل کیژے یعنی که عین خمر نسئی په معنی
 دخمر کبنی خو بالاتفاق دی والله اعلم بالصواب

﴿ المقصد الثالث في اتجار المخدرة والمسكرة ﴾

دریم مقصد په تجارة دمخدراتو او مسکراتو کبنی ده
 دا مقصد مختلف فيه ده په مابین دعلماء رحمه الله علیه کبنی امام ابو
 حنفة رحمه الله علیه تعالیٰ علیه وائی (خمر) عبارة ده له عصير
 العنب الذي قذف بالزبد خخه لکه خنکه چه مخته ذکر سو ونورو
 مسکراتو ته (خمر) حقيقة نة ویل کبیری نود نورو مسکراتو حرمت
 د(خمر) تر حرمت کم ده حاصل ئی داده چه دنورو مسکراتو په قلیل
 خوراک باندى حد نة جاری کبیری تر خو چه سکر ته نوی رسیدلی او

په شرابو کښی په قلیل او کثیر باندی حد جاری کیږی ځکه په شرابو کی علت دحرمت خمریت ده او په نورو مسکراتو کی علت دحرمت مسکریت ده چه سکرته نه وی رسیدلی حد نه پر جاری کیږی یعنی حرمت دخمر قطعی ده او مستحیل یه کافرده او بیع یه ناجائزه ده او دنورو مسکراتو حرمت ظنی ده۔

او مستحیل یه کافرنده او بیع یه جائزه ده دلیل پدی قول درسول الله ﷺ وائی (أدرؤو الحدود بالشبهات) حدود په شبهات سره ونږه وی یعنی په کم شئی کښی چه شبهه وی قطع او یقین په کښی نوی په هغه حد نسی جاری کیدای نو ددغو مسکراتو حرمت ظنی ده قطع او یقین نسته پکښی نوبیع یه داسی جائز ده لکه دسرقین سرقین کڅه هم نجس دی خوبیع یه جائز ده ځکه سرقین مال متقوم او منتفع بها شرعاً دی او امام شافعی رحمه الله علیه وای چه خمر تخصیص تریو خاص مسکره پوری نه لری بلکه هر مسکرته خمر ویل کیږی لکه څنگه چه زمونږ په اول او دویم مقصد کی پردی بحث و کونو چه خمر ورته وویل سوو دخمر مستحیل خو کافر ده او حدیه پر قلیل خوراک او

كثير باندی جاری کیری او نفع ورباندی حرام ده او بیع یه ناجائزه ده
دنورو مسکراتو هم دغه حکم ده ؤککه هغه هم عین خمر دی او داهل
دمدنی منوری او دا کثر ججائزین او محد ثینوهم داغسی رایه ده او
دغه رنگه امام مالک رحمه الله علیه او امام احمد بن حنبل رحمه الله
علیه هم داغسی وای او له احنافو رحمه الله علیه ؤخه

﴿ امام ابو یوسف او امام محمد رحمه الله علیه ﴾

یه هم دوا ره بیع دداسی مسکراتو ناجائزه بولی امام ابو حنیفة دبیع
دجواز دا دلیل وائی-

﴿ انه يقول هذا شراب مختلف في اباحة شربه ﴾

بین العلماء رحمهم الله فیجوز بیعه کا المثلث وهذا لأنه
لیس من ضرورة حرمة تناول حرمة البیع فان الدهن
النفس لایحل تناوله ویجوز بیعه وكذلك بیع السرقین جائز
وان کان تناوله حراماً والسرقین محرم العین ومع ذلك کان
بیعه جائزاً فکذلك المنصف وما اشبهه وبطلان بیع الخمر
عرفناه بالنص الوارد فیه وما عرف بالنص لایلحق به

الاما يكون في معناه من كل وجه وهذه الاشربة لست في

معنى الخمر من كل وجه بدليل حكم الحد وحكم النجاسة

فجاز بيعها باعتبار الاصل مبسوط ۱۹، ج- ۱۲، امام ابو حنيفة

رحمه الله عليه وائي چه له عصير العنب ماسوی په داغه نورو اشربة

و کبني دعلماء اختلاف ده په خيبنلو کبني ددوی بعض وای چه

خيبنل ئی جائز دی ترهغه وخته چه سکر ته نوی رسيدلی او بعض

وائی چه دقليل او كثير خيبنل حرام دی لکه دعصير العنب نولدی

وجه ئی بيع جائز ده لکه دمثلت چه بيع په جائز ده مثلث هغه شرابوته

وای چه دانگوروله او بوئی جوړ کړی او بيا په اور باندي جوش

کړی دوی حصی په اور باندي په جوش سره ختم کړی او يوه حصه

پاته سی هغه پاته حصی ته مثلث وای او دا خبره ثابته ده حکه دا لازمه

نده چه تناول او شمول وشئی ته که حرام و نو بيع په بی هم حرام وی

لکه مردار غوړی چه تناول ورته حرام ده مگر بيع په جائزه ده او دغه

رنگه خوشای بيع په جائزه ده او تناول ورته حرام ده او خوشای محرم

العین دی او سره لدی بيع په جائزه ده او دغه رنگه منصف منصف

هغه شرابو ته وائی چه دانگورو له ابو جوړ سوی وی بیا په په اور سره
جوش کری ترثلثین کم ختم سی نصف ته ورسیری او که نوی
رسیدلی او هغه چه مشابه وی لده سره لکه جمهوری و نقیع الزبیب
والفضیح والسكر او دخمر دبیع بطلان خو مونبر پینز ندلی ده په نص
سره هغه نص چه په خمر کینی نازل سویده او هغه شئی چه په نص
سره وپینز ندل سی په هغه پوری بل شی نه پیوسته کیری مگر هغه شئی
پوری پیوسته کیری چه هغه من کل وجوه دده په معنا سره وی اودغه
اشربه په معنی دخمر من کل وجه ندی په دلیل دحکم دحد او حکم
دنجاست یعنی پر دغو اشربه و حدنه جاری کیری او پر خمر حد
جاری کیری او دغه اشربه نجس ندی او خمر نجس دی نولدی وجه
ددغو اشربه و بیع جائز ده امام شافعی رحمه الله علیه او ملگری دبیع

عدم جواز دا دلیل وای عن انس رضی الله عنه قال لعن

رسول الله صلى الله عليه وسلم في الخمر عشرة عاصرها ومعتصرها

وشاربها وحاملها ومحمولة اليه وساقيتها وبائعها وأكل ثمنها

والمشترى لها والمشتري له رواه الترمذی وابن ماجه ومشکوة شریفی ۲۴۲

له انس رضی تعالیٰ عنہ حُخه روایت ده دی وائی رسول الله ﷺ په
شرابو کښی پر لسو شیانو لعنت ویلی ده پر جوړه ونکی باندی دحان
لپاره وی او که دبل لپاره او پر هغه چا چه دجوړه ولو طلب یه کوی
دحان لپاره یاد بل لپاره او پر خښونکی باندی او پر باره ونکی باندی
او پر هغه چا چه وده و رباری ری او پر او بیدونکی باندی او پر
خر خیدونکی باندی کڅه هم وکیل یادلال وی او پر هغه
پیسو خوړونکی باندی هغه پیسی چه پدغه بیع سره موجودی سی
کڅه هم دا خوړونکی بایع نوی او پر اخیستونکی باندی د خښلو لپاره
وی که دی تجارة لپاره وی او پر هغه چا چه دده لپاره اخیستل کیری

ولا يحل للمسلم بيع الخمر ولا اكل ثمنها لان الله تعالى

سماها رجساً فيقضى ذلك نجاسة العين وفساد المالية

والتقوم كما في الميتة والدم ولحم الخنزير وقد أمر

بالاجتناب عنها فاقضى ذلك ان لا يجوز للمسلم الاقتراب

منها على جهة التمويل بحال وفي الحديث او وائی چه مسلمان ته

نه دخمر بیع حلاله ده او نه ئی دپیسو خوړاک حُکه الله (جل جلاله)

مردار ورته ویلی ده نودا تقاضی دنجس العین کوی او دفسادالمالیة
والتقوم یعنی نه مال ده او نه متقوم ده لکه مرداره او مسفوحه وینه او
خنزیر چه نجس العین دی او فسادالمالیة والتقوم دی او الله (جل
جلاله) آمریه اجتناب کری ده لدوی خخه په انما الخمر والمیسر
الایة کینی نودا تقاضی کوی چه و مسلمانان ته هر قسم نزدیکت په
هر حال کینی پر جهة تمول اود میلان ناجائز او نارواده و فی

الحديث ان ابا عامر كان يهدى لرسول الله صلى الله عليه وسلم راوية من

خمر كل عام فاهدى له في العام التي حرمت فيه فقال عليه

السلام ان الله قد حرم الخمر فلا حاجة لي في خمرك قال

خذها وبعها وانتفع بثمرها في حاجتك فقال عليه الصلوة

والسلام يا ابا عامر ان الذي حرم شربها حرم بيعها واكل

ثمرها ابا عامر به هر كال ورسول الله صلى الله عليه وسلم ته يوه راوية شراب هبه

كول-

نوپه هغه كال چه شراب حرام سوی وه هم ده ورسول الله صلى الله عليه وسلم ته

شراب هبیه کړو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وویل شراب حرام سویدی زه

سټاوشرابوته احتیاج نه لرم ابا عامر رضی الله عنه ورته وویل در

وائخله خرخی کړه په پیسویه خپل حاجت پوره کړه رسول الله صلى الله عليه وسلم

ورته وویل ای ابا عامر رضی الله عنه دکوم شئی چه خیبناک حرام

سى دهغه بيه هم حرام ده او رويه هم حرامى دى -

وسئل ابن عمر رضى الله عنه عن بيع الخمر واكل ثمنها

فقال قاتل الله اليهود حرمت عليهم الشحوم فجملوها

وباعوها واكلو ثمنها وان الذى حرم الشرب حرم بيعها واكل

ثمنها وممن لعنه رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فى الخمر بائعها ومشتريها

مبسوط ۲۴، ج- ۲۴ له ابن عمر رضى الله عنه الله عنه حُخه سوال وسئو

له بيع دشرابو اوله خوراك دپيسو دشرابو ده رضى الله عنه ورته وويل

الله (جل جلاله) لعنت كپيده پر يهود باندى وازگى پردوى باندى

حرامى كپرى دوى به ولى كپرى بيابى خرشى كپرى رويشى بى

وخورپى او دكم شى چه خيبناك حرام وى دهغه بيع هم حرام ده او

دپيسو خوراك ئى هم حرام ده او له هغه چاء چه رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لعنت

پر ويلي ده په شرابو كبنى خرشيدونكى او اخیستونكى هم ده ان

الاتجار بالمخدرات بيعاً وشرأً وتهريباً وتسويقاً امر حرام

كخزمة تناول المخدرات لان الوسائل فى الشريعة تأخذ

حكم المقاصد ويجب سد الذرائع الى المحرمات بمختلف

الامكانات والطاقت لان التاجر يسهل رواج المخدرات

وتعاطيها فيكون الثمن حراماً والمال سحتاً والعمل ضلالاً

والا تجارها اعانة على المعصية والبيع باطيل قال الله

تعالیٰ و تعاونو علی البر و التقوی و لا تعاونو علی الاثم
و العدوان المائده ٥-٢، الفقه الاسلامی ٥٥١، ج-٧، داقول مطلق ده تعلق
یه تر یوه مذهبه پوری هم نده ور کړی حاصل ئی داده چه دمخدراتو
تجاره یعنی خرخول اخیستل په گوریزی بانندی وړل او بل پر وړلو
بانندی باعث کول داسی حرام کار ده لکه دمخدراتو خوړل و خینبل
او خکه ول خکه په شریعت محمدی ﷺ کینی اسبابو او وسائلو لره
حکم دمقاصد وی او هغه شی چه سبب او ذریعه و حراموته وی دهغه
سبب بنده ول په مختلف طاقتو سره واجب ده خکه تاجر رواج او
شمول دمخدراتو اسانه کوی پر خلگو بانندی نودغه پیسی حرامی دی
او مال ئی حرام و مباح الاخذ ده او عمل ئی گمراهی ده او تجاره ئی
اعانه علی المعصیت ده او بیع ئی باطل ده الله (جل جلاله) وائی پر نیکی
او بر تقوی بانندی معاونت سره کوی پر گناه او پر دشمنی بانندی
معاونت مه سره کوی یعنی دغه تجارت خرید او فروخت معاونت علی
المعصیت ده او سبب و ذریعه و خوراک و خینبناک ته ده خوراک او
خینبناک ئی حرام ده نودغه تجاره چه سبب دخوراک او خینبناک ده
داهم حرام ده امام ابو یوسف رحمه الله علیه و محمد رحمه الله علیه
علیهما وائی.

﴿ ان عين المسكراة محرمة التناول فلا يجوز بيعه ﴾

كا الخمر وهذا لان البيع باعتبار صفت المالية والتقوم باعتبار كونه منتفعاً به شرعاً ولا منفعة في هذا لمشروب سوى الشرب واذ كان محرم الشرب شرعاً كان فاسداً لماليتها والتقوم شرعاً فلا يجوز بيعه كالخمر ولان صاحب الشرع صلی اللہ علیہ وسلم سوى في الخمر بين البيع والشرب حين لعن بايعها ومشتريها كما لعن شاربها وهذا لان البيع يكون تسليطاً للمشتري على الشرب عادة فاذا كان الشرب حراماً حرم

البيع ايضاً وهذا المعنى موجود في هذه الاثرية مبسوط ١٨٠، ج-١٢، دوى دواره واى چه عين دمسكراتو ته شمول حرام ده نو بيعه يه هم حرامه ده لكه دشرا بو او داخبره ثابته ده حكه بيع په اعتبار دصفت ماليت سره وى او تقوم ئى په اعتبار ددى سره وى چه منتفع به شرعاً وى او پيدغه مشروباتو كبنى له خيبنلو ما سوى بل منفعت نسته او خيبنل ئى په شرع كبنى حرام ده نو ماليت او تقوم ئى هم په شرع كبنى فاسدده نو ماليت او تقوم چه په شرع كبنى فاسد سو نوييع يه هم ناجائزه ده لكه دشرا بو حكه خوييع په اعتبار دماليت او انتفاع به شرعاً سره وى او صاحب الشرع صلی اللہ علیہ وسلم په شرابو كبنى تفرقه نده كړى په ميانخ دبيع او دخيبنلو كبنى په هغه وخت كبنى چه

لعنت ئى پروايو پر خر خيدونكى او اخستونكى يه داسى لعنت وىلى ده
 لکه پر خيبنونكى باندى او داخبره ثابته ده حُککه په بيع سره مشترى
 مسلط کيرى پر خيبنلو باندى نو خيبنل چه حرام وى بيعه بى هم
 حرام وى اودغه معنى پدغو اشربه و کينى موجوده ده يعنى خوراک او
 خيبناک دتولو حرام ده نوبيع يه هم حرامه ده دايوه قاعده کلیه ده لپاره
 دفعهاء رحمه الله عليه چه دهرشى خوراک يا خيبناک حرام وى يا بل
 داسى دلهو او لعب شئى وى چه معصيت قائم پده پورى وى دهغه بيعه
 حرام ده لکه خنگه چه مونر په پنخمه قاعده کينى ذکر کرو حُککه په
 دابيع سره مشترى مسلط کيرى پر خوراک او خيبناک دهغه شئى نوچه
 خوراک او خيبناک يه حرام وى بيع يه بى هم حرام وى لى وجهه سى
 داعين معونت على المعصيت ده ويجوز بيع البربط والطبل
 والمزمار والدف والنرد وآشباه ذلك فى قول ابى حنيفة
 رحمه الله تعالى عليه وعندهما لايجوز بيعها قبل الكسر الى
 قوله.

﴿والفتوى على قولهما﴾

امام ابو حنيفة رحمه الله عليه وائى چه دبربط بيع جائز ده بربط داسى
 شى ده لکه دوتاره فرق ئى داده چه کاسه ئى تر دوتارى غښه ده او
 دسته ئى تر دوتارى کوچنى ده اودغه رنگه دډاله بيع جائز ده اودغه

رنگه دنل بیع جائز ده او د دریا بیع جائز ده او دکلب و کرم بوڈ بیع
جائز ده او د اشباه ددوی بیع جائز ده او امام ابو یوسف رحمه الله علیه
وامام محمد رحمه الله علیه وائی چه تر ماتیدو مخته ئی بیع نده جائز
یعنی یوار دی مات کړی چه له آلیت دسرود څخه ووزی بیادی خرڅ
کړی ددی عبارة په اخیر کښی داقول ده چه فتوی پر قول دصاحبین

ده قال ابو حنیفة رحمه الله علیه يجوز بیع الاشرية

المحرمة کلها الا الخمر وعلى مستهلکها الضمان وقال ابو

سف و محمد رحمهما الله لا يجوز بیعها ولا یجب الضمان

على مستهلکها کذا فی المحيط علمگری ۱۱۶، ج-۳، امام ابو حنیفة

رحمه الله علیه وای د ټولو حرامو اشربه بیع جائز ده ماسوی له شرابو

او هغه څوک چه دغه اشربه په قصد هلاک کړی پر هغه ضمان یعنی

تاوان سته او صاحبین وائی نه ئی بیع جائز ده او نه پر مستهلک باندى

ضمان سته و جاز بیع عصیر العنب ممن یعلم أنه یتخذ خمراً

لان المعصیت لا تقوم بعینه بل بعد تغیره وقیل یکره لاعانة

على المعصیت ونقل المصنف عن السراج والمشکلات ان

قوله ممن ای من کافر اما بیعه من المسلم فیکره ومثله فی

الجوهرة والباقانی وغيرهما زاد القهستانی معزیا للخانیة

أنه یکره بالاتفاق درمختار ۳۹۱، ج-۶، د عصیر العنب بیع خرید

فروخت پر هغه چاء باندی جائز ده چه هغه لدغه عصیر العنب حُخه شراب جوړه وی حُکه معصیت خوقائم په ذات دعصیر العنب پوری نده بلکه ورسته له تغیره پوری قائم ده او چاء ویلی دی چه دغه بیع مکروه ده حُکه دا اعانة علی المعصیت ده ولو که معصیت پوری قائم نه وی او مصنف نقل له سراج والمشکلات حُخه کړی ده چه دغه ممن حُخه کافر مراد ده یعنی دغه عصیر العنب پر هغه کافر باندی خرخول چه ته په خبرئی چه دغه کافر شراب حُینی جوړه وی جائز ده او پر هغه مسلمان باندی خرخول ناجائز ده چه ته په خبرئی چه شراب حُینی جوړه وی دغه رنگه نورو کتابو هم پدغه اخیری طرز لیکلی دی۔

﴿ اقول وهو خلاف اطلاق المتون ﴾

وتعلیل الشروح بمأمروفيه انه لا يظهر الاعلی قول من قال ان الکفار غیر مخاطبین بفروع الشریعة والاصح خطابهم وعلیه فیکون اعانة علی المعصیت فلا فرق بین المسلم والکافر فی بیع العصیر منهما فتدبر ردالمحتار ٣٩١، ج-٦، علامه ابن عابدین رحمه الله علیه وای چه دغه قول یعنی چه پر کافر باندی خرخول جائز ده او پر مسلمان باندی ناجائز ده داد متنیو داطلاق مخالف ده حُکه متنونو مطلق ناجائز۔ بللی ده اودشرو خود تعلیل

خلاف ده چه اعانة على المعصية ده يعنى داقول هلته صحيح كبرى
 چه كفار مخاطب په فروعو د شريعت سره نسي او اصح داده چه كفار
 مخاطبين په فروعو د شريعت سره دى نود كافر او د مسلمان پدى بيع
 كبنى هيخ فرق نسته په دواړو كبنى اعانة على المعصية ده يعنى
 لكه خنگه چه دعصير العنب خر خيدل پر مسلمان باندى منع دى په
 هغه مسلمان چه ته په خبرئى چه شراب عينى جوړه وي دغه رنگه پر
 كافر باندى هم منع دى پر هغه كافر چه شراب عينى جوړه وي

بخلاف بيع الامر دمن يلو ط به وبيع سلاح من اهل الفتنة

لان المعصية تقوم بعينه حواله المذكوره ويكره تحريماً بيع

السلاح من اهل الفتنة لانه اعانة على المعصية آه ردالمحتار
 ۲۶۸، ج-۳، لغر زنى غلام پر هغه چاباندى خر خول چه هغه لواطه
 ورسره كوى ناجائز ده حكه معصية قائم په ذات دده پورى ده اودغه
 رنگه سلاح پر اهل دفتنى خر خول ناروا ده حكه معصية په ذات
 پورى قائم ده او په بل عيى كبنى واى چه سلاح خر خول په اهل
 دفتنو باندى مكروه تحريمى ده حكه دا اعانة على المعصية ده قال

العلامة ابن نجيم رحمه الله عليه ان ما قامت المعصية بعينه

يكره بيعه تحريماً آه بحر الرائق ۱۴۳، ج-۵، علامة ابن نجيم رحمه
 الله عليه واى چه هر هغه شئى چه معصية پورى قائم وي په ذات

دهغه شى پورى دهغه شئى بيع مكروه تحريمى ده وايضاً قال

العلامة رحمه الله عليه نظيره بيع المزامير يكره هنا ان

ماقامت المعصيت بعينه يكره بيعه والا فلا البحر الرائق بتغيير سر او

دغه رنگه علامة رحمه الله عليه واى چه مثال ئى نل و دول وغيره دى

يعنى بيع ددغوشيانو مكروه تحريمى ده يعنى كه پر هر شئى پورى

معصيت قائم وه دهغه بيع ناجائز ده او كه معصيت پورى نه وه قائم

دهغه بيع جائز ده ومثله فى تفقيح الحامديه ١٥٣، ج-٢، كتاب الاجاره فتاوى

حقانيه ٤٦، ج-٦، ان البيع الكرم ممن يتخذ الخمر من عينه جائز

لا يأس به وكذا الارض ممن يغرس فيها كرماً يتخذ من عينه

الخمر وهذا قول ابي حنيفة وهو القياس وكره ذلك ابو

يوسف و محمد رحمهما الله استحساناً لان البيع العصير

والعنب ممن يتخذ خمراً اعانة على المعصيت وتمكين منها

وذلك حرام واذا امتنع البائع يتعذر على المشتري اتخاذ

الخمر فكان فى البيع منه تهيج الفتنة وفى الامتناع تسكينها

ومن اهراق خمر مسلم فلا ضمان عليه لان الخمر ليس بمال

متقوم فى حق المسلم واتلاف ما ليس بمال متقوم لا يجب

الضمان كاتلاف الميتة وهذا لان الضمان انما يجب

جبر المادخل على المتلف عليه من نقصان المالية . مبسوط ٣٢،

ج-۱۲، دانگورو تاکان پر هغه چا خر شول چه هغه شراب عینی جوړه
 وی جائز ده پروانه لری اودغه رنگه زمکه پر هغه چاخر شول چه هغه
 دانگورو تاکان پر ایردی اوبیاله تاکانو شراب جوړه وی جائز ده داقول
 دامام ابو حنیفة رحمه الله علیه ده اوقیاس هم داده او امام ابو یوسف
 رحمه الله علیه وامام محمد رحمه الله علیه ئی مکروه بولی استحساناً
 عککه دانگورو او به یا انگور پر هغه چا خر شول چه هغه شراب عینی
 جوړه وی دا اعانة علی المعصیت ده او قدرة پر معصیت ده او داحرام

ده عککه خو الله (جل جلاله) وای ولا تعاونو علی الاثم والعدوان

چه خر خیدونکی دغه شیان نکړی پر خرخ نو پر اخیستونکی باندى
 شراب جوړه ول سخت او گران سو نود دغو شیانو په بیع کبني
 پرداسی سپری باندى فتنه انگیزی او پورته کیده دفتنی دی او په منع
 کبني ئی دفتنی ختمی ده دی او چاکه دمسلمان شراب توی کړل په
 هغه تاوان نسته عککه شراب مال متقوم ندی په حق دمسلمان کبني
 کوم شئی چه مال متقوم نوی دهغه په تلفیدو سره تاوان هم نه
 لازمیری لکه دمرزگی په تلفیدو کبني چه تاوان نسته عککه دغه تاوان
 خو په عوض دهغه نقصان کبني لازمیری کوم نقصان چه دمال
 ومالیته رسیدلی وی دمبسوط پر مذکور متن باندى یوشه بحث کول
 پکار دی ترهغه مخته به یواریوبل متن نقل کړوبیا بحث پړو کړ وانشاء

﴿ ان الارباح التي يستفيد منها التجار والمتعاملون في

المخدرة كلها سحت وحرام ﴾

لم يأتى ١ - قوله تعالى ولا تأكلوا اموالكم بينكم بالباطيل

البقرة ١٨٨ وأكل المال بالباطيل يتناول جرائم السرقة والخيانة

والظلم والغصب والقمار والعقود المحرمة من بيع وشراء

ونحوهما من التجارات وكل الخدمات المبذولة في سبيل

ارتكاب المعاصي والمنكرات وكل ما حرمه الشرع وان رضى

به المالك ٢ الحديث النبوي صلى الله عليه وسلم وهو ما رواه ابن ابي شيبة

عن ابن عباس أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ان الله اذا حرم شيئا

حرم ثمنه فكل ما حرم الله الانتفاع به حرم الانتفاع بعوضه

أو ثمنه بدليل ما رواه احمد ومسلم والنسائي عن ابن عباس

والحميدى عن ابي هريرة في بيع الخمر ان الذى حرم

شربها حرم بيعها وروى مسلم وغيره عن ابي سعيد

الخدري ان النبى صلى الله عليه وسلم قال ان الله حرم الخمر فمن ادركته

هذه الآية اى اية (انما الخمر والميسر) المائدة ٩٠ وعنده

منها شئى فلا يشرب ولا يبيع قال فاستقبل الناس بما كان

عندهم منها طرق المدينة فسفكوها وروى ابو داود عن ابي

هريرة مرفوعاً ان الله حرم الخمر و ثمنها و حرم الميتة و ثمنها
و حرم الخنزير و ثمنه . الفقه الاسلامی ۵۵۱۸، ج-۷، هغه گئی و نفعی چه
تجاران و معامله گر چه کوی په مخدراتو کښی ټولی حرامی دی
یولدی و چه الله (جل جلاله) وائی تاسو په خپل میانخ کښی مالونه په
باطل او ناحقه سره مخوری د باطل مال خوراک غلا و خیانت و ظلم
و غصب و قمار او حرام عقدونه مثلاً خر خیدل او اخیستل او نور
دغسی عقدونه لکه اخیستل او خر خیدل کوم چه په تجارتو کښی
کیږی او ټول هغه خدمتونه چه د گناه او دمنکراتو په لار کښی کیږی
او په هر هغه شئی کښی چه شریعت حرام کړی وی که ئی څه هم
مالک په راضی وی دغو ټولو ته ور شا ملیږی نو ځکه ددغو مخدراتو
گټه او تجارت حرام ده او بل لدی وجه چه د نبی علیه الصلوة والسلام
حدیث مبارک ده هغه حدیث ابن ابی شیبة له ابن عباس رضی الله
تعالی عنه څخه روایت کړی ده هغه وائی رسول الله ﷺ وویل چه الله
(جل جلاله) چه کم وخت یو شئی حرام کړی دهغه پیسی هم حرام وی
یعنی په هر هغه شئی باندی چه الله (جل جلاله) نفع اخیستل حرام کړی
دهغه شئی په عوض یا په پیسو باندی بیا نفع اخیستل هم حرام ده
دمثال په تو گه که یو سړی خر پریو ظالم او مردار خواره قصاب باندی
خرخ کړی او پدی هم خبروی چه دغه ئی د حلالیدو لپاره اخلی او

قصاب هم ورته وای چه دحلالید و لپاره ئی اخلم نودغه قصاب که په
 عوض کبنی هر شئی ور کړی پیسی وی او که بل شئی وی پر هغه
 باندى دخره مالک نفع نسئى اخیستی ځکه خویرخره باندى دخوراک
 نفع اخستل الله (جل جلاله) حرام کړی ده په دلیل دهغه حدیث مبارک
 چه احمد و مسلم والنسائی له ابن عباس رضی الله تعالی عنه څخه
 روایت کړی ده او حمیدی له ابی هریره رضی الله عنه څخه روایت
 کړی ده په بیع دشرابو کبنی هغه شئی چه دهغه څیښل حرام سویده
 دهغه بیع هم حرام ده او مسلم وغیره له ابی سعید خدری رحمه الله
 علیه څخه روایت کړی ده چه نبی علیه الصلوة والسلام وویل الله
 (جل جلاله) شراب حرام کړی دی نو که چاته دغه ایات ورسیدو
 یعنی ایات دانما الخمر والمیسر اولده سره یوشی و له شرابو نوندى
 څیشی اوندى خرخوی ابی سعید خدری رضی الله عنه وائی چه
 خلگوراتگ وکوپه شرابو سره کوم چه لدوی سره وه پرلارو دمدنی
 منوری او ټول ئی چپه کړو او ابو داود روایت کړیده له ابی هریره رضی
 الله عنه څخه هغه ورسول الله ﷺ ته رسولی ده وای الله (جل جلاله)
 شراب حرام کړو او عوض دشرابوئى هم حرام کو او الله (جل جلاله)
 مرزگه حرام کړی ده عوض دمرزگی ئی هم حرام کړی ده او الله
 (جل جلاله) خنزیر حرام کړی ده او عوض دخنزیرئى هم حرام کړی

ده نودغه ايات او احاديث مباركانو وټولو مسلمانانو ته داسبق ور كوى
 چه گڼه او تجارة دټولو مخدراتو حرام اونارواده ولو كه نسواروى
 ځكه داتول يا مسكرات دى او يا مفترات دى دحرمت ذكر او اثبات
 ئى مخته ذكر سو.

﴿اعلم ان المكروه اذا اطلق فى كلامهم يراد بها التحريم﴾

قال ابو يوسف قلت لابي حنيفة اذا قلت فى شئى اكرهه
 فمارألك فيه قال التحريم ردالمحتار ۱۵۰، ج- ۱، پوه سه اى مخاطبه
 پردى باندى مكروه چه مطلق ذكر سى په كلام دفقهاء كښى مراد
 ځينى تحريم ده امام ابو يوسف رحمه الله تعالى عليه وای چه ما و امام
 ابو حنيفة رحمه الله عليه ته وويل - كوم وخت چه ته داو وائى په يو
 شئى كښى چه زه دغه مكروه بولم لدى ستاخه مرادوى امام ابو حنيفة
 رحمه الله تعالى عليه راته وويل چه زما تحريم ځينى مقصدوى
 حاصل ئى داسو چه امام ابو يوسف رحمه الله عليه او امام محمد
 رحمه الله عليه ددغو مذكوروشيانو بيع حرام بولى كوم چه په مبسوط
 كښى ذكر سو.

﴿واذا كان فى مسألة قياس واستحسان فالعمل على الاستحسان﴾

الافى مسائل معدودة مشهورة وايضاً قال الرملى رحمه الله
 عليه لو كان احدهما استحسان والاخر قياس الاصل تقديم

الاستحسان الافیما استثنی كما قدمناه فیرجع الیه
 عندالتعارض ردالمحتار ۴۹، ج- ۱، که په یو مسئله کبنی قیاس او
 استحسان دواړه ؤ عمل په استحسان باندى کول کیری ماسوی له
 هغویو خو معدودو مشهورو مسئلو څخه اودغه رنگه امام رملی رحمه
 الله علیه ویلی دی وای که چیری یو استحسان ؤ اوبل قیاس ؤ اصل
 تقدیم داستحسان ده پر قیاس باندى ماسوی له هغویو خو مسئلو څخه
 لکه څنگه چه مونږ مخته ذکر کړو په وخت دتعارض دقیاس او
 استحسان کبنی وهغه ته رجوع کوی-

﴿ وان خالف أبا حنیفة رحمه الله تعالى علیه صاحباه فی ذلك ﴾

فان كان اختلافهم اختلاف عصر و زمان كا القضاء بظاهر
 العدالة يأخذ بقول صاحبيه لتغير أحوال الناس وفي
 المزارعة والمعاملة ونحوهما يختار قولهما لاجتماع المتأخرين
 على ذلك قاضیخان ۳، ج- ۱ که امام ابو حنیفة رحمه الله تعالى علیه په
 یو مسئله مختلف فیها کبنی له صاحبین سره مخالف ؤ نو دغه ددوی
 اختلاف که اختلاف دعصر و زمان ؤ نو نیول په قول ده صاحبین
 باندى کیری او په کبنتو و معاملو کبنی ددوی قول مختاره ده ځکه پر
 دی اجماع دمتاخرینو راغلی ده حاصل ئی داسو چه دمبسوط په متن
 کبنی امام ابو حنیفة رحمه الله علیه قیاس کوی او صاحبین ئی

استحسانا حرام بولی په وخت دتعارض دقیاس او استحسان کښی
ترجیح استحسان ته ده پرقیاس بانندی ماسوی له یوڅو معدود ځایو
اودغه رنگه په وخت داخلاف دامام ابو حنیفه رحمه الله علیه کښی
له صاحبین سره په مزارعاتو و معاملاتو کښی ترجیح و قول دصاحبین
ته ده دغه رنگه په هر رسمی مفتی کښی لیکلی دی چه فتوی پر قول
دامام ابو حنیفه رحمه الله علیه ده په عباداتو کښی مطلقاً او پر قول
دامام محمد رحمه الله علیه ده په بیوعو کښی او پر قول دامام ابو
یوسف رحمه الله علیه ده په قضاء و شهاداتو کښی او پر قول دامام زفر
رحمه الله علیه په اولس مسائلو مشهور و کښی نود مخدراتو او
مسکراتو بیع مکروه تحریمی ده ځکه صاحبین ئی مکروه تحریمی

بولی ویجوز بیعها ای المسکرات ویضمن متلفها عند ابی

حنیفة رحمه الله علیه خلافاً لهما فیهما لانه مال متقوم وما

شهدت دلالت قطعية بسقوط تقومها بخلاف آه قال ابن

همام تحت هذا القول (لانه مال متقوم وما شهدت آه) اقول

فيه نظر اما اولاً فلانهم صرحوا بان معنى تقوم المال اباحة

الانتفاع به شرعاً وسيجئ التصريح عن قريب بان هذه

الاشربة مما لا ينتفع بها بوجهه من الوجوه فكيف يتصور

التقوم فيها واما ثانياً فلان الدلالت القطعية انما تعتبر في

حق وجوب الاعتقاد دون وجوب العمل ألا ترى أن خبر
الواحد من السنة يوجب العمل ولا يوجب علم اليقين بل
يوجب غلبة الظن على المذهب الصحيح المختار
عند الجمهور كما تقرر في علم الاصول وما نحن فيه من
العمليات فينبغي ان يكتفى فيه بمجرد غلبة الظن كيف
لا وقد اکتفى به في الحكم بحرمة هذه الاشربة اذ هي ايضاً

اجتهادية لا قطعية كما صرح به آنفاً فتح القدير ٣١، ج- ٩ امام ابو
حنيفة رحمه الله عليه وای چه دمکراتو بیع جائز ده او پر تلف
کونکی باندى تاوان سته اوصاحبین ئی ناجائز بولی دامام صاحب
دلیل داده وای چه دغه شیان مال متقوم دی او یو دلالت قطعی نده
پیش سوی پر سقوط دتقوم ددوی باندى او علامه ابن همام صاحب
فتح القدير دامام صاحب پر قول باندى اعتراض لری وای یو خو فقهاؤ
رحمه الله عليهم پر دی باندى تصریح کری ده چه مال متقوم هغه ته
وای چه په شرع کبني نفع اخستل باندى مباح وی اونر دی به دغه

تصریح راسی بان هذه الاشربة ممالا ينتفع بها بوجه من
الوجوه یعنی پدغه اشربه و باندى په یو وجه له وجوه نفع نه اخستل
کبری نویابى خنګه سړی دتقوم تصور ووهی او بل دلالت قطعی په
حق دوجوب داعتماد کبني معتبر ده نه په حق دوجوب دععمل کبني

ته نه وینی چه خبر واحد له احادیثو عمل واجبه وی او علم یقین نه
 واجبه وی بلکه غلبه الظن واجبه وی پر مذهب صحیح المختار باندی
 په نزد جمهور و لکه څنگه چه دغه خبره په علم اصولو کښی ثابتہ
 سویده اوز مونږ بحث په اعمالو کښی ده نو باید په مجرد غلبه الظن
 باندی اکتفاوسی او ولی به نه وسی ځکه په حکم کښی په حرمت
 ددغو اشربه هم په غلبه الظن باندی اکتفا سویده دلالت قطعی نسته په
 کښی علامه ابن همام رحمه الله علیه کڅه هم حنفی مذهبہ ده لکن
 په بعض ځایو کښی تفرد کړی وی ځکه بعض معاصرینو په طبقه
 دمجتهدینو کښی حسابلی ده او بعض له اهل ترجیح حسابلی ده لکه
 پدغه ځائی کښی چه تفرد کړی ده ترجیح یه وقول دصاحبین ته
 ور کړی ده حتی تر صاحبینو یه تجاوز کړی ده یعنی تفرد یه له ټولو
 کړی ده ځکه صاحبین ددغو مسکراتو بیع ناجائزه بولی عدم جواز په
 معنی عدم حلت اخلی نه په معنی عدم صحت یعنی عقد دبیع
 صحیح ده لکن حرامه ده او ابن همام رحمه الله علیه عدم جواز په
 معنی عدم صحت اخستی ده یعنی نفس عقد دبیع صحیح نده ځکه
 ده رحمه الله علیه دغه مسکرات له مالیته متقومه څخه ایستلی دی
 لکه څنگه چه امام شافعی رحمه الله علیه وغیره ایستلی دی دا کڅه
 هم ده دامام صاحب پر قول اعتراض کړی ده خو لکن داد ده رائی هم

ده حُکمه جواب ئی نده ور کړی واللّه اعلم و علمه اتم-

﴿ تطبیق په مابین د احنافو کنبی ﴾

د فقهاء و رحمة الله تعالى عليه له کتب د اصراحة معلومېږي چه بيع
دهغو شيانو چه معصیت قائم په هغه شئی پوری وی او دهغو شيانو چه
معصیت قائم په هغه شئی پوری نوی خو لکن سبب او ذریعه لپاره
دهغه شئی وی چه په هغه شئی پوری معصیت قائم وی اول لکه بيع
دمسکراتو و مخدراتو او ډول و سرنا و چکه و غیره حُکمه دا معصیت
قائم پدوی پوری ده او دویم لکه بيعه دانگورو پر هغه چا باندي چه
شراب عُینی جوړه وی هغه مسلمان وی او که کافروی دغه دوپړه
قسمه بيع داخله په اعانة علی المعصیت کنبی ده په خاص بيع
دمسکراتو کنبی دامام شافعی رحمه الله تعالى عليه مذهب داده چه
بيع یه نده صحیح حُکمه دامال متقوم نده داعین خمر دی لکه خنګه
چه مخته ذکر سوو د علامه ابن همام رحمه الله عليه اود محمد بن
محمود صاحب العنایه رحمهم الله هم د غسئی رایه ده اود نورو
احنافو رحمه الله تعالى عليهم پدی کنبی مختلف اقوال دی امام ابو
یوسف رحمه الله عليه او امام محمد رحمه الله عليه یو اړ قول په
کراهیت سره کړی ده لکه پدی قول ددوی کنبی وکره ذلك ابو
یوسف رحمه الله عليه و محمد رحمه الله عليه استحساناً

لان البيع العصير والعنب ممن يتخذ خمرا اعانة على
 المعصية وتمكين منها وذلك حرام الخ مسوط ٣٢، ج-١٢، اوبل
 واريه قول په عدم جواز سره كړى ده لكه پدى قول كښى ان عين
 المسكرات محرمة تناول فلايجوز بيعه كالخمر تردى حای
 پورى لان البيع يكون تسليطاً للمشتري على الشرب عادةً
 فاذا كان الشرب حراماً حرم البيع ايضاً وهذه المعنى موجود
 فى هذه الاشربة مسوط ١٨، ج-١٢، اوبل داقول فقهاء به دمطلق احنا
 فوله طرفه ذكر كوى يعنى دامام صاحب اود صاحبين پكښى اتفاق ده
 ان ماقامت المعصية بعينه يكره بيعه تحريماً آه بحرالرائى ١٤٣،
 ج-٥، دغه درى سره بيعى فى الجملة اعانة على المعصية ده كخه
 هم په خپل ميانخ كښى يوخه فرق سره لرى اوسره لى چه يواريه
 قول په كراهيت مطلق كړى ده اوبل واريه په عدم جواز سره كړى ده
 اودريم قول به په مكروه تحريمى سره كړى ده دغه رنگه امام ابو
 حنيفة رحمه الله عليه يوار قول په جواز باندى كړى ده لكه پدى قول
 كښى يجوز بيع الاشربة المحرمة كلها الا الخمر آه علمگرى ١١٦،
 ج-٣، اوبل واريه په مكروه تحريمى سره كړى ده لكه په هغه قول
 متفق عليه كښى ان ماقامت المعصية بعينه يكره بيعه تحريماً
 آه بحرالرائى ١٤٣، ج-٥، نوؤس دلته دصاحبين اقوال په خپل ميانخ كښى

سره ټکردي او دامام صاحب رحمہ اللہ علیہ اقوال په خپل میانخ
 کښی سره ټکردي دغه رنگه دصاحبین رحمہ اللہ علیہ اقوال دامام
 ابو حنیفة رحمہ اللہ علیہ له اقوالو سره ټکردي دا حقر بنده په نظر
 بانديہ تطبیق داسی کیري فقهاء رحمة الله تعالى عليهم په بیوع کښی
 دوه لفظ استعمالوی (یجوز) او (لا یجوز) یجوز په معنی د(یحل)
 اویجوز په معنی د(یصح) یجوز که په معنی دیحل سره سی بیاله
 حرمت او کراهیت سره منافی ده او که په معنی دیصح سره سی
 صحت منافات له حلت او حرمت او کراهیت سره نه لری مثلاً
 صحیح به هم وی او حرام به هم وی صحیح به هم وی او مکروه به هم
 وی صحیح به وی نه به حرام وی او نه به مکروه وی بلکه حلال به
 وی مگر هغه صحیح چه هم صحیح وی او هم حلال وی هغه صحیح
 ته مقابل حرام ویل کیری او هغه صحیح چه هم صحیح وی او هم
 حرام وی وهغه صحیح ته مقابل حلال ویل کیری (او لایجوز) کله په
 معنی د(لایصح) سره وی او کله په معنی د(لایحل) سره وی که په
 معنی د(لایصح) سره وه نو بیا حلت او حرمت و کراهیت ورسره منافی
 دی ځکه دلایصح خودا معنی ده چه نفس عقديه نه صحیح کیری او
 حلت و حرمت و کراهیت خوا فراد دیصح دی او دیصح دا معنی ده چه
 نفس عقديه صحیح ده بیا به یا حرام وی یا به حلال وی مثلاً او که په

معنی د (لایجل) سره وه بیاحلت ورسره منافی ده او حرمت وکراهیت منافات نه ورسره لری بلکه حرمت ورسره عین ده ځکه عدم تحلیل مرادف دتحریم ده نوؤس که دصاحبین واقوالوته نظر وسی هیڅ تکرر به نسی پکښی پیدا ځکه لدوی دری قوله صادر سوی ؤ اول یه په لایجوز سره ؤ اوبل مکروه تحریمی ؤ اوبل مکروه مطلق هغه لایجوز په معنی دلایجل سره ده لایجل مرادف دیحرم ده دغه رنگه د (لایجوز) دکلام اخیر الفاظ هم دال پردی بانندی دی چه هغه لایجوز چه په سر کښی ذکر ده هغه په معنی دلایجل سره ده هغه

اخیر الفاظ دادی لان البیع یكون تسليطاً للمشتري علی

الشرب عادة فاذا كان الشرب حراماً حرم البیع ایضاً آه مبسوط

۱۸، ج-۱۲، یعنی په اخیر کښی لفظ دحرم ویلی ده او مکروه تحریمی وحرام په نزد دجمهور علماء سره عین دی دریم کلام یه مکروه مطلق ؤ اودامخته ذکر سو مکروه چه مطلق ذکر سی مراد ځینی تحریم ده ردالمحتار ۱۵۰، ج-۱، نودتو لواقوالو مفادئی داسو چه دهر هغه شئی بیع چه په هغه کښی اعانة علی المعصیت وی دهغه بیع حرام ده ولوکی نفس عقد صحیح وی دغه رنگه دامام ابوحنیفة رحمه الله علیه په یوه قول کښی چه (یجوز) ذکر ده او په بل قول کښی (مکروه تحریمی) ذکر ده (یجوز) په معنی دیصح سره ده له صحت سره حرمت منافی

نده یعنی هم صحیح ده او هم حرام نودا هغه یصح. ده چه مقابل
دحلال وی او منکروه تحریمی هم مقابل دحلال ده نود دواړو قولو
مفادیه داسو چه په هر هغه شئی کبنی چه اعانة علی المعصیت وی
بیع یه حرام ده نو دصاحبین رحمه الله علیه اقوال په خپل میانخ کبنی
هم متحد او متفق سواوله اقوالو دامام صاحب رحمه الله علیه هره هم
متحد سو دغه رنگه دامام صاحب رحمه الله علیه اقوال په خپل میانخ
کبنی هم متفق سو او له اقوالو دصاحبین سره هم متفق سو ځکه دتو
لو قول داسو چه دداسی شیانو بیعه حرامه ده ولو کی نفس عقد صحیح

ده لکه څنگه چه علاء الدین حنفکی رحمه الله علیه ویلی

دی وضح بیع غیر الخمر ممامر ومفاده صحة بیع الحشیشه

والافیون قلت وقد سئل ابن نجیم رحمه الله علیه عن بیع

الحشیشه هل يجوز؟ فکتب لایجوز فیحمل علی أن مراده

بعدم الجواز عدم الحل قاله المصنف درمختار ۴۵۴، ج-۶، کتاب

الاشربة وای مخته تیر سو چه له شرابو ماسوی دنورو شیانو بیعه صحیح

ده مفادئی داده چه دچر سو او افیونو بیعه صحیح ده او له ابن نجیم

رحمه الله علیه څخه دچر سو دبیعی پوشتنه وسوه ده په جواب کبنی

لایجوز ورته ولیکل وای زه وایم چه دده مراد په عدم جواز سره عدم

حل ده یعنی حلاله نده بلکه حرامه ده (سوال) بیع افیون وبنگ

صحيح أست يانۀ وبرتقدير اول حلال أست يانۀ

(جواب) اين بيع صحيح أست و نافذ أست اما حلال نيست

مجموعه الفتاوى على خلاصة الفتوى ٢٥، ج-٣ كتاب البيوع سوال دا فيونو او

دبنگو بيع صحيح ده او كه نۀ كه صحيح وى حلاله ده او كه نۀ

جواب ددغه بيع صحيح او نافذه ده مگر حلاله نده ويجوز بيعها

آه (اي المسكرات) اقول المراد بالجواز ما يترتب عليه

الثمرات المطلوبة لا ما يقابل الحرمة سعدى چلبى على هامش فتح القدير

٣١، ج-٩، سعدى چلبى رحمه الله عليه پدى قول كبنى ويجوز بيعها

واى چه مراد په جواز سره هغه جواز ده چه ثمرات مطلوبه ورباندى

مرتب كبرى يعنى نفس عقدئى صحيح ده او مالك درقبنى اود تصرف

سوپدغه بيعه سره هغه جواز نده چه مقابل دحرام ده يعنى حرام وس

هم ده ان المسلم ممنوع عن التصرف فى الحرام اقول فينبغى

ان لايجوز بيعها لكن المراد بالجواز فى قوله ويجوز بيعها

ليس ما يقابل الحرمة بل ترتب الثمرات المطلوبة كما فى

البيع المكروه سعدى چلبى على هامش فتح القدير ٣٢، ج-٩، مسلمان په

حرامو كبنى له تصرف ؤخه منع ده سعدى رحمه الله عليه واى نو

مناسب داده چه ددغو شيانو بيعه نسئى جائز او مراد په جواز سره په

هغه قول كبنى ويجوز بيعها هغه جواز نده چه مقابل دحرام ده بل هغه

عینی مراد ده چه ثمرات مطلوبه بانندی مرتب کیری لکه په بیع مکروه کینی ودغه بیع جرامی ته په شریعت کینی بیع فاسده او بیع مکروه او بیع منهی عنه وای له جهته دورود نهی له دغه بیع حخه حکم دداسی بیع داده چه کول ئی حرام ده او فاعل ئی گناهگار ده که ئی بالفرض له دغه حرمة سره دایب و کره ثمرات مطلوبه وربانندی مرتب کیری چه هغه عبارة له نفس عقد او ملک رقبه و ملک تصرف حخه دی دایب مقابل دباطیلی ده په بیع باطیله کینی نه نفس عقد صحیح کیری او نه ملک رقبه فائده کوی او نه ملک تصرف والله اعلم بالصواب۔

﴿ فائده دتطبيق داختلف داده ﴾

که دغه تطبيق نه و کر سی او یجوز ولا یجوز په خپله معنی متبادره سره سی نویا باید ټولو فتاویٰ و پر بیع دهغه شئی چه په هغه کینی اعانة علی المعصیت وی حکم په لایجوز بانندی کړی وای حکه دامخته ذکر سوچه دمفتی دارسم ده چه په بیوعو او معاملاتو کینی دامام ابو حنیفة رحمه الله علیه اود صاحبین اختلاف سره راسی فتویٰ به پر قول دصاحبین کوی قاضیخان^۳، ج-۱، اوسره لیدی چه بعضی فتاویٰ وی دداسی شئی پر بیع بانندی حکم په لایجوز سره کوی او بعضی یه په یجوز سره کوی له تطبيق ورسته دامعلومه سوه چه نه

اختلاف پہ مابین دامام ابو حنیفہ رحمہ اللہ علیہ او دابو یوسف رحمہ اللہ علیہ و محمد رحمہ اللہ علیہ کبنی سته او نه اختلاف پہ میانخ دفتاوی و کبنی سته یعنی نزاع دتولو لفظی ده هغه فتاوی وی چه په لایجوز سره حکم کوی هغه لایجوز په معنی دلایحل ده عدم تحلیل مرادف دتحریم ده یعنی دایبعه حرامه ده ولو که ئی نفس عقد صحیح وی او هغه فتاوی وی چه حکم په یجوز سره کوی هغه یجوز په معنی دیصح ده هغه یصح چه مقابل دحلال ده دحرام نده یعنی دایبعه حلاله نده بلکه حرامه ده ولو که ئی نفس عقد صحیح وی نو دا تر لمر ظاهره سوه چه دتریقو او افیونو او چر سو اود تولو مسکراتو او مفتراتو بیع فاسده او حرامه ده په مذهب داحنافو رحمهم الله دتریقو دبیع په بطلان بانندی به انشاء الله په بحث دایجاری کبنی دلائل ذکر کو

هذا ما عندي والله اعلم وعلمه اتم واكمل وقال رسول الله ﷺ

ان الله اذا حرم شياء حرم ثمنه اخرجه ابن همام فتح التحرير ٤٤، ج-٦،

اور رسول الله ﷺ وائی الله (جل جلاله) چه کم وخت یو شئی حرام

کری دهغه شئی عوض هم حرام وی۔

وقال رسول الله ﷺ ان الله تعالى اذا حرم على قوم اكل

شئی حرم علیه ثمنه اخرجه مسلم اور رسول الله ﷺ وای الله (جل

جلاله) چه کوم وخت پریو قوم بانندی دیو شئی خوراک حرام کری نو

دهغه شئی عوض هم حرام وی هغه عوض پیسی وی او که بل شی

وی وقال حسان بن ابی سنان مارأیت شیاء اھون من الورع

دع ما یریبک الی مالایریبک رواه البخاری ۲۷۵، ج-۱-

حسان بن ابی سنان رحمه الله علیه وای ماتر پرھیز گاری اسانه شئی

ندہ لیدلی دفع کوه هغه شئی چه تا په شک کبنی اچوی وهغه شئی ته

چه تا په شک کبنی نه اچوی رواه البخاری ۲۷۵، ج-۱-

وقدور دعن رسول الله ﷺ احادیث كثيرة فی تحریم بیع

الخمور منها ماروی البخاری ومسلم عن جابررضی الله عنه

ان النبی ﷺ قال ان الله حرم بیع الخمر والمیتة والخنزیر

والاصنام له رسول الله ﷺ ډیر خدیثونه دشرابو دبیع په حرمت کبنی

نقل سویدی بعض له هغو هغه ده چه امام بخاری ومسلم رحمهما الله

له حضرت جابررضی الله عنه نقل کړی ده وای رسول الله ﷺ وویل

الله (جل جلاله) دشرابو او دمرزگی او دخنزیر او دبتانو بیع حرامه کړی

ده علت ئی داده چه پر دغو مذکور شیانو الله (جل جلاله) نفع اخستل

حرامه کړی ده نوځکه ئی بیع جرامه ده وورده عنه احادیث

کثیرة تفید أن ما حرم الله الانتفاع به حرم بیعه وأکل ثمنه

فیتناول التحريم بیع هذا المخدرات لما یترتب علی ترويجها

من المفاسد والمضاربین افراد الامت فهو كما المتسبب فی

هلاکها ودمارها بل أنه یقتل الانفس ویضیع الاموال فهی
وان كانت تجارة فی ظاهرها کما بظن بعض الناس لکنها
تجارة بأرواح الناس وفساد الشباب وضياع الاخلاق وهلاک
الامت له رسول الله ﷺ یر احادث منقول دی مفادئی داده الله (جل
جلاله) چه هر هغه شئی حرام کړی وی دهغه شئی بیع یه هم حرامه
کړی ده او دعوض خوراک ئی هم حرام کړی ده نودا دمخدراتو دبیع
وحرمت ته هم ورشا ملیبری حکمه دمخدراتو په روا بجولو باندى دامت
په افرادو کښی فسادونه او ضررونه مرتب کیری نودغه بائع لکه
متسبب داسی ده په هلاکت او خرابتیا ده افرادو دامت کښی بلکه
نفسونه قتل کوی او مالونه ضائع کوی نودا که شه هم په ظاهر کښی
تجارة ده لکه خنکه چه بعض خلگو داگمان کړی ده لکن په حقیقت
کښی دخلگو په روحو اود نحواناتو په فسادو او داخلاتو په ضائع کیدو
او دامت په هلاکیدو باندى تجارت ده فلاشک فی حرمت

الاتجار بها ولانها تعین علی المعصیت والله تعالی قد نهانا
عن التعاون علی الاثم والعدوان فقال الله تعالی وتعاونوا
علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان فالتجارت
فی هذه الاشياء لاشبهة فی حرمتها لدالات القرآن الکریم
علی تحريمها ولهذا قال جمهور العلماء بان هذه المخدرات

لاقيمة لها في حق المسلم فلا يجوز بيعها ولا يضمن غاصبها
ولا متلفها لان ذلك دليل عزتها وتحريمها دليل اهانتها
وقد روى عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أنه قال ان الذي حرم شربها حرم
بيعها وأكل ثمنها الفقه على المذاهب الاربعه ٤٥، ج-٥-

نوشك په حرمت دتجارة دمخدراتو كښي نسته او بل دغه بيع و خريد
معونت پر گناه ده او حال داده چه الله (جل جلاله) مونږ له معونت څخه
پر گناه او دشمني باندي منع كړي يو الله (جل جلاله) واي معونت پر
نيكئي او تقوى باندي سره كوي پر گناه او دشمني باندي مه سره
كوي نويه حرمت دتجارة ددغو شيانو كښي هيڅ شك او شبهه نسته
لجهة ددلالته دقرآن كريم پر تحريم ددغو شيانو باندي نوڅكه
جمهور علماء ويلي دي چه ددغو مخدراتو قيامت په حق دمسلمان
كښي نسته نو نئي بيعه جائز ده او نه ضمان پر غاصب او تلف كونكي
باندي سته څكه قيامت او ضمان ئي دليل دعزت ده او حرمت ئي
دليل دسپكتيا ده او له نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه روايت نقل سویده چه دكم شئي
چه خيبنل حرام وي دهغه بيعه هم حرام ده او عوض ئي هم حرام ده
الفقه على المذاهب الاربعه ٤٥، ج-٥-

﴿ او بعض هم عصر علماء ﴾

دترياقو او چر سووافيونو وغيره بيع جائز بولي قياس ئي پر سلاح باندي

کوی وای دغه افیون و غیره مثلاً داسی دی لکه سلاح دسلاح بیع
 جائز ده ءحکه عقاب او ثواب پر استعمال دسلاح بانندی مرتب کیری
 مثلاً که دی په جهاد کینی استعمال کره خدای (جل جلاله) ثواب
 در کوی او که دی پر مسلمانانونا حقه استعمال کره الله (جل جلاله)
 عذاب در کوی دغه افیون او غیره هم داغسی دی مسلمان دی
 خر خوی او له استعماله دی ءخان ساتی له هغودلائلو ماسوی چه مو نبر
پر حرمت دبیع دمسکراتو بانندی ذکر کرل ودغو علمائوته اول
داجواب ور کوو دانه منو چه بیع دسلاح مطلقاً جائز ده او عقاب ئی
 منجصر په استعمال کینی ده ءحکه بیع سلاح پر هغه چا بانندی چه
 هغه برسری عداوت وی له مسلمانانو سره ناجائز او حرامه ده ءحکه
 داعانة علی المعصیت ده ولو که ئی استعمال بائع نده کپی او ناحقه
 استعمال ئی پر مسلمانانو خو عین معصیت ده په شریعت مطهره
 کینی لکه خنکه چه معصیت منع او حرام ده دغه رنگه اعانة علی
 المعصیت هم منع او حرام ده دغه بحث مخته په مراتوتیر سویده
 علامه ابن عابدین رحمه الله علیه دانگورو وخر خول پر هغه کافر
 بانندی چه شراب ءینی جوړه وی حرام بللی ده او پر مسلمانانو بانندی
 خو په اتفاق سره حرام ده هغه مسلمان چه خمر ءینی جوړه وی
 نوافیون و غیره به بیا خنکه جائز سی پر کفارو بانندی ءحکه انگورو

رسته له تبدیله دماهیة حرام شئی عینی جوړپیری او افیون وغیره په
 خپله حرام دی او سره لدی عبدالرحمن جزیری رحمه الله علیه
 لیکلی دی چه اسرائیل هر وخت دا کوشش کوی چه دمخدراتو مواد
 په عربی مملکتو کبنی رواج کړی ددوی دهلاکت لپاره نویا خود
 مخدراتو خرڅول پر کفارو بانندی عین دسلاح خرڅول دی پر
 دشمنانو بانندی او سلاح خرڅول پر دشمنانو داسلام بانندی په اتفاق
دفقهاء بانندی حرام او اعانة علی المعصیت ده او دویم دا جواب
 ور کوؤ چه ددغه مسکراتو قیاس پر سلاح بانندی نه صحیح کیږی
 ځکه سلاح مال متقوم ده او مباح الاصل ده قطع نظر له استعماله او
 بعد له استعمال ثواب او عقاب دواړه پر مرتب کیږی او مسکرات مال
 دی خو لکن غیر متقوم دی ځکه مال متقوم هغه ته وای چه په شریعت
 کبنی چه نفع اخستل ور بانندی مباح وی او پر مسکرات و مفتراتو
 بانندی نفع اخستل حرامه ده لکه څنگه چه مخته ذکر سواو بعد له
 استعماله عقاب او ثواب دواړه نه پر مرتب کیږی بلکه یوازی عقاب
 پر مرتب کیږی نو دا قیاس مع الفارق ده او بعض هم عصر علماء
 رحمه الله علیه ئی پر سرقین قیاسه وی وای خوشائی محرم التناوله
 دی او سره لدی بیعه ئی جائزه ده نومسکرات هم محرم التناوله دی
 باید بیعه ئی جائزه سی مونږ دا جواب ور کوؤ چه دغه بیا قیاس مع

الفارق ده حُكّه سرقين مال متقوم ده يعنى منتفع به شرعاً ده مثلاً اور
 په بلول يا په زمكه كښى شندل دز مكى دقوت لپاره داجائز دى او په
 بيع كښى اعانة على لمعصيت نسته او مسكرات خومال غير متقوم
 دى لكه خنګه چه ذكر سوي يعنى غير منتفع به شرعاً دى او په بيع
 كښى اعانة على المعصيت ده نولدى وجهى به قياس پر سرقينو نه
 صحيح كېرى او بل دغه سرقين كه دخوراك لپاره انسان واخلى يا په
 دخوراك لپاره خرڅ كړى نوياد دوى بيع هم حرامه ده او پيسى به
 حرامى دى حُكّه دايوه قاعده وه دمبسوط مخته هم ذكر سوه چه په
 بيع سره تسلط دمشتري راغى پر مبيعه باندى او دامبيعه كه په عرف
 او عادت كښى دهرشى لپاره اخستل كيده وهغه شى ته كتل كېرى
 كه هغه شى حلال وبيعه ددغى مبيعى هم حلاله ده او كه هغه شى
 حرام ونبويه هم حرامه ده مثلاً خاوره پاكه او حلاله ده او بيع عادتاً
 دبناء لپاره كېرى بناء يو حلال او جائز كار ده نو بيعه به هم حلاله ده او
 دغه رنگه سرقين حرام او مرداردى مگر بيع عادتاً داور بلولو او دز مكى
 دپاشلو لپاره كېرى او دادواړه حلال دى نو بيعه به هم حلاله ده او
 مسكرات مثلاً حرام دى او بيعه عادتاً دخوراك او خيښناك لپاره كېرى
 خوراك او خيښناك ئى حرام ده نو بيعه به هم حرامه ده او بالفرض
 والتقدير كه خاوره يا سرقين دخوراك لپاره خرڅ سى خوراك ئى حرام

ده نوبیعه یه هم حرامه ده او یامسکرات ددوائی لپاره خرخ سی دوائی
په کول جائز ده نو بیا پدغه وخت کبنی بیع هم جائز ده او دغه رنگه
انگور مثلاً حلال دی بیع یه عادتاً دخوراک لپاره کبیری خوراک ئی
حلال ده نوبیعه یه هم حلاله ده او که بالفرض دشراب جوړه ولو لپاره
خرخ سی نوبیا یه بیعه حرامه او فاسده ده پدی قاعده سره هغه
توهمات دفعه سووچه بعض متوهمین به دا توهم کاوه چه خاوره

اوسرقین وتیل نجس وغیرهم دی تر دی قول لاندی سی قال رسول

الله ﷺ ان الله اذا حرم شیئاً حرم ثمنه یعنی رسول الله ﷺ

ویلی دی الله (جل جلاله) چه کم وخت یو شی حرام کړی دهغه

عوض هم حرامه وی اوتر دی قول دی لاندی سی قال رسول

الله ﷺ ان الله تعالى اذا حرم على قوم اكل شئ حرم

عليهم ثمنه اخرجه مسلم یعنی رسول الله ﷺ ویلی دی الله (جل

جلاله) تعالى چه کم وخت دیوشی خوراک په یو قوم حرام کړی

دهغه عوض هم حرامه وی اوبعض متوهمین داتوهم کوی چه

مسکرات دی تردغه قول لاندی سی قال الله تعالى (خلق لكم

مافی الارض جميعاً) نوداتول توهمات دفع سو وتفصیل ته

ضرورت نه لری والله الموفق والمعین

(المقصد الرابع فى الربح الناتج من التجارة المخدرة)

خلورم مقصد په گڼه د تجارت دمسکراتو کښى ده لقد علم ان

بيع هذه المخدرة حرام فيكون الثمن الناتج من هذه

التجارة حراماً لقوله تعالى (ولاتأكلوا اموالكم بينكم

الباطل) اى لا ياخذ ولا يتبادل بعضكم مال بعض بالباطل

وذلك من وجهين الاول اخذه على وجه الظلم والسلب

والسرقة والنهب والخيانة والتدليس وما جرى مجرى ذلك

الثانى اخذه من جهة محظورة كاخذه بلعب القمار او بطريق

غير شرعى كالعقود المحرمة كما فى المعاملة بالرباء و بيع

ما حرم الله الانتفاع به كالخمر المتناولة للمخدرات

المذكورة فان هذا كله حرام مثل السرقة سواء بسواء وان

كان بطيبة النفس من مالكة دا معلومه سوه چه بيع ددغو مخدراتو

حرامه ده نوهغه پيسى چه پدغه تجارت سره ئى انسان و گڼى هغه هم

حرامى دى لجهة ددى قول د الله (جل جلاله) ولاتأكلوا اموالكم

بينكم باطل يعنى تا سى خپل مالونه په خپل ميانخ كښى په ناحقه مد

سره خورى يعنى مئى اخلى او مئى بعضى له بعضو سره خپل مال په

ناحقه بدلوى اودغه اخستل اوبد ليدل په ناحقه سره له دو وجهو

كبرى يو اخستل دى په طريقه دظلم او دغصب او دغلا او دلو ثمارى

او خیانت او دودیعت یعنی فریب و چل و دو که اونور دغسی شیان او
دویم اخستل دی په یو محظور او ممنوع وجه سره لکه په قیمار سره
اخستل او یا په بله غیر شرعی طریقه سره لکه حرام عقدونه لکه دسود
په معامله کبنی او بیع دهغو شیانو چه پر هغو بانندی الله (جل جلاله)
نفع اخستل په شرع کبنی حرامه کړی وی لکه شراب هغه شراب
چه ودغه مخدراتو ته هم ور شامیلیری ځکه دغه ټول حرام دی او
لکه غلا په غلا بانندی یعنی یوسپری له بله ځخه وزنی یا کیلی یا
عددی شئی غلا کړی او هغه بل بیالده ځخه هغه رنگه شی هغو نه
مقدار غلا کړی که ئی څه هم مالک په راضی وی خو لکن دا خوراک
او تبدیل په باطیل سره ده او بل لجهه دهغو حدیثو چه هغه دلالت پر
حرمت دثمنو دهغه شئی کوی چه پر هغه بانندی نفع اخستل په شرع

کبنی حرامه وی لکه دا قول درسول الله ﷺ ان الله اذا حرم

شیاء حرم ثمنه رواه ابن شیبۀ عن ابن عباس و قد جاء فی الکتاب

زاد المعاد مانصه قال جمهور الفقهاء أنه اذا بیع العنب لمن

یعصره خمرا حرم أكل ثمنه بخلاف ما اذا بیع لمن يأ کله

و كذلك السلاح اذا بیع لمن یقاتل به مسلماً حرم أكل ثمنه

و اذا بیع لمن یغزبه فی سبیل الله فثمنه من الطیبات و كذلك

ثیاب الحریر اذا بیعت لمن یلبسها ممن یحرم علیه لبسه

حرم أكل ثمنها بخلاف بيعها ممن يحل له لبسها آه واذ
 كانت الاعيان التي يحل الانتفاع بها اذا بيعت لمن يستعملها
 في معصية الله على رائي الجمهور الفقهاء وهو الحق يحرم
 ثمنها لدالت ما ذكرنا من الأدلة وغيرها عليه كان ثمن
 العين التي لا يحل الانتفاع بها كالمخدرات حراماً من باب
 أولى رسول الله ﷺ وای الله (جل جلاله) چه یو شئی حرام کری
 دهغه عوض هم حرامه وی روایت ئی ابن شیبہ له ابن عباس رضی الله
 عنه خخه کپیده انگور چه په هغه چاء خرخ کری چه هغه شراب
 خینی جوړه وی دهغو انگور و پیسی حرامی دی او چه په هغه چاء ئی
 خرخ کری چه هغه ئی خوزی بیا پروانه لری او دغه رنگه سلاح چه
 پر هغه چا خرخ کری چه هغه مسلمان په وژنی دهغی و سلیح عوض
 حرام ده او چه پر هغه چاء ئی خرخه کری چه هغه جهاد په کوی
 نویا په عوض طیب او جلال ده او دغه رنگه ورینمنه جامه چه پر هغه
 چاء خرخه کری چه هغه ئی اغوندی او غوستل یه وی پر حرام نویا
 یه پیسی حرامی دی او چه پر هغه چائی خرخه کری چه وهغه ته ئی
 اغوستل جائز وی بیا عوض هم جائز ده نو چه دهغو اعیانو او ذواتو چه
 پر هغو نفع اخستل جائز او جلال وی هغه پر داسی چاء خر خول چه
 هغه ئی په معصیت الله کسبی استعمالوی عوض ئی نا جائز او حرام ده

پر مذهب دجمهور و فقهاء او هغه حق هم ده لجهه دهغو دلائلو چه
موبړ ذکر کړو وغیره نودهغوا عیانو وذواتو چه دوی په خپله حرام وی
ده هغو عوض په طریقه اولی سره حرام ده۔

﴿ واذا كان ثمن هذه المخدرات حراماً كان خبيثاً ﴾

وكان انفاقه في القربات كالصدقات وبناء المسجد وحج بيت
الله الحرام غير مقبول اي لا يثاب المنفق عليه نوهر كله چه
پيسی ددغو مخدراتو حرامی سوی نوخبیث دی طیب نه دی نودغه
پيسنی په ثوابی شيانو کښی نفقه کول لکه خيرات کول او مسجد په
جوړه ول او حج په کول غیر مقبولی دی یعنی الله (جل جلاله) پردغو
قرباتو باندي ثواب نه ورکوی فقد روی مسلم عن ابی هريرة
رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله طيب لا يقبل
الا طيباً وان الله تعالى امر المؤمنين بما أمر به المرسلين
فقال الله تعالى يا ايها الرسول كلومن الطيبات واعملوا
صالحاً الاية وقال الله تعالى يا ايها الذين آمنوا كلوا من
الطيبات ما رزقناكم وشكروا الله ان كنتم اياه تعبدون ثم
ذكر الرجل يطيل اسفراً أشعث أغبر يمديه الى السماء يا
رب يا رب ومطعمه حرام و مشربه حرام و ملبسه حرام
وغذى بالحرام فاني يستجاب لذلك؟ امام مسلم رحمه الله عليه

له ابی هریره رضی الله عنه حُخه روایت کړی ده وائی رسول الله ﷺ
 ویلی دی چه الله (جل جلاله) طیب ده طیب مال قبلوی خبیث نه قبلوی
 او الله (جل جلاله) مؤمنان په هغه شئی امر کوی په کم شئی چه
 رسولان امر کړی دی الله (جل جلاله) ویلی دی ای رسولانو خوراک له
 طیباتو حُخه کوی یعنی له پاکو او حلالو شیانو حُخه او صالح عمل
 کوی او په بل ایات کبنی الله (جل جلاله) ویلی دی ای کسانو مؤمنانو
 خوراک له پاک او طیب هغه رزق حُخه کوی کم چه مونږ در کړی ده
 او د الله (جل جلاله) شکر اداء کوی که چیری تاسی خاص د الله (جل
 جلاله) عبادت کوی بیا رسول الله ﷺ هغه سپری ذکر کړ چه وژد
 سفرئی کړی وی او بیر سرئی وی او په خاور وخر پښوی او لاسونه
 داسمان طرفته کشوی او دیارب یارب ناری وهی او خوراک ئی حرام
 وی او خیبناک ئی حرام وی او جامه ئی حرام وی اولوی سوی په
 حرامو وی نوزه ددغه سوال قبلوم یعنی الله (جل جلاله) وای دداسی
 سپری سوال نه قبلوم خبیث او طیب چه پدغه ایاتو کبنی ذکر دی

ويحرم عليه الخبائث آه كلو من الطيبات الایة مفسرین کرام

وای چه هر ضارشئی په خبیث کبنی داخل ده اوهر نافع په طیب

کبنی داخل ده وقد جاء فی الحدیث الذی رواه احمد فی

مسنده عن ابن مسعود رضی الله عنه أن رسول الله ﷺ

قال والذى نفسى بيده لا يكسب عبد مالا من حرام فينفق
منه فيبارك له فيه ولا يتصدق فيقبل منه ولا يتركه خلف
ظهره الا كان زاده فى النار ان الله لا يمحو السيئى بالسيئى
ولكن يمحو السيئى بالحسن ان الخبيث لا يمحو الخبيث او په
حديث شريف كبنى راغلى دى هغه حديث چه احمد په خپل مسند
كبنى له ابن مسعود رضى الله عنه حُخه نقل كړيده چه رسول
الله ﷺ ويلي دى زما د قسم په هغه ذات وى چه زما نفس دده په لاس
كبنى ده يو بنده به دحرام مال كسب نه و كړى چه بيا له هغه زكات
ور كړى او الله (جلّ جلاله) دته بركت پكبنى ورواچوى او نه به له
حرامو صدقه وخيرات و كړى چه الله (جلّ جلاله) ئى عينى قبول
كړى او نه به ئى ترشا پرير دى مگر توشه به ئى په اور كبنى وى الله
بدى په بدى باندى نه محوكوى بلكه الله بدى په نيكيى باندى نيستى
كوى خبيث خبيث نسيى نيستى كولى وروى عن ابى
هريرة رضى الله عنه عن النبي ﷺ وسلم قال من كسب مالا
حراما فتصدق به لم يكن له اجر وكان اجره يعنى اثمه
وعقوبته عليه ابى هريرة رضى الله عنه له رسول الله ﷺ حُخه نقل
كوى وائى كه چاء دحرام مال كسب او كاروبار كا وه او بيا به خيرات
عيني و كو دهغه اجر نسته او گناه وعذاب ئى پرده باندى ده وما فى

مراسل القاسم بن مخيرة قال رسول الله ﷺ ما اصاب مالا

من مآثم فوصل به رحمه او تصدق به او نفقه في سبيل الله

جمع ذلك جميعاً ثم قذف به في نار جهنم . واثى رسول الله ﷺ

ويلى دى كچاء په غير شرعى طريقه سره مال حاصل كو او بيا په وصل

رحمى په و كړه او بيا په خيرات عيى و كو او بيا په دخداى په لار كښى

نفقه عيى و كړه دا ټول را جمع كيږي په اور ددوزخ كښى غور

زيرى وروى عن النبى ﷺ انه قال انه اذا خرج الحاج

بالنفقة الخبيثة فوضع رجله في الغدز اى الركاب وقال لبيك

ناداه ملك من السماء لا لبيك ولا سعديك وحجك مردود

عليك له رسول الله ﷺ حخه روايت سويده واى حاجى چه په حرام

نفقه سره را ووزى دحج لپاره او پښه په رقاب كښى كښيږدى او

وواى لبيك يعنى په خدمت ولا ريم تالره يو ملكه له اسمان حخه او از

و كړى واثى لا لبيك يعنى په خدمت نثى ولاړ و خپل رب ته ولا

سعديك اوندى نيك بختى او خوشحالى وى تالره او حج دى مردود

ده پر تا باندى يعنى غير مقبول ده فهذه الاحاديث التى يشد

بعضها بعضاً تدل على آنه لا يقبل الله صدقة ولا حجة ولا

قربة اخرى من القربات من مال حرام من أجل ذلك نص

علماء الحنيفة على أن الانفاق على الحج من الحرام حرام

دغه احاديث چه بعضی دبعضو تائید کوی دلالت کوی پردی باندى
چه الله (جل جلاله) له حرام مال خخه نه صدقه قبلوی او نه حج
قبلوی او نه بل ثوابی او خیراتی کار قبلوی نولدی وجه علماء احنافو
تصریح کړی ده پردی باندى چه په حرام مال باندى حج کول حرام
ده ونستطع أن نلخص ما ذکرناه فیما یأتی مونږو طلب دتوفیق
شو چه هغه شیان چه مونږو ذکر کړو چه دهغو خلاصه بیان کړو اولاً

تحریم تعاطی الحثیش والأفیون والقات وغیرها من
المخدرات المسکرة والمفترة

ثانیاً تحریم الاتجار فیها واتخاذها حرفة تدر الربح

ثالثاً حرمة تهريبها ومساعدة التجار علی رواجها والتدلیس

علیهم رابعاً حرمت زراعتها لاتخاذ المادة المخدرة لتعاطیها

او الاتجار بها خامساً ان الربح الناتج من الاتجار فی هذه

المواد حرام خبیث وان انفاقه فی الطاعات غیر مقبول الفقه

علی المذاهب الاربعه ۴۲، ج-۵، خلاصه ئی داده اول دچر سو او افیونو اود

تولو مخدراتو که مسکروی او که مفتروی خوراک او خیبناک او

خکیدن حرام ده دویم ددغو مخدراتو تجارت اودخان دگٹی لپاره

کسب جو رول حرام ده دریم له تجارا نوسره په گریزی او کرایه و

مزدوری سره وپل ددغو مخدراتو حرام ده ثلورم ددغو مخدراتو

فصل کرل هغه دخپل خوراک او څکیدن لپاره وی او که دتجارة لپاره
وی حرام ده پنځم هغه گڼه چه ددغو مخدراتو په تجارة کښی یعنی په
خرید او فروخت کښی حاصله کړی هغه پیسی وی او که بل شی
وی حرام ده دهغو نفقه کول په طاعاتو کښی غیر مقبول ده حرام
پردوه قسم دی یو قسم هغه حرام دی چه دانسان په ملک کښی نه
راځی مثلاً لکه مال دسرقی او دغصب او هغه پیسی چه په بیوع باطله
و بانندی په ځانته حاصلی کړی وی دغسی مال دانسان ملک نه
گرزئی پدی بانندی انسان غنی نه بلل کیږی یعنی پدی بانندی پر
انسان نه حج فرضیږی او نه زکوة او بل قسم هغه حرام دی چه د
انسان ملک گرزئی لکه ثمن او مثن دبیوعو فاسده و او دسود وغیره
مثلاً پدی بانندی انسان غنی بلل کیږی او حج پر فرضیږی اوزکوة پر
فرضیږی او دغه رنگه سړی حج په و کړی یازکوة ځینی ور کړی
فرض په ساقطیږی خو لکن قبلیږی نه گڼه او تجارة ددغو مخدراتو له
دغه اخیره قسم څخه ده ځکه دامونږد کر کړو چه ددغو مسکراتو
بیعه فاسده ده هغه ثمنی ئی حرامی دی پدغه حرمت سره یعنی چه
حج پرفرضیږی اوزکوة پرفرضیږی مثلاً او په اداء سره یه هغه فرض
هم ځینی ساقطیږی خو لکن قبلیږی نه.

ویجتهد فی تحصیل نفقة حلال فانه لا یقبل بالنفقة الحرام

كماورد في الحديث مع انه يسقط الفرض عنه معها بحر

الرائق ٣٠٩، ج-٢، تحت قوله هو زيارة مخصوص الخ وكذا في

الشامى ١٩١، ج-٢، علمگري ٢٣٠، ج-١، فتاوى رحميه ٣٧، ج-٨، فتح القدير

٣١٩، ج-٢، يعنى دحلل نفقى كوشش دكوى حُكّه په حرام نفقه سره

نّه قبليرى لکه څنگه چه به حديث شريف كبنى هم دغسى راغلى

دى كه شه هم فرض په سبا قطيرى او قبليرى نه حُكّه داسقاظ دفرضو

اود عدم قبول په ميانخ كبنى منافات نسته لکه څنگه چه ابن همام

رحمه الله عليه ويلي دى ولا تنافى بين سقوطه وعدم قبوله

فلا يثاب لعدم القبول ولا يعاقب فى الاخرة عقاب تارك

الحج فتح القدير ٣١٩، ج-٢

﴿ المقصد الخامس فى ذراعت المخدرة ﴾

پنځم مقصد په كشت دمخدراتو كبنى ده دمسكرات و مفتراتو

كشت په اتفاق سره حرام ده دمختينو مقاصد و حُخه دكشت حرمت

په واضحه توگه سره و هر چا ته معلوميرى وتفصيل ته ضروره نه لرى

نولهدا په يوڅو محدود دلائلو اكتفاء كړ حُكّه مشتمونه

خرواراست-

﴿ اتفق الائمة على تحريم ذراعة الحشيش والخشخاش ﴾

لا استخراج المادة المخدرة منهما لتعاطيها او الاتجار فيها

وحرمت ذراعتها من وجوه -

﴿ اولاً ماروی ﴾

عن ابن عباس رضی الله عنهما ان رسول الله ﷺ قال (ان

من حبس العنب ايام القطف حتى يبعه ممن يتخذه خمرا

فقد تقحم النار) فهذا دليل على حرمت ذراعتها بطريق

دلالت النص قول امامان پر حرمت دکشت دچرسو او دخشخا شو

متفق دی حکه پدی کشت سره مخدره مواد حاصلیری هغه مواد

دخپل خان دخوراک او دخکیدن لپاره وی او که دتجارة لپاره وی او

دکشت حرمت له ډیرو وجهو ده او له وجهه هغه ده چه له ابن عباس

رضی الله عنه حکه روايت سویده وائی چه رسول الله ﷺ وویل کچاء

انگور در سداو دپختیا په وخت کبني بند کړو نه ئی خرخول ددی

لپاره چه بیابی پر هغه چاء خرخ کړی چه هغه شراب عینی جوړه وی

نو هغه سړی خپل خان په شدة او مشقت سره په اور دجهنم کبني

واچاوه نو دغه حدیث دلالت پر دی باندي کوی چه کشت دهغو

مخدراتو چه هغه یا عین شراب دی او یا په حکم دشرابو کبني دی

بناءً على اختلاف المذاهب حرام ده حکه چه پاکه او حلاله میوه

اینبودل حرامه ده پدی نیت چه بیایه پر هغه چاء خرخه کړی چه هغه

شراب عینی جوړه وی او رسول الله ﷺ هغه وعید ورته بیان کړی ده

نودهغو حرامو او مضر موادو کرل به بیا خنګه نسی حرام چه دهغو
ضرر و نقصان وهرچاته ترلمر شکاره ده او وهغه کروونکی ته به بیا
هغه وعید خنګه نسی راجع کم چه ؤس ذکر سو-

﴿ ثانياً ﴾

ان زراعة هذه المخدرات اعانة على المعصية وهي تعاطى
المخدرات والاتجار فيها والاعانة على المعصية معصية
دويم وجهه دحرمت داده چه ددغو مخدراتو کشت اعانة على
المعصية ده هغه معصية او گناه چه هغه خوراک او شکیدن او تجارة
دمخدراتو ده او دگناه په کار کبني کومک او مدد کول گناه ده نو
دمخدراتو کشت او فصل کرل هم گناه او حرام ده-

﴿ ثالثاً ﴾

ان زراعتها لهذا الغرض رضاً من الزارع بتعاطى الناس لها
واتجارهم فيها والرضاء بالمعصية معصية وذلك لان انكار
المنكر بالقلب الذى هو عبارة عن كراهية القلب وبغضه
المنكر فرض على كل مسلم فى كل حال بل ورد فى صحيح
مسلم عن رسول الله صلى الله عليه وسلم ان من لم ينكر المنكر بقلبه

(بالمعنى الذى بينا) ليس عنده من الايمان حبة خردل

دريمه وجهه دحرمت داده چه دمخدراتو کشت ددى غرض لپاره

کرل چه خوراک شکیدن او تجارۃ ده لدی دامعلو میری چه دغه
 کرونگی پدغه خوراک او شکیدن او تجارت دخلگو باندی راضی ده
 اورضاء په گناه باندی گناه ده او داخبره ثابته ده حکه له منکر شی
 حخه په زړه باندی انکار په هر حال کبئی پر هر مسلمان باندی
 فرض ده انکار دمنکر لدی عبارة ده چه له منکر حخه به په زړه باندی
 کرهه او بغض کوی بلکه له رسول الله ﷺ حخه په صحیح مسلم
 کبئی نقل سویده که چاء له منکر شی حخه په زړه باندی انکار نه
 کاوه له هغه سره دیوه نخود ددانی په مقدار ایمان نسته و فیه مخالفة

لولى الامر الذى نهى عنها بالقوانين التى وضعت لذلك

لوجوب طاعة ولى الامر فيما ليس بمعصية لله ولرسوله

باجماع المسلمين الفقه على المذاهب الاربعه ٤٠، ج-٥، او بل دمخدراتو
 په کرلو کبئی دآمیر مخالفت ده هغه آمیر چه مخدرات ئی بند کړی
 وی په هغه قانون باندی چه دمخدراتو دبندیدو لپاره ئی ایبئی وی او
 اطاعت دآمیر واجب ده په اجماع دمسلمانانو په هغه شی کبئی چه
 په هغه کبئی دالله (جل جلاله) او دالله (جل جلاله) درسول گناه او
 نافرمانی نه وی الفقه على المذاهب الاربعه لکه رسول الله ﷺ چه وائی

لاطاعت للمخلوق فى معصية الخالق یعنی په کوم شی کبئی چه

انسان دالله (جل جلاله) په معصیت او گناه کبئی واقع کبیری په هغه

شئی کبنی دمخلوق اتباع او اطاعت نسته هغه مخلوق آمیروی او که
 مور او پلاروی او که پیر او استادوی که هرڅوک وی زراعة
 الحشیش و الخشخاش و القات و تصنیع الافیون و الکو کابین
 و الهروین ان کل مایودی الی حرام فهو حرام وکل مایعین
 علی المعصیت فهو معصیت فتکون زراعة الحشیش و غیرها
 و استخراج المواد المخدرة العناية بها حفظاً و تعلیماً و تهریباً
 و نقلاً من مکان الی آخر امرأ حراماً فی شرع الله و دینه
 لآسباب التالية دغه بیان په کشت دچرسو او دخشخاشو او
 دالقات کبنی ده او په جوړه ولو دافیونو او دکو کابینو او دهریونو
 کبنی ده القات هغه و ابنه ته وائی چه له پانوی په پان جوړیبری حاصل
 ئی داده چه هر هغه شئی کبنی چه اعانة علی المعصیت وی هغه
 معصیت ده نو دچرسو و غیره و کشت او دمخدره موادو جوړه ول او
 غم خوردنی په کول مثلاً ساتل او وربنودل او زده کول او یا په کریٹ
 او کاٹن کبنی بنده ول ځکه په بعضی نسخو کبنی دتعلیماً پرځائی
 تعلیماً راغلی ده او په گریزی بانندی وړل او له یوه مکان څخه بل مکان
 ته نقل کول دادخدای (جل جلاله) په شرع او په دین کبنی یو حرام کار
 ده ددغورا روانو اسبابو په وجهه

١- ان زراعة مایو دی الی الحرام یعد رضاً صریحاً من

الزراع بتعاطى الناس له واتجارهم فيه والرضاء
بالمنكر أو المعصية يعد منكراً وعصيانياً

٢- تبين مما ذكر أن كل ما فيه اعانة على المعصية يعد
معصية كما أن الزراعة لوسائل المخدرات معصية

٣- روى ابو داود فى سنة عن ابن عباس رضى الله عنه ان

رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ان من حبس العنب أيام القطف حتى

يبيعه ممن يتخذه خمراً فقد تقحم النار، وهذا دليل صريح

على حرمة زراعة الحثيش والقات وكل ما يؤدى لاستخراج

عصارة الافيون والهروين والكوكاين وغير ذلك الفقه الاسلامى

٥٥١٧، ج-٧، پدى حائى كينى نور دلائل هم ذكر دى خود تولو

حاصل هغه ده كم چه په مخته عبارة كينى ذكر سونولى وجهى به

ترجمه هم نه ذكر كوؤ اکتفاء په هغه مختنى ترجمه باندى كوؤ،

﴿ داسوال دى شوک نه کوى ﴾

چه دانگورو کشت دى هم حرام سى حکه خوله هغو هم شراب

جورپبرى لى وجهى چه دامخته ذکر سو چه په بيغه سره تسلط

دمشتری راخی په مبیعه باندى نو هغه مبیعه عاده که دهر شئی لپاره
 اخستل کیده وخر خیده وهغه شئی ته کتل کیری که هغه شئی حرام
 و دغه بیعه هم حرامه ده او که هغه شئی حلال و دغه بیعه هم حلاله
 ده نودلته هم دغه قاعده ده انگور عادتاً دخوراک لپاره کرل کیری
 خوراک ئی حلال ده نو کرل ئی هم حلال او جائز ده او بالفرض که په
 نیت او قصد دخموریت و کرل سی بیا په کرل حرام ده او مسکرات
 عادتاً دخوراک او خکیدن لپاره کرل کیری خوراک او خکیدن ئی
 حرام ده نو کشت ئی هم حرام ده نوذا معلومه سوه چه دانگورو قیاس
 پر مخدراتو نستی کیدلی والله اعلم وعلمه اتم واکمل-

﴿ المقصد السادس فى اجارة المخدرات ﴾

شپږم مقصد په اجاره دمخدراتو کښی ده په اجاره دمسکراتو ومفتراتو
 کښی عین هغه بحث ده کم چه په بیع دمسکراتو ومفتراتو کښی
 مونږ ذکر کړو ځکه اجاره عین بیع ده صرف دافرق یه ده چه بیع

﴿ عقد على الاعيان بعوض او اجاره عقد على المنافع بعوض ﴾

تکمله فتح التقدير ۱۴۵، ج-۷، البدائع ۱۷۴، ج-۴، تبين الحقائق ۱۰۵، ج-۵،

وغیرها نولدی وجه هغه بحث مکمل دوباره نه ذکر کوؤ هغه باید په غور وکتل سی لکن یو شو مهمی خبری ذکر کوؤ یوه اجاره علی المعصیت ده او یوه اجاره پر اعانة علی المعصیت ده په اجاره علی المعصیت کبئی نفس عقد نه صحیح کیږی او په اجاره دمعاونت علی المعصیت کبئی نفس عقد صحیح ده خو لکن حرام ده یعنی اجاره فاسده ده او په اول کبئی نفس عقد حکه نه صحیح کیږی چه په اجاره کبئی داشرط ده چه معقود علیه به مباح وی شرعاً او معصیت

خو مباح نده بلکه حرام ده الشرط الثالث ان تكون المنفعة

مباحة لغير ضرورة وان تكون مقصودة فلا تصح الاجارة

علی ضرب شخص او فعل حرام کالنیاحه کمالاً تصح اجارة

الدار لتكون محلاً للباغيات او بیع الخمر او للقمار او

نحو ذلك مما لا يحل الفقه علی المذاهب الاربعه ۱۰۶، ج-۳، دریم شرط

داده چه دغه منفعت به مباح وی بغیر له حالته اضطراری حخه او

مقصود به وی دسړی پر وهلو باندي اجاره نه صحیح کیږی او دغه

رنگه پر فعل حرام باندي نه صحیح کیږی لکه نیاحه مثلاً یعنی یو چا

ته بیسی ور کپی چه ته راسه زما پر حائی زما پر مری بانندی چیغاری
 وبغاری وهه او سرو گریبان شکوه دغه مزدوری نه صحیح کیری لکه
 خنگه چه سرای ور کول په اجاره بانندی نه صحیح کیری وهغه چاته
 چه دباغیانو حائی و مرکز حینی جوړه وی او یادشرا بو خرید و فروخت
 په کبنی کوی او یا قیما په کبنی کوی او یا بل داسی کار په کبنی

کوی چه هغه په شریعت کبنی ناروا وی ویجوز العقد علی

المنافع المباحة -

﴿ اما المنافع المحرمة كما عرفنا فلا تجوز الاجارة عليها ﴾

لأنها محرمة فلا يجوز اخذ العوض عليها كالميتة والدم

وذلك باتفاق العلماء الفقه الاسلامی ۷۵۹، ج- ۴، عقد د مزدوری پر

مباحو منافعو بانندی جائز ده او پر حرامو منافعو بانندی مزدوری

اخستل نده جائز حکه هغه خو حرام دی او پر حرامو مزدوری اخستل

ناروا ده لکه پر مرز گه او مسفوحه وینه بانندی چه عوض اخستل

ناروا ده او پر دی خبره بانندی ټول علماء متفق دی - قال العلامة

المرغینانی رحمه الله علیه ولا يجوز الاستجار علی الغناء

والنوح وكذا سائر الملاهي لانه استيجار على المعصيت

والمعصيت لاتستحق بالعقد الهدايه ۳۰۱، ج-۳، علامه مرغيناني

رحمه الله عليه وای چه أجرة اخستل پر سرود او پر چيغارو وبغارو

اوپر دول ودو تاره وغيره باندى ناروا ده حكه دا أجرت اخستل دى پر

گناه باندى او گناه په عقد سره نه مستحق كيږي حكه په عقد

داجارى سره تسليم دم عقود عليه مستحق كيږي شرعاً او دانده جائز

چه عقد داجارى دى پر سړى داسى شئى حق كړى چه په هغه دى

گنهگار كيږي لدی وجه نده جائز چه دم عصيت اضافت شرع ته ونه

سى قال العلامة ابو البركات النسفى رحمه الله عليه ولايجوز

على الغناء والنوح والملاهي كنزالدقائق ۳۶۴ كتاب الاجارة ومثله فى

ردالمحتار ۵۵، ج-۶، مطلب فى استيجار على المعاصى الفتاوى حقاينه ۲۵۷، ج-۶،

ان تكون المنفعة المعقود عليها مباحة شرعاً آه الفقه الاسلامى

۷۴۴، ج-۴، دا قول اتفاقى ده يعنى په اتفاق د علماء باندى دا عقد باطيل

ده او بل اجاره پر اعانة على المعصيت ده پدى كېنى بيا هغه اختلاف

ده كم چه په بيع كېنى ذكر سوو حاصل ئى داده چه بعد التطبيق له

اقوالوا داحنافو حُخه هم له فساد اوله حرمت حُخه په يو آن كنبى

نسئى خالى كيدائى يجوز للشخص عندابى حنيفه رحمه الله

عليه ان يؤجر نفسه أو سيارته اودابته بأجر لتعمر كنيسة

اولحمل خمر ذمى لالعصرها لان لامعصية فى الفعل عينه

لان عقد الاجارة على الحمل ليس بمعصية ولا سبب لها

وانما تحصل المعصية باختيار الشارب وقد يكون حملها

للاراقة أو التخليل اما عصرها بقصد الخمرية كمعاصر

الخمور فى بلادنا أوفى امريكا مثلاً من مسلم فيحرم لان

المعصية فى الفعل عينه وأجاز ابو حنيفه أيضاً اجارة بيت

لاتخاذه كنيسة أو بيع الخمر فيه فى بلاد غالب أهلها اهل

الذمة لأن الاجارة تقع على منفعة البيت ولهذا تجب الأجرة

بمجرد تسليم ولا معصية فيه وانما المعصية بفعل المستأجر

وهو مختار فيه ولا تجوز تلك الاجارة فى بلاد غالب أهلها

اهل الاسلام لان أهل الذمة لايمكّنون من اتخاذ الكنائس

واظهار بيع الخمور ونحو ذلك فى الاصح.

وقال الصحبان والائمة الثلاثة لا ينبغى كل تلك الاجارة

وهى مكروهة لأنها اعانة على المعصية ولأنه عليه الصلواة

والسلام لعن فى الخمر عشرة وعدمنها. (حاملها)

واعتبر أبو حنيفة الحديث محمولاً على الحمل المقرون

بقصد المعصية وعلى كل حال فرأى أبى حنيفة قياس

ورأى الصحابين استحسان وهو المعول عليه فى كثير امن

الفتاوى الفقه الاسلامى ٢٦٨٨، ج-٤، امام ابو حنيفة رحمه الله عليه وائى

چه سرى په خپله يا په موټر باندى يا په حيوان باندى دكفارو دعبادت

خانى په جوړلو كښى او ياله ذمى سره دشرابو په وړه ولو كښى

مزدورى و كړى دا جائز ده نه دشرابو په جوړه ولو كښى يعنى دشرابو

په جوړولو باندى مزدورى اخستل ناجائز ده ځكه په نفس فعل دورلو

كښى خو گناه نسته ځكه دغه عقد دا جارى پر وړلو باندى خو نه

گناه ده او نه سبب لپاره دگناه ده ځكه وړل خوئى كله دتويه ولو لپاره

او كله دسرکه كيدلو لپاره هم وى او معصيت خو په اختيار

دخيښونكى كښى ده لکن مسلمان چه په قصد دشرابو جوړه وى لكه

هغه جوړه ونکی چه زمونږ په وطنو کښی جوړه وی او یا په امریکا
کښی جوړه وی مثلاً هغه حرام ده ځکه پدغه نفس فعل کښی
معصیت او گناه ده اودغه رنگه امام ابو حنیفة رحمه الله علیه جائز
کړی ده کوټه په کرایه ورکول وکافرتی چه هغه عبادت خانه ځینی
جوړه کړی او یا شراب په کښی خرڅ کړی په هغه وطنو کښی چه
غالبه اهل ئی اهل ذمه وی ځکه دغه اجاره وکرایه خو پر منفعت
دکوټی واقع کیږی نولدی وجه په نفس تسلیم سره اجاره و اجیری
او گناه خویه په فعل دمستاجر کښی ده یعنی چه شراب خرڅول دی
او یا کفری عبادت کول دی او هغه پدغه خپل فعل کښی اختیار مند
ده اودغه اجاره نده جائز په هغه وطنو کښی چه غالبه اهل ئی اهل
السلام وی ځکه اهل ذمه بیا دا قدرت نه لری چه عبادت خانه جوړه
کړی او یا شراب په بڼکاره باندي خرڅ کړی او یا بل داغسی
کارو کړی۔

او امام ابو یوسف رحمه الله علیه و محمد رحمه الله علیه سره له امانو
ثلاثة وائی دغه مذکوری اجاری ټولی مکروه دی ځکه دغه اعانة

على المعصية ده او بل رسول الله ﷺ په شرابو كښي پر لسو كسانو
لعنت ويلى ده له هغو لسو څخه يو وړونكى ده او امام ابو حنيفة رحمه
الله عليه دغه حديث حمل كړى ده پر هغه وړلو باندى چه په قصد
دمعصيت وي خو په هر حال رآى دامام ابو حنيفة رحمه الله عليه
قياس ده اورآى دصاحبين استحسان ده اودغه دصاحبين رآى په ډيرو
فتاوى و كښي معول عليه و مرجع اليه ده يعنى مفتى به ده۔

قال الزيلعي على هذا الخلاف لو اجره اى الكافر دابته لينقل
عليها الخمر او اجره بنفسه ليرعى له الخنازير يطيب له
الاجر عند ابي حنيفة رحمه الله عليه وعندهما يكره شامى

استنبولى كتاب الحظر والاباحة ۳۴۵، ج-۵، وفي الخلاصة ۱۴۹، ج-۳، كتاب الاجاره

زيلعى رحمه الله عليه وائى كه چا كا فرته حيوان په كرايه وركو ددى

لپاره چه شراب ورباند نوسى او يا په خپل ځان وړ مزدور كو ددى

لپاره چه دهغه خنزيران وروپيائى دغه مزدورى ورته جائز ده په نزد

دامام ابو حنيفة رحمه الله عليه او په نزد دصاحبين باندى دغه

مزدورى مكروه ده اودامو نږ ذكر كړى دى چه مكروه چه مطلق ذكر

سى مراد حُينى تحريم ده وكذالو اجر نفسه ليحمل له الخمر

يكره لان التصرف فى الخمر حرام قال رحمه الله عليه هكذا

اطلق لكن هذا قولهما واما على قول ابى حنيفة رحمه الله

عليه لا يكره احقر محمد شفيع ديو بندى رحمه الله عليه ددى عباره

ترجمه دتيز عبارة په شان ده اگرچه نفس عقد جائز هه مگر بوجه

اعانت على المعصية ايسه معاملات سه احتراز لازم هه بنده اصغر

حسين رحمه الله عليه عفى عنه امداد المفتين ۷۱۷، ج-۲، ومثله فى عزيز

الفتاوى ۶۳۸، ج-۱، لدى مذکور وعباراتو داصراحة معلوميرى چه دتر

ياقو وهل په مزدورى باندى ناجائز ده په نزد دامام ابو حنيفة رحمه الله

عليه سره له صاحبين حكه دامام ابو حنيفة رحمه الله عليه له صاحبين

سره اختلاف په جوړه ونكى او نيبنخى خونكى دشرابو كبنى نسته

يعنى دهغه كس مزدورى چه انگور په قصد دشرابو باندى نيبنخى حى

او يا شراب له بل شى حخه جوړه وي لكه خنكه چه دصاحبين په

نزد ناجائزه ده دغه رنگه دامام ابو حنيفة رحمه الله عليه په زدهم

ناجائزه ده نو تريقا و هل په نزد دتولو باندى ناجائزه ده حكه دغه

وهل يه عين جوره ول دي نودغه وهل عين معصيت سو او دعين
 معصيت په حرمت او ممانعت كښي ددوي اختلاف نسته او بالفرض
 والتقدير كه دا وويل سي چه دغه فعل دو هلويه معصيت نده بلكه
 اعانة على المعصيت ده او په اعانة على المعصيت كښي دامام ابو
 حنيفة رحمه الله عليه له صاحبين سره اختلاف ده امام صاحب رحمه
 الله عليه يه طرف دجواز نيولى ده او صاحبينو يه عدم جواز
 او كراهيت نيولى ده نودابه په جواب كښي ورته وويل سي چه دامام ابو
 حنيفة رحمه الله تعالى عليه وجواز ته دي خوك نه گوري حكه
 دامخته مونږ ذكر كړو چه تعارض دقياس او استحسان چه سره راسي
 استحسان پر مقدم ده ردالمحتار، ٤٩، ج-١، په اعانة على المعصيت
 كښي امام ابو حنيفة رحمه الله عليه قول په قياس سره كوي او
 صاحبين يه په استحسان سره كوي او بل دامونږ ذكر كړو اختلاف
 دامام ابو حنيفة رحمه الله عليه او دصاحبين رحمه الله عليه چه سره
 راسي اخذ په قول دصاحبين كول كيږي قاضيخان، ٣، ج-١، او بل دامونږ
 ذكر كړو په مقصد دبيع دمسكراتو كښي چه جواز او فساد سره

منافی نۀ دی جائز دی هم وی او فاسد دی هم وی یعنی امام ابو حنیفة
رحمه الله علیه چه وداسی عقد ته جائز وای سره له جوازه دی

فاسدوی حُکمه الفاسد من العقود ماکان مشروعاً بأصله دون

وصفه والباطیل مالیس بمشروعاً اصلاً لا بأصله ولا بوصفه

ردالمختار ۴۶؛ ج-۶، فاسد عقد هغه ته وای چه من حیث الذات مشروع

او متعقد وی او من حیث الوصف باطیل وی او باطیل عقد هغه ته وای

چه نۀ نفس ذات دعقد منعقد وی او نۀ ئی وصف-

حاصل دی بیان داسو چه دغه تریاق وهل په مزدوری بانندی په صورت

دمعصیت کبئی یعنی چه دغه وهل په معصیت سی نودغه عقدئی

باطیل او حرام ده په نزد دتولو احنافو بانندی او که بالفرض والتقدير

معصیت نسی اعانة علی المعصیت خوبالاتفاق ده نو په صورت اعانة

علی المعصیت کبئی هم دغه عقد فاسد او حرام ده پر قول مفتی به

بانندی داتقریر دمقصد له سره بیاتر دغه حائی پر دی تقدیر ده چه

دعمل په مقابل کبئی نقلی پیسی ور کړی او چه دعمل په مقابل

کبئی یعنی په أجرة کبئی تریاق ور کړی لکه خنګه چه معمول ده په

افغانستان کښې بیا دا حقر بنده په خیال راجح داده چه دغه اجاره
باطیله ده حکه په آجره کښې دا شرط ده چه مال به متقوم وی نوتریاق
کڅه هم مال دی خو متقوم نه دی۔

﴿وَأما شروط الأجرة فهي أولاً تكون الأجرة مالا متقوماً معلوماً﴾

البدائع المصدر السابق ١٩٣، الفقه الاسلامي ٧٤٩، ج-٤، یعنی د آجره شرائط

دادی چه آجره به مال متقوم وی او معلوم به وی و المال عند

الحنيفية كما عرفنا سابقاً ما يميل اليه الطبع ويمكن انخاره

لوقت الحاجة وبعبارة اخرى هو كل ما يمكن ان يملكه

الانسان وينتفع به على وجه معتاد والاضح انه هو كل عين

ذات قيمت مادية بين الناس والمتقوم ما يمكن ان خارته مع

اباحته شرعاً وبعبارة اخرى هو ما كان محرراً فعلاً ويجوز

الانتفاع به في حالة الاختيار حاشية ابن عابدين ٣، ج-٤، الفقه الاسلامي

٤٥٨، ج-٤، مال په نزد دا حنافو لکه څنگه چه مونږ مخته وپيزندی هغه

ته وای چه طبیعت سلیمه میلان ورته کوی او ذخیره کیدل ئی دو وقت

دحاجة لپاره ممکن وی او په بل عبارت مال هر هغه شئی ته وائی چه

ددى امکان لری چه انسان ئى په ملك كبنى راولى او په معتاد وجه
سره نفع ورباندى واخلى او ډير صحيح داخبره ده چه مال هر هغه
ذات ده چه خاوند دقيمت مادى وى په ميانخ دخلگو كبنى او متقوم
هغه شئى ته وائى چه ذخيره كيدل ئى ممكن وى سره له اباحت
شرعى او په بل عبارت متقوم هغه شئى ته وای چه بالفعل محرزوى
يعنى ساتل كړى سوى وى او په حالت داخيار كبنى نفع ورباندى
اخستل جائز وى او مسكرات ټول غير منتفع به دى شرعاً لكه څنگه

چه صاحب هدائى ويلي دى ان هذه الاشربة مما لا ينتفع

بها بوجه من الوجوه فكيف يتصور التقوم فيها الهدايه فى فتح

القيدير ۳۲، ج- ۹، دغه اشربه له هغه قسم دى چه په يوه وجهه له وجهو

نفعه نه ورباندى اخستل كبرى نوبيا به دتقوم تصور څنگه په دوى

كبنى ووهل سى وقال رسول الله ﷺ كل مسكرو مفتر حرام

وقال رسول الله ﷺ اذا حرم شيئاً حرم ثمنه وقال رسول

الله ﷺ اذا حرم على قوم أكل شئى حرم عليهم ثمنه اخرج

مسلم ددى حديثو ترجمه مخته مكرره ذكر سويده حاصل ئى داده چه

مسکرات و مفترات حرام دی او دحرامو پیسی حرامی دی نو بیابه
 دتقوم تصور خنګه انسان پکښی ووهی دغه رساله اکثره پر دی
 ولیکله سوه چه دغه حرام غیر منتفع به شرعاً دی واعادی ته یه
 ضرورۍ نسته نو هر کله چه دغه شرط و په ایجاره کښی چه أجره به
 مال متقوم وی او مسکرات و مفترات مطلقاً متقوم نو و په أجره
 کښی نسی ور کیدلی ځکه په انتفاء د شرط سره انتفاء د مشروط راحی
 او کم وخت چه په أجره کښی نه سوی ور کیدای نو اجاره باطیله ده
 ځکه أجره شرط ده په ایجاره کښی نو بیا هغه قاعده ده چه په انتفاء
 د شرط سره انتفاء د مشروط راحی نو هر کله یه چه ایجاره باطیله سوه
 نوبیعه یه هم باطیله ده ځکه لکه خنګه چه دا شرط و چه أجره به مال
 متقوم وی په ایجاره کښی دغه رنگه دا شرط ده چه مبیعه به مال متقوم

وی په بیع کښی وکون المبیع مالاً متقوماً مقدور التسليم

وسيجی ذکرها مشتتاً الهدایه الثالث حاشیه ۲۴، ج-۳، وان یكون مالاً

متقوماً شرعاً مقدور التسليم فی الحال أوفی تالی الحال کذافی الفتح

القدیر علمگیری ۳، ج-۳، یعنی مبیعه به مال متقوم وی یعنی منتفع به شرعاً

به وی او مقدور التسليم به وی په حال د عقد کښی یا په ورسته د عقد
 کښی او بل هر هغه شئی چه صلاحیت د ثمنیت لری په بیع کښی
 هغه صلاحیت د اجرة لری په اجاره کښی او هر هغه شئی چه
 صلاحیت د اجرة لری په اجاره کښی دالزامه نده چه هغه به
 صلاحیت د ثمنیت لری په بیع کښی یعنی اجرة د ایجاری عام ده تر
 ثمنیت د بیعی نو هر کله چه تریاقو وغیره من المسکرات والمفترات
 صلاحیت د اجرة نه درلود په اجاره کښی نو صلاحیت د ثمنیت په
 طریقہ اولی سره نه لری په بیع کښی حکمہ نفی د عام مستلزم وی نفی
 د خاص لره نو حکمہ به بیعه هم باطیله ده وما جازان یکنون ثمنافی
 البیع جازان یکنون اجرة فی الاجارة لان الاجرة ثمن
 المنفعة فیعتبر بثمان المبیع ومالا یصلح ثمناً یصلح اجرة
 ایضاً کالاعیان الهدایه الثالث ۲۹۱، ج-۳-

دائی د عموم او د خصوص بیان ده یعنی هر هغه شئی چه صلاحیت
 د ثمنیت لری په بیع کښی هغه صلاحیت د اجرة لری په اجاره کښی
 حکمہ اجرة ثمنی د منفعة دی نو معتبر یری په ثمنو د بیعی بانندی او هغه
 شئی چه صلاحیت د ثمنیت نه لری په بیع کښی هغه هم صلاحیت

دأجرة لری په اجاره کبني لکه اعيان ذوات وما صلح ان يكون

ثمناً في البيع كا النقود والمكيل والموزون صلح ان يكون

أجرة في الاجارة وما لا يصلح ثمناً صلح أجرة ايضاً

كاالاعيان مثل العبيد والثياب كذافي الكافي علمگري ۱۲، ج- ۴،

حاصل ددوارو عبارتو يو ده-

حاصل ذتول باب داده لکه څنگه چه په بيع کبني دا شرط ده چه

ثمن او مثنی به دواړه مال وی او متقوم به وی یعنی منتفع به شرعاً به

وی په حالت اختیاری کبني او معلوم به وی او مقدور التسليم به وی

دغه رنگه په عقد دا جاری کبني دا شرط ده چه أجرة به مال وی

متقوم به وی معلوم به وی او مقدور التسليم به وی نوتریاق کڅه هم

مال دی خو لکن نه متقوم دی او نه معلوم دی او نه مقدور التسليم دی

دعدم معلومتیا او عدم مقدور التسليم وجهی بی انشاء الله په ائنده

مقصد کبني ذکر کرو نو چه شرط منتفی سو مشروط هم منتفی

کیري نو اجاره باطيله ده پدی دلیل سره دعلامه ابن همام رحمه الله

عليه تائیدو سو چه په مقصد البيوع کبني ذکر سو چه هغه ئی بيع

باطيله بلله او دغه رنگه پدی دلیل سره ئی اما مان اربعه یعنی امام ابو
حنيفة رحمه الله عليه و امام الشافعي رحمه الله عليه و امام مالك
رحمه الله عليه و امام احمد بن حنبل رحمه الله عليه او محدثين او
امام ابو يوسف رحمه الله عليه و امام محمد رحمه الله عليه ٲول ئی
اجاره باطيله بولی او پدی کبئی اختلاف نسته نوتریاق په مزدوری
کبئی ور کول. ناجائز او ناروادی عقدهی باطیل ده والله اعلم و علمه
اتم واکمل۔

﴿ المقصد السابع فی اجارة المخدرة بالحصة ﴾

اوم مقصد په مزدوری دمخدراتو کبئی ده په حصه سره هر کله چه
داثابته سوه چه په اجرة کبئی مطلق تریاق ور کول ناجائز دی نو
داخو په طریقه اولی سره ناجائز دی۔

﴿ چه په اجرة کبئی تریاق ور کوی په حصه سره ﴾

حککه یو خونفی دعام مستلزم وی نفی دخاص لره او بل دوی وجهی
دبطلان داجاری نوری په کبئی پیدا سوئی۔

لينطحن له الحنطة بنصف دقيقها او ثلثه او ما اشبه ذلك

فذلك فاسد علمگري ٤٤٤، ج-٤، يعنى صورة دقيق الطحان داده چه

يوسرى له بل سرى حخه نر غوائى كرايه كرى پر دى باندى چه زه

به دغه غنم په زرنده كرم بيا به وتاته يوه پيمانه وړه در كرم او يا انسان

مزدور كرى پر دى باندى چه دغه غنم رازرنده كړه بيا به نيم وړه يا

دريم حصه يا خلورمه حصه مثلاً در كرم دغه عقد فاسد ده حكه

علت منعى دقيق الطحان عدم قدرة مستأجر يعنى دغنمو دمالك ده

پر تسليم دأجرى په وخت دعقد كبنى حكه په اجاره كبنى داشرط

ده چه مستأجر يعنى دكار مالك به قادر وى پر تسليم دأجرة په وخت

دعقد كبنى نو په هر اجاره كبنى چه أجرة جزء وى له عمله دأجيره

يعنى دمزدوره هغه فاسده ده حكه يوخو عمل دأجير په وخت دعقد

كبنى وجود نه لرى اوبل هغه جزء دععمل دأجير خوه جاصيلبى په

فعل دأجير سره نه دمستأجر نومستأجر قادر نه بلل كبرى په قدرت

دغير سره چه أجير ده نو حاصل ئى داسو چه مستأجر قادر نه سو پر

تسليم دأجرة په وخت دعقد كبنى دغه عدم قدرت به علت منعى ده

ومن دفع الى حائك غزلاً ينسجه بالنصف فله أجر مثله

وكذا اذا استأجر حماراً يحمل عليه طعاماً بقفيز منه

فالاجارة فاسدة لانه جعل الاجر بعض ما يخرج من عمله

فيصير في معنى قفيز الطحان وقد نهى النبي عليه السلام

عنه وهو ان يستأجر ثوراً ليطحن له حنطة بقفيز من دقيقه

هذا اصل كبير يعرف به فساد كثير من الاجارة لاسيما في

ديارنا والمعنى فيه ان المستأجر عاجز عن تسليم الاجرة

وهو بعض المنسوج او المحمول وحصوله بفعل الاجير فلا

يعد هو قادر بقدره غيره الهدايه ٣٠٣ ج-٣٠٣ كه چاء و كنى باب ته

يعنى او بُدُونِ كَيْ تَه د مبرو دور يو خخه او يا دبزو داوز غنو خخه او

بدلى تار ور كوجه لدغه كمله مثلاً راجوره كره بيا موسره نيمى ده او

يا به وپرى او وزغنى مثلاً ور كپرى چه لدغه تار يعنى ورته راجور كره

به نيمائى باندى نودغه اجاره فاسده ده ودغه مزدورته به أجر مثل

ور كوى او دغه رنگه يو سږى خر كرايه كو چه زه پردغه باندى غنم

ورم زرنده كوم يه بيا له هغه وپرو خخه يوه كاسه مثلاً در كوم دغه

اجاره هم فاسده ده حُکّه دغه اُجره دآجیر دعمل جزء ده نو دغه په
 معنی دقفیز طحان کبنی گرزى او له قفیز الطحان حُخه رسول الله
 منع کړیده هغه داده چه نرغوائیئ کرایه کړی چه زه غنم په وړه کوم
 بیاله هغه وړو حُخه دو نه مقدار مثلاً وړه در کوم او دایوه غُټه قاعده ده
 پدی قاعده سره ډیر فسادونه په اجارو کبنی په پیز ندل کیری او بیا
 خاص کر زمونږ په علاقه کبنی ددی علت داده چه مستأجر عاجزه
 ده له تسلیم دأجره حُخه چه هغه بعض دهغه او بَدَل کړی سویده او یا
 بعض دهغه بار کړی سویده نو دغه مستأجر قادر نه بلل کیری په
 قدرت دغیر ومثله فی الفقه علی المذاهب الاربعه ۱۲۸، ج-۳ او تریاق په حصه
 سره هم اُجره ده له عمل داجیره یعنی مستأجر قدرت پر تسلیم دأجره
 نه لری په وخت د عقد کبنی دغه عدم قدرة یه علت منعی ده لکه په
 قفیز الطحان کبنی-

﴿ دویم وجهه داده ﴾

چه معلومیت دأجری شرط ده په ایجاره کبنی لکه خنګه چه داشرط
 و په اُجره کبنی چه مال متقوم به وی او مقدور التسلیم به وی دغه

رنگه داشرط ده چه أجرة به معلوم وی-

ان تكون الأجرة مالاً متقوماً معلوماً وهذا باتفاق العلماء

ومحترزات هذا لشرط معروفة كما مر في عقد البيع والاصل

في اشتراط العلم بالأجرة قول النبي صلى الله عليه وسلم (من استأجر

اجيراً فليعلمه أجره) والعلم بالأجرة لا يحصل الا با

الاشارة والتعين او بالبيان تكمله فتح القدير ۱۴۸، ج-۷، البدائع ۱۹۲،

ج-۵، الفقه الاسلامي ۷۴۹، ج-۴، يعني أجرة به مال متقوم وی او معلوم به

وی او داپه اتفاق دتولو علماء ده او ددی شرط محترزات معلوم دی

لکه خنگه چه په عقد دبیع کبنی تیر سو او دلیل په اشتراط دعلم

کبنی پر أجرة باندى در سول الله صلى الله عليه وسلم قول ده یعنی که چاء مزدور

ودراوه مزدوری دی ور معلوم کړی او علم پر أجرة باندى نه

حاصیلېری مگر په اشاره او په تعین باندى او یا په بیان باندى ولو

دفع سمسماً الى دهان ليعصره على ان يكون بعض الدهن له

او شاة ليذبحها على ان يكون بعض اللحم له لا يجوز كذافي

خزانة المفتين الفتاوى الهندية ۴۴۵، ج-۴، که چاء کنجدی وغورو

ایستونکی ته ور کړی چه غوړی عینی راوباسه بیا یوڅه غوړی ستادی
او یا یه پسه ور کو چه دغه راحلال کړه بیا یو څه غو بنی ستادی دغه

عقد ناجائز ده فلو قال له انفض لی هذه الشجرة هزماً ولك

سدس ما ينزل منها او ثمنه او نحو ذلك فانه لا يصح لان

الشجر يختلف فی ذلك فمنه ما يسقط من ثمره بالهز كثير

ومنه ما يسقط قليل فيكون القدر الذي ينزل منه مجهول

وكذا اذا قال له اعصر هذا الزيتون او القرطم ولك جزء مما

يخرج منه فانه لا يصح لان القدر الذي يخرج من الزيت

مجهول وصفت الزيت الخارج بالعصر مجهولة اذ يمكن أن

يكون جيداً وأن يكون رديئاً ثخيناً او قيقاً نقياً او مشوباً

بما ينقصه الفقه على المذاهب الاربعه ۱۳۲، ج-۳، یعنی که چا مزدور ته

ووېل چه دغه درخته راو څنډه دهغه میوی شپږمه حصه یا اتمه حصه

یا بله حصه مثلاً بیا ستاده دانه صحیح کبیری حکه پدی کبنی درختی

سره مختلفه وی بعضی درختی ډیره میوه کوی او بعضی درختی لږ

میوه کوی نو هغه اندازه یه نه معلومیږی چه دغه درخته مثلاً خاص دو

نه مقدار میوه کوی او دغه رنگه که ئی مزدورته وویل چه دغه زیتون
 راوینبش خیخه او یادغه دعصفر تخم راوینبش خیخه قرطم یوقسم
 وابنه ده چه درنگیدلو رنگ عینی جو ری ری او له غوٹیو خخه ئی
 دوائی جو ریبری بیاله هغه ما حاصل غور و خخه یو خه حصه ستاده دا
 هم نه صحیح کیبری خکه هغه مقدار غوری کم چه له زیتون او یاله
 هغه تخم خخه راوزی هغه ندی معلوم او صفت دغور و هم نده معلوم
 خکه دا امکان لری چه بنه دی وی او دا امکان هم لری چه بدی
 وی او دغه رنگه کیدلی سی چه ٲینگ دی وی او داهم کیدلی سی
 چه نری دی وی او دغه رنگه دا کیدلی سی چه صاف دی وی او داهم
 کیدلی سی چه نه دی وی صاف بلکه هغه شئی دی په گپوی کم
 شئی چه دوی ته تاوان ورسوی هغه تریاق چه په حصه سره په اجرة
 کبئی ورکول کیبری هغه هم دغسی مجهول دی خکه پنخمنن یا
 شپرم یا لسم مثلا دمزدوروی او پر دی-

یوخدای (جل جلاله) علم لری چه دغه فضل شل منه کوی یادیرش
 کوی نو چه له سره ئی محصل مجهول سو اجرة بی خامخا مجهول

وی اودغه معلومیت دأجرة په یوه طریقه سره هم نسی کیدای ځکه خوټول مجهول دی بلکه معدوم دی معلومتیا په نه په اشاره او تعین سره کیری او نه په بیان سره کیری ځکه خو قلت او کثرت جیدت او ردئت ئی مستأجر ته نده معلوم نویا بی اجیر ته څنگه ور معلوم کړی لدغو وجهو چه هره یوه په یوشی کینی موجوده سی دهغه اجاره ناجائزه ده او ټولی چه پکینی موجودی سی لکه په تریاقو کینی نویا په په طریقه اولی سره ناجائزه ده ټولی دفساد او دحرمت دری وجهی په تریاقو کینی پیدا سوی یوه په مختنی فصل کینی ذکر سوه چه عدم تقوم ده او دوی په صورت دحصی کینی پیدا سوی چه عدم مقدر التسلیم او عدم تعین و معلومتیاده.

﴿ بعض خلگ داسوال کوی ﴾

چه تریاق په حصه سره دی قیاس پر مزارعت سی ځکه مزارعت په معنی دقفیز الطحان ده او سره لدی چه اجازه ور کړه سویده مونږ په یوڅو وجهو جواب ور کوؤ.

﴿ اوله وجهه ﴾

داده چه تریاق په حصه سره په مزارعت نسی قیاس کیدائی ځکه تریاق په حصه سره په دلالت النص سره ثابت دی هغه نص چه په قفیز الطحان کینی وارد سویده او مزارعت په قیاس سره ثابت ده.

حُكَّة تریاق په حصه سره من کل وجوه په معنی دقفیز الطحان ده او
 مزارعت من وجه په معنی دقفیز الطحان ده او من وجه په معنی
 دمضاربت ده نو په مزارعت کبسی دوی وجهی دی یوه دجواز او بله
 دمنع پدی وجهه چه په معنی دقفیز الطحان ده نو ممنوع ده حُكَّة
 دقیاس داتقاضی ده چه منع دی سی او په دی وجه چه په معنی
 دمضاربت ده نو جائز ده حُكَّة خو مضاربت جائز ده نو دخلگو
 داحتیاج په وجه فقهاء کرامو مخالف القیاس جواز ور کو ودیته
 استحسان وائی یعنی استحسان من وجه عمل په قیاس ده او من وجه
 مخالف القیاس ده او په تریاقو کبسی په حصه سره دغه وجهی نسته
 بلکه من کل وجوه په معنی دقفیز الطحان ده نو خودی قفیز الطحان
 ثابت په عبارة نص سره ده او هر هغه شی چه په معنی دقفیز الطحان
 وی من کل وجوه هغه ثابت په دلالت النص سره ده لکه تریاق په
 حصه سره او هر هغه شی چه په معنی دقفیز الطحان وی من وجه هغه
 ثابت په قیاس سره ده لکه مزارعت نو هر هغه شی چه ثابت په قیاس
 سره سی هغه په استحسان سره متروک کیدلی سی او چه ثابت په
 دلالت النص سره سی هغه په استحسان سره نسی متروک کیدلی
 حاصل ئی داسو چه تریاق په حصه سره پر مزارعت نسی قیاس
 کیدلی حُكَّة تریاق په حصه سره په قیاس سره ثابت ندی بلکه په

دلالۃ النص سره ثابت دی لکه ابن ہمام رحمہ اللہ علیہ چہ وائی ان
المزارعت فاسدة عند أبی حنیفة رحمہ اللہ علیہ جائزۃ
عند صاحبیہ و ذکر الدلیل من الجانبین قال الا ان الفتوی
على قولهما لحاجة الناس اليها والظهور تعامل الامة بها
والقياس يترك بالتعامل كما في الاستصناع آه ولا يقتضى
ذلك أن يطلق القياس على كل ما في معنى قفيز الطحان بل
انما يقتضى أن يطلقه على المزارعة وهى فى معنى قفيز
الطحان من وجه أى من حيث أنها استيجار ببعض ما يخرج
من عمله كما ذكر فى دليل أبى حنیفة رحمہ اللہ علیہ على
فسادها وهى معنى المضاربة من وجه أى من حيث أنها عقد
شركة بين المال والعمل كما ذكر فى دليل الامامين على
جوازها بخلاف مانحن فيه فانه فى معنى قفيز الطحان من
كل وجه لانه استيجار محض ليس فيه شائبة المضاربة
فلهذا قيل انه ثابت بدلالة النص دون القياس فتح القدير ٥٠،
ج-٨، حاصل ددی عبارة دمختنی تفصیل حُخه په واضحه توگه
معلومیری۔

﴿ دویمہ ﴾

وجہہ دادہ چہ تریاق پہ حصہ سرہ پر مزارعة نسی قیاس کیدلی حُکھ

مزارعة هم من وجه په معنی دقفیز الطحان ده نو قیاس ذاتقاضی کوی
 چه ممنوع دی سی خولکن دعرف په وجه خلاف القیاس جواز
 ور کول سویده او دا د فقه قاعده کلیه ده چه هر هغه شی چه خلاف
 القیاس ثابت سی پر هغه شی بیابل شی نه ور قیاسیری مثلاً روزه په
 هیره سره نه ماتیری داثابته مخالف القیاس ده او روزه دخطاء نه پر
 قیاسیری چه په خطاء دی هم نسی ما ته ماده ۱۴ ماثبت علی

خلاف القیاس فغیره لایقاس علیه معین القضاة والمفتیین ۵

وکذا فی شرح المجلة اتاسی یعنی هر هغه شی چه خلاف القیاس ثابت
 سی پر هغه بیابل شی نه قیاسیری

﴿ دریمه وجهه داده ﴾

چه تریاق په حصه سره پر مزارعة نسی ور قیاس کیدلی حکه که دغه
 فرض کرو چه تریاق په حصه سره په معنی دقفیز الطحان دی من
 وجه لکه مزارعة بیاهم جواز نه لری حکه یو خو مزارعة په خپله
 خلاف القیاس ثابت ده بل شی نه ورباندی قیاسیری لکه مخته چه
 ذکر سوو او بل قیاس دهر سړی او دهر عالم کارنده بلکه مجتهد
 غواری بیابه دهغه مجتهد قول دمقلد لپاره حجت وی یعنی دهر عالم
 رائی او فکر خو حجت او دلیل نده او اصولین وای چه اجتهاد مطلق پر
 خلور سوه سنه یا پر پنځه سوه سنه باندی ختم سویده ترویج الجنید ۵۷

للكنهوى اودریم بالفرض که داسی کس هم پیداسی او فرضاً قیاس به
 هم صحیح کړی بیا هم دغه قیاس په عرف او استحسان سره نه
 متروک کیری ځکه فقهاء رحمه الله علیه چه کومه قائده وائی چه
 قیاس او استحسان چه سره متعارض سی عمل په استحسان کول
 کیری قیاس متروک کیری هغه په استحسان او عرف عام باندي
 متروک کیری لکه په مزارعة کښی نه په عرف خاص باندي او عرف
 چه عامیری هغه په رواج او اصطلاح دیوه ولایت یا دیوی صوبی یا
 دیوه ملک سره نه عامیری لکه عرف داهل بخاری پر جواز دبیع وفاء
 باندي بلکه عرف چه عامیری هغه په اصطلاح دیو څو ملکو سره
 عامیری لکه مزارعة واستصناع مثلاً نوتریاق په حصه سره په أجرة
 کښی ور کول دا په اصطلاح دیوه هلمندیا دیوه افغانستان سره عام نه
 بلل کیری چه قیاس په متروک سی دا خبره باید په نظر کښی ونیوله
 سی چه دغه اثبات دعدم جواز هم بناء پر فرض باندي ده یعنی چه
 مونږئی داسی فرض کولکه مزارعة لاهم نه صحیح کیری او بناء پر
 تحقیق او حقیقت باندي خو بلکل څوک پر جواز باندي تلفظ نسی
 کولی حاصل دبحث دادی چه په یوه طریقه سره تریاق په حصه سره
 په أجرة کښی ور کول صحت نه لری واللہ اعلم وعلمه اتم واکمل۔

﴿ المقصد الثامن في اجارة المخدرات بالكيل او الوزن المعلوم ﴾

اتم بمقصد په اجاره مخدراتو کښي ده په پیمانہ او وزن معلوم سره په بعض ځايو کښي داسي رواج وي چه اجيرته معلوم وزن ور کوي يعنى مزدور ته ووايي چه ددغو ترياقو په وهلو باندي نيم من يا چهاريك يا من مثلاً در کوم دا ايجاره هم ناجائزه ده که څه هم پدي ايجاره کښي اجرة معلوم ده دغه عدم جوازئى له دو وجهو ده۔

﴿ او له وجهه داده ﴾

چه داهم په معنى دقفيز الطحان ده ځکه پدي صوره کښي هم مستاجر عاجز ده په وخت دعقد کښي له تسليم داجري۔

﴿ دويمه وجهه داده ﴾

چه داسي صوره شرکت فاسد ده بلکه باطيل ده قال المرغينانى

رحمه الله عليه الشركة في الخارج بعد حصوله لانه ينعقد

شركة في الانتهاء فما يقطع هذه الشركة كان مفسد للعقد

هدايه آخرين ۴۰۹، ج- ۴، المرغينانى رحمه الله عليه وائى چه شراکت په خارجي شئى کښي يعنى په هغه شئى کښي چه په کسب او عمل سره له حکمي خارجي لکه حاصل د بز گري او يا شودي ده ترياقو ورسته له حصول د هغه خارجي شئى څخه وي ځکه ددغو شيانو

شرکت په آخیر کښی یعنی ورسته له حصوله منعقد کیری نو هر هغه شئی چه دغه شرکت قطع کوی هغه مفسد عقد لره ده ددی مذکور
عبارة په تفصیل کښی صاحب الکفایة داسی لیکلی دی یعنی ینبغی

ان لایشترط فیہ مقدار معین لاحدهما اذيجوز ان لا یخرج

من الارض الا ذلك القدر فلم تبق شرکت علی ذلك التقدير

ومن شرطها بقا شرکت فتح القدير ٣٨٧، ج-٨، یعنی دا مناسب ده

چه یو شریک ته له شریکانو څخه مقدار معین نکړی شرط ځکه دا

جائز ده چه ځمکه دی حاصل نه و کړی ماسوی له هغه مقدار معین

څخه نویردی تقدیر خوشراکت نه سو یا ته ځکه خو ټول دیوه سوو او

بقاء دشراکت پکښی شرط ده وان یكون الخارج شائعاً بينهما

تحقیقاً لمعنی شرکت فان شرطاً لاحدهما قفزناً مسماً فهی

باطیلة لان به تنقطع شرکت لان الارض عساها لاتخرج

الاهذا القدر وصارکاشترط دراهم معدودة لاحدهما فی

المضاربة الهدایه ٤١٠، ج-٤، والشرکت فی الخارج عند حصوله

فتفسدان شرط لاحدهما قفزناً معینة او ما یخرج من موضع

معین لانه وقت لا یخرج الا ذلك مجموع الانهر ٤٩٨، ج-٨، ایضاً ٩٠٠،

ج-٢، فتاوی رحمیة ٣١٠، ج-٩، ددی ټولو عبارتو حاصل یو ده وترجمی ته

ضرورة نه لری یعنی تریاق په وزن معلوم سره وهل که ایجاره سی هم

صحت نه لری حکه یوخو په معنی دقفیز الطحان ده اوبله هغه مختنی
 وجه هم په کبني سته چه أجرة به مال متقووی او که شراکت سی هم
 صحت نه لری حکه په هغه شیانو کبني چه له حُمکی خارجیری
 شراکت په اخیره ورخ تامیری او که وزن معلوم په اوله ورخ ور معلوم
 کپی نو کیدلی سی چه حُمکه دی دغونه مقدار وکپی لکه خنگه
 چه ودغه ملگری ته ور معلوم کپیده نو شراکت قطع سواو د شراکت
 قطع کول با لیل ده نو هر هغه شی چه شراکت قطع کوی هغه باطیل
 ده چه هغه وزن معلوم ده خو په حقیقت کبني دترياقو وهل ایجاره ده
 شراکت نده.

﴿ زمونږ په منطقه کبني ﴾

دغنمو او داور بشوریل هم په دغه مذکوره طریقه سره وی یعنی پر
 ولاړ فصل باندي مالک او مزدور دا فیصله سره وکپی چه دغه کشت
 په پنجه یالس گونی مثلاً در کوم او مزدور قناعت پر وکپی نو کم
 وخت چی لو وکپی بیا هغه معلوم گونی ور کوی او دغه طریقه
 وسلسله هم ناجائزه ده. حکه داهم په معنی دقفیز الطحان ده او پر
 مزارعة نسی ور قیاس کیدلی په هغه دلائلو کم چه مخته ذکر سوو
 حاصل دهغو داده چه مزارعة من وجه ایجاره ده او من وجه مضاربه
 و شراکت ده او لو ایجاره ده فقط نو لو من کل وجوه په معنی دقفیز

الطَّحَّانُ دَهْ او مزارعة من وجه په معنى دقفيز الطَّحَّانُ ده بيان يه مخته
 په تفصيل سره ذكر سو حيله ددى غنمو په لَو كښى داده چه مالك
 ورته ووائى پښخه گونى يالس گونى مثلاً ددغو غنمو پر لو باندى
 در كوم او دا نكړى پكښى شرط چه ددغه لو له غنموى در كوم بلکه
 له هر وغنمو كه مى در كړو او مزدور به هم دغه شرط نه پر بردى چه
 خاص بى له دغو غنمو راكوى نوبياه كه ئى له دغو غنمو ور كړى
 لاهم پروانلرى او كه ئى له نورو ور كړى خوفيها والنعمة خولكن
 زمونږ په علاقه كښى عرف پر دى باندى ده له هغو غنمو يه ور كوى
 كم چه ورلو كړى كيڅه هم اول ورځ نكړى سره شرط نو دا دفته
 قاعده ده المعروف كالمشروط يعنى كم شئى چه په عرف كښى
 معروف سى هغه داسى ده لكه مشروط په شرط باندى نو تر ټولو بڼه
 خبره داده چه په نقدرو پويه ور كړى بيا په هغه رپو باندى په اخيره
 ورځ غنم ځينى اخلى او كه نقدى ځنى اخلى خپله خو بڼه يه ده په
 قفيز الطَّحَّانُ كښى فقهاؤ دغه حيله ذكر كړيده والحيطة فى ذلك
 لمن اراد الجواز ان يشترط صاحب الحنطة قفيزاً من الدقيق
 الجيد ولم يقل من هذه الحنطة او يشترط ربع هذا الحنطة
 من الدقيق الجيد لان الدقيق اذا لم يكن مضافاً الى حنطة
 بعينها يجب فى الذمة والأجر كما يجوز ان يكون مشار اليه

يجوز ان يكون ديناً في الذمة ثم اذا جاز يجوز ان يعطيه ربع

دقيق هذه الحنطة ان شاء كذا في المحيط علمگري ۴۴، ج- ۴-

دهغه چاء لپاره چه اراده دجواز لری حيله ئی داده چه دغنمو مالک
دا شرط کړی چه یوقفیز بڼه وړه در کوم ددغو غنمو پر ژرنده کولو
باندي او دانه ووائی چه له دغو غنمو او یا دا شرط کړی چه ددغو
غنمو دخلورمی حصی په مقدار بڼه وړه در کوم ځکه وړه چه ومعلومو
غنمو ته مضاف نه کړی هغه په ذمه کښی واجبیری او مزدوری لکه
څنگه چه دا جائز ده چه مشار الیه سی دغه رنگه دا جائز ده چه دین
او قرض سی په ذمه کښی نوهر کله چه دا جائز سوه نوداهم جائز ده
چه ددغو موجود غنمو خلورمه حصه وړه ور کړی که ئی خوبڼه وه
والله اعلم بالصواب-

﴿ المقصد التاسع في اكل التباك وشرب الدخان ﴾

نهم مقصد په بیان دنسواری او دسگریٹو او دچلم کښی ده پدی کښی
دری خبری دی اول تنباکو څه شئی ده یعنی حقیقت او ماهیت ئی څه
ده دویم تاریخ داشاعت دتنباکو او دریم بیان دحلت او دحرمت
دتنباکو ددی مقصد ترجمه به په داسی طرز وکړو چه دمجموع
عباراتو حاصل به پریوه ځائی وایونو به دغه بحث یو څه کوتاه سی
حکیم محمد مومن په تحفة المؤمنین کښی په حقیقت داسی بیان

كریده۔

﴿ ان التباكو قسم من اقسام ماهيز هرج ﴾

جبلی الذی یرسم ب قُلُومس لانه مشابه فی الماهية بالقسم
 الثالث من قلوبس وفي السمية تشبه ماهيز هرج فانه عرفوا
 القسم الثالث أن ورقه كورق الكرنب لكن اطول منه مع
 رطوبة قليلة متشقة وبذره أحمر مائل الى السواد والمؤيد
 الثاني ان الحكيم بقراط قرر في زمانه لدفع الوباء نباتا
 يحرق في خندق بأطراف البلدة ليكون دخانه باعثاً لعدم
 وصول الوباء الى البلدة وكان ذلك النبات قسما من اقسام
 القلوبس وهذا الأثر موجود في تنباكو انتهى ملخصا وقال
 اللقاني لا اعلم احداً تكلم على خصوص هذا الدخان من
 الأطباء والحكماء الذين يعتمد على قولهم الا أن ما اخبر به
 الثقات والمعتبرون أنه يحدث شرب هذا الدخان في ابتداءه
 بعضاً من المنافع في البدن حتى يد اوم عليه فحينئذ يحدث
 الغشاوة في البصر والثقل في الاعضاء والامساك في
 الهاضمه وعلى هذا الاريب لأحد من العقلاء في تحريمه
 مطلقاً انتهى ملخصاً وفي مخزن الادوية ايضاً بعد ذكر
 اقسامه وانواع الانتفاع به أنه حار يابس معطش مجفف

مضر للقلب والدماع مورت للسدود والخفقان وتكدر الحواس
 مغلظ للدم ودخانته مصلح فساد الهواء الوبائي منق
 للרטوبات الدماغية انتهى وفيه ايضاً فى حرف القاف
 قُلُومُس بضم القاف واللام وسكون الواو وضم الميم فى
 آخره سين مهملة لفظ يونانى بمعنى اذان الدب نبات منقسم
 على خمسة اقسام منها مَاهِيْرَ هَرَج بفتح الميم والألف
 وكسر الهاء وفتح الراء المهلة بعد الزاء المعجمة معرب ماهى
 زهره فارسى بمعنى سَمَّ السَّمَك لكونه قاتل له انتهى معرباً
 ملتقطاً نقله ترويح الجنان حاصل تى داده چه تنباكو داسى شئى ده لکه
 ماهيز هرج په شکل او په نفع وضرر کښى ماهيز هرج يو قسم وابنه
 ده په عربى کښى سَمَّ سَمَك ورته وائى يعنى زهر دماهى وجهه
 دتسمئى يه هم داده چه دماهيز هرج پانې چه وټکه وى او په او بو
 کښى واچوى نو کم ماهيان چه وى په او بو کښى هغه نشه کوى
 بالاخيره يه مره کوى او دماهيز هرج نفع او ضرر مخته ذکر سو په
 تنباکو کښى هم دغه اثر موجود ده او په تاريخ داشاعت کښى
 ابراهيم القانى المالكى تلميذ عمر بن نجيم الحنفى صاحب
 النهر الفائق شرح كنز الدقائق په عمدة المدير شرح جوهره
 التوحيد کښى ويلي دى -

﴿ قد حدث فى اوائل القرن الحادى عشر ﴾

وقبيلة بمدة قليلة شرب دخان شئى يعبر عنه الناس
 بعبارات مختلفة فبعضهم يقوله التنباك ومنهم من يعبر
 بالنتن بالتائين الفوقانتين وبعضهم يتفوه بطابغى وشرمة
 بطيغا وقال العلامة الزاهد محمد بن أحمد بن عبدالرحمن
 انه ظهر فى بلادنا شئى مسمى بتنبكه فى السنة الخامسة
 بعد الالف وهى أوراق شجرة مسماة بطبقا وقد ابتلى الله
 المسلمين بتدخينه وشرب الدخان منه انتهى حاصل ما قال
 اللقانى وفى كتاب الأشربة من الدر المنختار شرح تنوير
 الابصار قال شيخنا النجم الغزى والنتن الذى حدث وكان
 حدوثه بدمشق فى سنة خمسة عشر بعد الالف يدعى
 شارببه انه لايسكر وان سلم فانه مفتر وهو حرام الحديث
 اخرجه احمد فى مسنده عن أم مسلمة قالت نهى رسول
 الله صلى الله عليه وسلم عن كل مسكرو مفتر قال وليس من الكبائر تناوله
 المرة والمرتين ومع نهى ولى الأمر عنه حرم قطعاً على أن
 استعماله ربما أضر بالبدن نعم الاصرار عليه كبيرة كسائر
 الصغائر انتهى بحروفه وفى رسالة الشيخ محمد عبدالباقي
 الرومى المكى الحنفى المسماة بالحسام القاصم قدا بدع

النصارى من أهل القرن الحادى عشر منتناً كريةه الريح
والمنظر ونوعوا هيئات شربه كما سول لهم الشيطان وأملى
لهم وشيعوه فى بلدان الاسلام حتى أهل الحرمين فأول
من جلبه الى البر الرومى النصارى وأول من حدثه بأرض
المغرب اليهود وأول من أخرجه ببلاد السودان المجوس ثم
شاع ببلاد الاسلام وعمت به الفتن المتنوعة وترتبت عليه
الأضرار الدينية والعقلية والبدنية والمالية والعرضية انتهى
كلامه وقيل ان بدوشيوعه فى ايران كان فى عهد الشاه
عباس الثانى وفى الهند فى آخر عهد السلطان أكبر وائل
عهد جهانگیر يعنى به يولسم ضدى كبنى يه اشاعت سويده به
جهان كبنى او به اباحة وحرمت وكرهيت كبنى مختلف اقوال دى
هغه علماء چه حرام او مكروه يه بولى دهغوله جملى حُخه

﴿ حسن بن عمار بن على ابوالاخلاص المصرى الحنفى ﴾

الشرنبلانى مؤلف نور الايضاح ﴿

ده هغه واى فانه سألنى بعض العظماء عن شرب الدخان الذى
حدث فى هذا الزمان فقلت أن الذى يستعمل شرباً ويصل
الى الجوف اما غذاء او دواء الغذائىة فيه منتفية والدواء ان
ظن به فلايدام عليه لانعكاسه الضد وهو لايجوز وان لم

يكن غذاءً ولا دواءً فهو نوع من العيب وأنه لا يجوز وهذا مع قطع النظر عن الأمور الخارجية كاتلاف المال بشراءه بما لا يرضاه أهل الصلاح والرشد وغيره كأذيته بنتن فمه كل من قابله وقد منع أكل الثوم والبصل من حضور المساجد بنص الحديث وأحراق من يمر على غفلة بنار شاربته شيطان بيده شعلة نار خصوصاً عند الغروب والفجر وجمعهم متقابلون بهذه النصيحة وقلت ويمنع من بيع الدخان وشربه. وشاربه في الصوم لا شك يفطر. ويلزمه التكفير لو ظن نافعاً. كذا رافعا شهوات بطن فقرروا. وقد يشتمله قوله عز وجل ويحرم عليهم الخبائث انتهى. وقال ابن العماد الحنفي الدمشقي في هدية يكره الاقتداء في الصلوة بمن هو معروف بأكل الرباء أو شئ من المحرمات أو باصرار على شئ من البدع المكروهة كالدخان المبتدع في هذا الزمن انتهى.

سئل عن الشرب العلامة الفاضل القاضي محمد بن أحمد بن عبد الرحمن فقال انه لمن غش الشيطان وتزينيه للناس الذين يلعب بهم وتلبسه عليه لانهم يظنون فيه الدواء الأمراض مع أنه يتولد في أجوافهم وبطونهم من تكاثف

الدخان ودرن وعكر ويورث الأمراض في آخر الأمر بدليل
قول جالينوس الحكيم حيث قال اجتنبوا من الثلاثة الغبار
والرائحة الكريهة المنتنة والدخان وان تكرر الدخان يسود
الشئى المقابل به فيتولد منه الحرارة ثم يوجب مرض
الباطن انتهى ملخصاً وفي الوسيلة الأحمدية شرح الطريقة
المحمدية للشيخ رجب بن أحمد الحنفى في آخر المبحث
الثالث من مباحث الاسراف عندقول المصنف ومن الاسراف
ماصرف الى المعاصى والمناهى الخ ومن الاسراف الذى
صرف الى المعاصى والمناهى شراء الدخان وشربه الذى
ظهر فى هذا الزمان من قبل الكفرة العدو لاهل الايمان
وايتلى به كافة الأنام من الخواص والعوام فانهم يشترون
بثمن غالٍ فيدخل فى الاسراف المحرم مع نتن رائحة
وأذيته للذين يتبعون النبى عليه السلام وقد جاء فى الحديث
(كل مؤذٍ فى النار)

اي كل من آذى الناس فى الدنيا يعذبه الله بنار الآخرة
انتهى ولذا قال رسول الله ﷺ من أكل من هذه الشجرة
المنتنة فلا يقربن مسجدنا لأن الملائكة تتأذى مما تتأذى
منه الانس واسم الاشارة الواقعة فيه اشارة الى جنس ماله

رائحة كريهة وقد ثبت في صحيح مسلم أن النبي صلّى الله عليه وسلم كان اذا وجد من رجل ريح البصل والثوم أمر به فأخرج الى البقيع ولهذا قال الفقهاء كل من وجد وفيه رائحة كريهة يستأذى به الانسان يلزم اخراجه ولو بجر من يده أو رجله دون لحيته وشعر رأسه فعلى هذا يلزم اخراج كثير من الأئمة والمؤذنين من المسجد والجامع في هذا الزمان لوجود الرائحة الكريهة فيهم بسبب مداو متهم على استعمال الدخان الكريه الرائحة بل انهم اذا استعملوه عند دخول المسجد والجامع يكون الكراهة في حقهم أشد وقال جالينوس اجتنبوا ثلاثة عليكم بأربعة ولا حاجة لكم الى الطب اجتنبوا الدخان والغبار والنتن وعليكم بالدسم والحلو والطيب والحمام وقال ابن سينالو لا الدخان والقثام أى الغبار لعاش ابن آدم ألف عام وقد كتب بعض المالكية فى الديار الحجازية جواباً عن سؤال يتعلق بالدخان وهو أن استعمال الدخان حرام كأصله لأن أصله الخشب والنار لكونه أجزاء من الخشب ممزوجة بأجزاء النار فهو من حيث أجزاء النارية التى فيه يحرم استعماله لقوله تعالى ان الذى يأكلون اموال اليتامى ظلماً انما يأكلون فى بطونهم ناراً.

فدل النص على حرمة النار فيحرم الدخان الحاصل منها
وأيضاً أنه تعالى جعل الدخان مما يعذب حيث قال فارتقب
يوم تأتي السماء بدخانٍ مبين يغش الناس هذا عذاب أليم-
والمراد بالدخان في هذه الآية حقيقة الدخان على قول
وعلى هذا لقول يكون النظم الكريم صريحاً في كون الدخان
عذاباً أليماً وما به التعذيب يحرم استعماله فان الفقهاء
قد اتفقوا على وجوب الفرار من محل العذاب كبطن محسر
فانه من التحسير على لفظ اسم الفاعل وايد أهلك الله فيه
اصحاب القيل فاذا وجب الفرار من محل العذاب فوجوبه
مما به العذاب أولى وأحرى ثم ان المستعملين له تراهم
يخرجونه من أنوفهم وحلوقهم وفيه تشبيه باهل النار
وبالذين يهلكون في اخر الزمان من الاشرار كما جاء في
الحديث أن يكون في آخر الزمان دخان يملأ الأرض يقيم
على الناس اربعين صباحاً أما المؤمن فيصير منه كهئية
الزكام واما الكافر فيخرج من منخريه وأذنيه وعينيه حتى
يكون رأس أحدهم كالرأس الخيد- أى المشوى فلا ينبغي
للمؤمن أن يتشبه باهل العذاب ولا أن يستعمل ما هو من نوع
العذاب وما هو من ملابسات اهل العذاب وقد ذكر في نصاب

الاحتساب وغيره من الرسائل التختم بالحديد والصفير
والرصاص حرام على النساء والرجال جميعاً لما جاء في
الحديث أنه من حلية اهل النار انتهى كلامه وفي موضع
آخر من الوسيلة أما الدخان الذي ظهر في هذا الزمان من
قبل الكفرة العدو لاهل الايمان ابتلي به كافة الأنام من
الخواص والعوام فقد فصلناه في المبحث الثالث من
الاسراف ممالا مزيد عليه انتهى-

وفي مجالس الابرار في المجلس الثلاثين بعد بحث الطويل
والحق الذي عليه التعويل أن الفعل الاختياري الصادر عن
المكلف ان لم يترتب عليه فائدة دينية أو دنيوية فهو
دائرين العبث واللعب واللهو ولم يفرق بين هذه الثلاثة في
كتب اللغة ولا بد من الفرق لعطف بعضها على بعض في
القرآن وهو على ما ذكره بعض الفحول وكان حقيقاً بالقبول
أن العبث الذي ليس فيه لذة ولا فائدة وأما الذي فيه لذة
بلا فائدة فهو لعب ومثله اللهو الا أن فيه زيادة حظ النفس
بحيث يشغل به عمايهمه والكل حرام لأنها لم تذكر في
القرآن الا على طريق الذم فلما علم حرمة اللعب واللهو
والعبث حرم استعمال ذلك الدخان لدخوله اما في اللعب أو

اللهو أو العيب بل هو بالعيب أنسب لخلوه عن اللذة التي
 فى اللهو واللعب اللهم الا أن يستلذه نفوس بعض المسلمين
 له بتسويل شيطانى فحينئذ يخل فى اللعب أو اللهو لكن
 لا يكون فيه شئ من الفائدة أصلاً لامن الفائدة الدينية وهو
 الظاهر ولا من الفائدة الدنيوية لأنه لا يصلح شئ من الغذاء
 أو الدواء أصلاً بل هو مضر لأطباق الأطباء على أن مطلق
 الدخان مضر وذكر فى القانون أن جميع أصناف الدخان
 مجفف بجوهره الأرضى وفيه نارية يسيرة قال بعض
 الفضلاء فاذا كان مجففاً للربطوبات البدنية فيؤدى الى
 حصول أمراض كثيرة فلا يجوز استعماله لوجوب صيانة
 النفس عن الضرر وقد ذكر فى نصاب الاحتساب أن
 استعمال المضر حرام وقال الأسعد الرومى فى آخير البحث
 ثم ان لنا فى معرفة حرمة الاشياء وابطاحتها وجهاً حسناً
 يرجع الى الاصول وهو أن الحق فى الاشياء قبل البعثة أن
 يكون فيها حكم وبعد البعثة اختلف العلماء فيه على ثلاثة
 اقوال الأول أنها متصفة بالحرمة الاما دل دليل الشرع على
 ابطحته والثانى أنها متصفة بالاباحة الاما دل دليل الشرع
 على حرمة والثالث وهو الصحيح أن يكون فيه تفصيل

وهو أن المضار متصفة بالحرمة بمعنى ان الاصل فيها
 الحرمة وان المنافع متصفة بالاباحة لقوله تعالى هو الذى
 خلق لكم ما فى الارض جميعاً. فانه ذكره فى معرض
 الامتنان ولا يكون الامتنان الا بالمنافع المباح فكأنه قال هو
 الذى خلق لأجل نفعكم جميع ما فى الارض من المنافع
 لتنفعوا بها وعلى هذا القول الثالث الصحيح يخرج حكم هذا
 الدخان ايضاً فانه لو كان نافعاً لكان الاصل فيه الاباحة لكن
 قد ثبت بأخبار الحذاق من الاطباء أنه مضر ولو فى الاجل
 فيكون الاصل فيه الحرمة بل لو وقع الشك فيه لغلب جانب
 الحرمة كما هو القاعدة الشرعية فانه عليه الصلوة والسلام
 قال الحلال بين والحرام بين وبينهما متشبهات لا يعلمهن
 كثير من الناس فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه
 ومن وقع فى الشبهات وقع فى الحرام كالراعى يرعى حول
 الحمى يوشك ان يقع فيه واختلف العلماء فى حكم هذه
 الشبهات فذهب بعضهم الى حرمتها لأنه صلى الله عليه وسلم قد أخبر فى
 هذا الحديث بأن من ترك ما اشتبه عليه حكمه ولم ينكشف
 أمره يكون دينه سالماً مما يفسده أو ينقصه ونفسه ناجياً
 مما يعيبه ويلازم عليه ومن لم يتركه بل فعل يقع فى الحرام

وهذا الدخان مما اشتبه عليه حكمه ولم ينكشف حقيقة أمره
 فمن تركه ولم يتعمله يكون دينه سالماً من الفساد أو
 النقصان ناجياً من العيب واللوم بين الأنام ومن لم يتركه
 بل استعمله يقع في الحرام وذهب بعضهم الى كراهتها لما
 جاء في حديث آخر أنه عليه السلام قال الأمور ثلاثة
 أمرت ببن لك رشده فاتبعه وأمر تبين لك عيبه فاجتنبه وأمر
 اختلف فيه.

فدع ما يريبك الى ما لا يريبك ولا شك أن أمر الدخان مما
 أراب وأوقع في الاضطرار وأقل مراتبه الكراهة وصح على
 ما ذكره الهلالي في مختصر الاحياء انه عليه السلام كان
 يكره الطعام المسخن ويقول ان الله لم يطعمنا ناراً. فهذا
 الدخان أولى بالكراهة لانه مختلط باجزاء نارية كما مر فلو
 لم يكن في استعماله الاتسويد الثياب والابدان وكراهة
 الرائحة لكفى زاجر للعاقل عن استعماله بل لو لم يكن في
 استعماله الا احياء السنة الكفار الذين اخرجوه واطهروه في
 بلاد الاسلام توصلنا الى اضرار أهل الاسلام لكان باعثاً
 للعاقل على اجتنابه ومانعاً عن ارتكابه انتهى كلامه.

وفى التبيان سل العلامة محمد جان السندی الحنفی بن

العلامة عبداللطيف بن المخدوم عثمان عن شرب الدخان
فأجاب مع افتاء أبيه وجده انه مكروه كراهة التحريم بل
حرام والاصرار عليه كبيرة كسائر الصغائر وشاربه فاسق
مبدع يغير ويسقط عنه العدالة لقواعد المذهب ورواياته
وكتب أصاب في الجواب أوفى ما أجاب اولاً ارتياب في ما
أجاب في التحرير نحو سبع وسبعين من فضلاء ذلك الوقت
ولا أعرف الى الآن وهو سنة ثمان وتسعين بعد الألف
والمائة أن يتفوه باباحة شرب الدخان أو يشربه من
الفضلاء والصلحاء والأعيان بيد أن يشربه السوقية والفسقة
والملامتية انتهى ملخصاً دغه ^١ رنگه پر کراهیت او حرمت باندى
پيرو شيخانو قول كرى ده چه دهغوله عبا راتو خخه يو مستقل كتاب
جوړېږي نو لهذا مونږ دهغو په نومونو باندى اکتفاء کوو شيخ له وجیه
الدين الحنفی رحمه الله علیه وتلميذه سيد ^٢ صبغت الله
البدوجی رحمه الله علیه وشيخ ^٣ عبدالغنى الصديقى
الحنفی رحمه الله علیه وشيخ ^٤ حسن الحسينى رحمه الله
عليه وشيخ ^٥ عبداللطيف الهندي رحمه الله علیه وشيخ ^٦
يار محمد الحنفی رحمه الله علیه وشيخ ^٧ حبيب الله رحمه

- الله عليه و شيخ ١ مفتى مكة المكرمة محمد عبدالعظيم
- الحنفى رحمه الله عليه و شيخ ٢ عمر بن عبدالرحيم
- البصرى الشافعى رحمه الله عليه و شيخ ٣ أحمد بن عثمان
- الصدىقى رحمه الله عليه و شيخ ٤ محمد على بن علان
- الشافعى رحمه الله عليه و مفتى ٥ محمد بن سعد الدين
- رحمه الله عليه و شيخ ٦ محمد بن على الحنفى رحمه الله
- عليه قاضى المدينة المنورة و مفتى ٧ زبيد ابراهيم بن
- جمعان رحمه الله عليه و شيخ ٨ ابو بكر الأهدل رحمه الله
- عليه الشافعى و شيخ ٩ محمد بن الصديق الخاص الحنفى
- رحمه الله عليه و الشيخ ١٠ سالم السنهورى المالكى رحمه الله
- عليه و شيخ ١١ البرهان اللقانى رحمه الله عليه و شيخ ١٢
- خالد بن أحمد المغربى الجعفرى المالكى رحمه الله عليه
- وقاضى ١٣ محمد بن عبدالرحمن المالكى رحمه الله عليه
- و شيخ ١٤ ابى الغيث القشاش المالكى رحمه الله عليه و الشيخ
- ١٥ صالح البلقىنى الشافعى رحمه الله عليه و شيخ ١٦ محمد
- بن محمد المالكى رحمه الله عليه و مفتى ١٧ مصطفى الكردى

العمادی رحمه الله عليه وشیخ ۲۵ عبدالرحمن رحمه الله

عليه وشیخ ۲۶ عمر آفندی رحمه الله عليه و امام ۲۷ مكة

عیسی بن عمر رحمه الله عليه والقاضی ۲۸ محمد بن أحمد

بن عبدالرحمن المالکی رحمه الله عليه وشیخ ۲۹ محمد

عبدالباقی الرومی الحنفی رحمه الله عليه ونجم الدین ۳۰ بن

بدر الدین رحمه الله عليه وشیخ ۳۱ عامر الشافعی رحمه الله

عليه وشیخ ۳۲ منصور بن یونس رحمه الله عليه وشیخ ۳۳

سلیمان بن یحی رحمه الله عليه وشیخ ۳۴ عبدالخالق رحمه

الله عليه وغيرهم من العلماء الهند والسند والعرب وغيرها دغو

علماء کرامو مختلف دلائل پر حرمت او کراهیت بانندی ذکر کریدی

حاصل ئی دادہ۔

﴿ له بعض وائی ﴾

چه سگریٹ وچلم و نسوار حرام دی جکھ چه نۀ غذاء ده او نۀ دواء

نوهر هغه شئی چه نۀ غذاء وی او نۀ دواء دهغه خوراک و خیبناک عبث

ده او عبث حرام ده۔

اوبل چه نۀ غذاء ده او نۀ دواء حرام ده جکھ حرمة دشئی کله له جهة

دفساد دغذاء وی لکه مچ او خاوره او کله له جهة دخبث طبعی وی

لکه چنگینه او شمشتی او کیله له جهة دنجاست خُخه وی لکه شراب و غیره او کیله له جهة داحترام خُخه وی لکه انسان اودغه مذکور شیان حرام دی له جهة دفساد دغذاء اودعبت پر حرمت

بانندی دغه قول دالله (جلّ جلاله) وای۔ أفحسبتم أنما خلقناكم

عبثاً۔ یعنی ایاتاسو گمان کوی چه مونر تاسو د عبثیاتو لپاره پیدا کړی

یاست اوداقول درسول الله ﷺ وای۔ كل شئى من لهو الدنيا

باطيل الاثلاثة انتصالك بقوسك وتأديك فرسك وملاعبتك

أهلك فانهن من الحق۔ وفى رواية كل لعب المؤمن حرام رواه

الحاكم وقال صحيح الاسناد۔

﴿ ۲ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿﴾

چه دغه مذکور شیان حرام دی دمضرت په وجه خُکه هر مضر حرام وی لکه خنګه چه صاحب محیط السرخسی دخٹی پر خوراک پر حرمت حکم کړیده دضرر په وجه بانندی اودغه مذکور شیان مضر دی په اتفاق داطباء بانندی او۔

﴿ ۳ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿﴾

چه دغه مذکور شیان مفتر او مخدر دی عقل لره او هر هغه شئی چه مفتر وی هغه حرام ده په نقل سره چه هغه قول دام سلمه رضی الله

عنها ده نهی رسول الله عن كل مسكرو مفتر أخرجه أحمد في مسنده

وابو داود في سننه والمراد بالمفتر كل شئ يورث الفتور والخدر في

الاطراف كما يحصل في بعض انواع القنب وهو دون

الاسكار وقريب منه في الانتشار وهما سوا سيان في كونهما

موجبين للحرمة

﴿ ۱ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿ ۲ ﴾

چه حرمت یه په وجه دمشابهت ده له کفارو سره او له اهل النار سره

ځکه له حذیفه رضی الله عنه څخه په حدیث مرفوع کینی روایت ده

چه دقیامت له علامو څخه یو علامه وتل ددوگ دی یعنی دزمکی مخ

به دوگ ونیسی څلویښت ورځنی اوشپی به ولا پړوی دهر کافر په پوزه

او غوړو او دبره بانندی به ننوزی او دا ایات مبارک ئی ووایو یوم تاتی

السماء بدخان مبین یغشی الناس هذا عذاب الیم او دغه رنگه

اهل النار چه اور ته داخل سی په خولو او پوزو بانندی بی دوگ ننوزی

دبدن تر منډوبه یه وزی نوسگریځیان او چلمیان هم دغسی دی چه

تر حلقو او پوزویه دوگ وزی نو تشبیه یه له کفارو سره که حرامه نه

وه مکروه خو یقیناً ده لکه څنگه چه رسول الله ﷺ داوسپنی اوسروپ

له گوتمی څخه منع کړی ده وای چه دا داهل النار کینه ده

﴿ ۵۰ ﴾ او بعض علماء وای

چه مذکور شیان مکروه دی دبدبوی په وجه باندی قیاس ئی پر پیاز او وږه باندی کرپیده رسول الله ﷺ ویلی دی که چاء پیاز او وږه وخورلو هغه دزمونږ و مسجد ته نه راخی ځکه هر هغه شی چه انسان ته ضرر رسوی او انسان ځنی تنگی ږی له هغه شی څخه ملائکه هم تنگی ږی نو دغه مذکور شیان مکروه دی دبدبوی په وجه باندی چه انسانانو او ملائکه ؤ ته ضرر رسوی

﴿ ۵۱ ﴾ او بعض علماء وائی

چه مذکور شیان حرام دی دخبائث په وجه باندی ځکه الله (جل جلاله) وای یحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الخبائث او خبیث هغه شی ته وای چه طبیعت سلیمه نفرت ځینی کوی او له دغو مذکور شیانو څخه طبیعت سلیمه نفرت کوی نو په خبائث کینی داخل دی او خبیث حرام ده لکه څنگه چه ذکر سو

﴿ ۵۲ ﴾ او بعض علماء وای

چه مذکور شیان حرام دی لدی وجه چه فاسقان پریو ځائی کیری لکه پر نورو حرامو شیانو باندی او پر هر هغه شی باندی چه فاسقان رایو ځائی کیری هغه ممنوع ده په شریعت کینی ځکه دغه شی

بالآخره سبب او ذریعہ دنور و فساد و گرزئی

﴿ ۸ ﴾ او بعض علماء وای

چه مذکور شیان حرام دی لدی وجه چه دایو عامه بلا ده او شامله
فتنه ده تہول جهان پہ اختہ ده ددی عام فتنی پہ وجه باید پر حرمت
حکم و سی لکہ خنکہ چه پہ شرح تمر تاشی وغیرہ کبئی ذکر دی
چه له شمس الائمة الکردری خخہ سوال و سود بنگو دحرمت او
دحلت پہ حقلہ ده پہ جواب کبئی ورتہ وویل مانقل عن ابی

حنيفة رحمه الله عليه وأصحابه شئى فى حله وحرمته لكن

لماعت بليته وشملت الأماكن فتنته أختار ائمة ما وراء النهر

بأسرهم تحريمه وأفتوا بتأديب باعته وزجر آكلته

﴿ ۹ ﴾ او بعض علماء وائی

چه مذکور شیان حرام دی لدی وجه چه عقل فاسده وی او انسان
دخدای (جل جلالہ) له ذکرہ او له لمانخہ خخہ باسی او هر هغه شئی
چه دغه زنگہ وی هغه حرام ده نودی حرام دی

﴿ ۱۰ ﴾ او بعض علماء وائی

چه سگریٹ او چلم حرام دی لدی وجه چه دوگ الہ د عذاب ده الله

(جلّ جلاله) په خپل کتاب کښی په عّایود عذاب کښی ذکر
کړیدی یوم تآتی السماء بدخان مبین الایة وقال تعالی وظل
من یحموم لا بارد ولا کریم وقال تعالی یرسل علیکم شواظ
من نار ونحاس وقال تعالی النطلقوا الی ظل ذی ثلاث شعب
لاظلیل ولا یغنی من اللهب، والظل والنحاس والیحموم هو
الدخان وقال تعالی فی حق قوم یونس لما آمنوا کشفنا عنهم
عذاب الخدی فی الحیة الدنیا. وكان ذلك الدخان وما یكون
کذلك فاستعماله علی وجه یكون هیئة العذاب حرام ألا ترى
الی ما اخرجہ أبو داود وغیره عن بریدة رضی الله عنه جاء
رجل الی رسول الله صلی الله علیه وسلم وعلیه خاتم من حدید فقال مالی
أری علیک حلیة أهل النار ثم جاء وعلیه خاتم من صفر
فقال مالی أجد منک رائحة الاصنام فقال یا رسول الله من
أی شئی اتخذه؟ قال اتخذه من ورق. ومن ثم شرح بعض
الفقهاء بأن استعمال الحدید اکثر اثمأ من استعمال الذهب
والصفر لکونه الة لعذاب الفجرة فاذا کان الحدید هذا مع
أن مافیہ نوع زینة فما بالک بالدخان المعدل لعذاب الدنیا
والآخرة حاصل فی داسو چه استعمال دآلی دعذاب پر داسی طریقہ
باندی چه هیئة فی داسی وی لکه هیئة داهل عذاب حرام ده

﴿ ۱۱ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿

چه مذکور شیان حرام دی دضرر په وجه باندى ونورو مسلمانانو ته
یعنی کم وخت چه دغیر عادی انسان ومخ ته استعمالوی نو هغه
نفرت ٚینی کوی او مخ ٚینی اړه وی نو چه انسان ٚینی په عذا بیړی
ملائکه هم ٚینی په عذا بیړی او عذاب ور کول وبل چاته حرام ده
لکه الله (جل جلاله) چه وائی والذین يؤذون المؤمنین
والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً واثماً مبيناً
وقال رسول الله ﷺ كل مؤذٍ في النار -

﴿ ۱۲ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿

چه مذکور شیان حرام دی داسراف په وجه باندى یعنی ډیری ډیری
پیسی پر ور کوی پر داسی شئی باندى چه پر هغه نه دونیوی فائده
مرتبه ده او نه اخروی او دا اسراف ده اسراف حرام ده په نص سره

﴿ ۱۳ ﴾ او بعض علماء وائی ﴿

چه سگریٹ وچلم حرام دی لدی وجه چه په دوی سره دوگ
داخلیږی وبدن ته اودوگ له اوره پیدا کیږی داور خوراک حرام ده لکه
دگرمی ډوډی په حق کینی چه رسول الله ﷺ وائی ان الله ما
أطعمنا النار يا- ان الله لم يطعمنا ناراً - یعنی رسول الله ﷺ

دگر می چو پی خوراک مکروه او ناجائز بولی داور په وجه باندی
نوسگریٹ او چلم به خنگه ناجائز نه وبلل سی داور په وجه باندی

﴿ ۴۴ او بعض علماء وای ﴾

چه سگریٹ حرام دی لدی وجه چه په سگریٹ سره مشابہت راخی
له شیطان سره عککه داثابتہ ده چه داور شوکی په لاس کبنی اخیستل
داشیطانی فعل ده نوسگریٹی هم دغسی فعل کوی لکه شیطان چه
شعلة داور ئی په لاس کبنی اخسته وی بیاخاص کر په سهار او په
ما بنام کبنی او تشبیه له شیطان سره ممنوع ده په نصوص صریحه
و باندی لکه خنگه چه خوراک او خیناک په چه لاس سره ممنوع ده
او تگ کول په یوه چوټه کبنی او او به خینبل په ولاړه باندی او
حاجه ته کبنی نستل په سایه اولمر خیکی کبنی اولاس پر ڈیڈو نیول
و غیر ذلك من الأفعال الشیطانية

﴿ ۴۵ او بعض علماء وائی ﴾

چه سگریٹ حرام دی لدی وجه چه اولو الأمر منع عینی کپیده او
منع داو لو الأمر موجب دحرمت ده په مسلمانانو باندی وفی ما ذکر
النابلسی وغیره بأمر المراد من أولى الامر العلماء علی
الاصح کما ذکره العینی فی الرمز شرح الكنز او چه اولو الأمر

علماء سی لنگه عینی رحمه الله علیه چه وائی بیاخویه حرمت ترلمر
واضح ده او که سلاطین سی هم حرمت یه ثابت سو حُکمه امیر
المؤمنین ملا محمد عمر مجاهد رحمه الله علیه هم منع حُینی کریده

﴿ ٦٦٠ او بعض علماء وائی ﴾

چه مذکور شیان حرام دی لدی وجه چه اجماع دمسلمانانویه پر
حرمت بانندی راغلی ده او اجماع حجة ده له حجج شرعیه حُخه

﴿ وقال شیخ الکنهوی رحمه الله علیه ﴾

فی رسالته - ترهیب - اعتیاد مجاوره هذه الرائحة الكريهة

موجبة لحرمان زيارة النبي صلى الله عليه وسلم البتة وقد سمعت من أثق

بخبيره يحكى أن رجلاً كان يكثر التنباك فرأى يوماً فى

المَنام رسول الله صلى الله عليه وسلم وحوله اصحابه فأراد فى المنام ان

يقرب منه ويتشرف بقربه فمنعه الأصحاب وقالوا هذا

شارب الدخان فلما استيقظ الرجل تاب من صنعه ومثل

هذه الحكاية على تقدير صدقها لا يستغرب وقوعها فلتحفظ

والله اعلم شیخ عبدالحمى الكنوى رحمه الله علیه په زجر الریان عن

شرب الدخان کینی وای چه دسگریٹو اودچلم مجاوره او عادت

موجب دحرمان دزیارت النبى صلى الله عليه وسلم گرزى خامخا وای ماله یو معتمد

سڀري عُخه او ريڊلي دي چه هغه قصه ڪوله چه يو سڀري تنباڪو ڏير
 شڪول بيا يه يوه ورخ رسول الله ﷺ يه خوب وليد چه صحابه ڪرام
 رضی الله عنه شاوخوا پير ناست و نوده اراده و ڪره چه رسول الله ﷺ
 ته ورتزدي سي او په نزديڪت ئي شرافت حاصل ڪري صحابه ڪرامو
 منع ڪو او ويل چه دا دوگ شڪونڪي ده نوڪوم وخت چه راو بين سو
 له خپله ڪسب ئي توبه و ڪبنه اوداسي حكايات پر تقدير دصدق ئي
 وقوع نادره نده يادئو وساته او په بل عثائي ڪبني شيخ رحمه الله
 ليڪلي دي۔

﴿ ٨١ ﴾ قد ثبت بالأدلة الواضحة والبراهين الساطعة ﴿﴾

أن شرب الدخان لا يخلو عن اثم أي اثم فانه ان كان حراماً
 فهو كبيرة اتفاقاً ولو مرة واحدة يفسق به مرتكبه وترد
 شهادته وان كان مكروهاً تحريماً فهو أيضاً كبيرة على
 المذهب الراجح لكنها دون كبيرة ارتكاب الحرام الواضح
 وان كان مكروهاً تنزيهاً فهو وان كان صغيرة كما أنه كذلك
 على تقدير الكراهة التحريمة عند جماعة لكنه بالاصرار
 والاعتیاد يكون كبيرة وبالجملة فمد او مته والاصرار عليه
 لا يخلو عن ارتكاب كبيرة أعاذنا الله منها ومن امثالها واما
 القول بالا باحة المطلقة الخالية عن مطلق الكراهية فقل من

ذهب اليها وقول محكوم عليه بالشدوذ من جملة الاقوال
الغير المعتمد عليها يعنى په واضحه دلائلو سره ثابته ده چه
دسگریٹ او چلم خکول له گناه ندى خالى هره گناه که وى خکه
کچیری حرام سى نو گناه کبیره ده اتفاقاً کخه هم یو وار وى فعل
کونکى په فاسق ده او شهادت ئى مردود ده او که مکروه تحریمی
سى نو هم گناه کبیره ده پر مذهب راجح باندى لکن دواضح حرامو
تر گناه کمه ده او که مکروه تنزیهى سى نوبیا کخه هم گناه صغیره ده
خولکن په همیشه توب او عادت سره کبیره گرزئى حاصل ئى دادى
چه همیشه توب ورباندى کول له گناه کبیری خخه نه خالى کبیری
الله (جل جلاله) دى لدوى او ددوى له مثله ومونر ته پناه را کړى او هغه
قول په اباحت سره چه خالى وى له مطلق کراهیت خخه وهغه ته
ډیر کم تگ سویده او هغه قول محکوم علیه په شدوذ او په ندرت سره
ده او هغه له جملی داقوال غیر معتمد علیها خخه ده او شیخ عبدالحنی
الکنوی رحمه الله علیه ډیر داسی خوبو نه له صاحب النصیحة خخه
نقل کړیدی چه هغه پر بدی دسگریٹو او دچلم دلالت کوی

﴿۱۹﴾ ذکر صاحب النصیحة کثیراً من المنامات ﴿﴾

الدالة على أنه من المستقبحات وقد تكلم به الموتى بعد
حصول الاحياء فمن ذلك ما وقع فى بلدة بروج سنة أربعين

بعد الألف ان رجلاً كان شارباً للدخان وكان اسمه

محمود مات فاشتغل أقربائه بالتجهيز والتكفين اذ أحياء الله

تعالى وتكلم فقال أين يذهبون بأخي وكان اخوه مريضاً

لكن يدور في البيت فمات في الساعة وسألوه عن حاله

فقال جاءني رجلان مهيبان فذهبا بي الى موضع مفروش

بفراش أخضر فاذا أنا برجال ونساء يقرؤون القرآن واذا

أنا بجماعت من أقربائي فقلت لهم أنا جائع فجاء واحد منهم

بطبق مملوء بانواع الثمار فأكلت ثم عطشت فقلت لهم أنا

عطشان فجاء واحد منهم بقدرح مملوء بدم فقال لي اشرب

فقلت والله أشربه فتركتهم وقمت باكياً متحيراً فاذا أنا

برجل على صورة العرب فقال لم تبكي؟ فقلت اني ضللت

طريق بيتي فقال أذهب بك الى بيتك وأمرك أن أمر الناس

أن يتركوا شرب الدخان وأن يتميزوا بين الكافرين

والمسلمين في اللباس فقلت له ياسيدي ان لم يقبلوا قولي

فقال بلغ وما على الرسول الا البلاغ صاحب النصيحة ذكر

كريدی چه په سنه ۱۰۴۰ یوزر خلویشته کینی دبروج په بنار کینی

یوه واقعه پیننه سوه هغه داوه چه یوسړی وه نوم ئی محمود و سگریٹی

او چلمی وه دامر سو قریبان ئی په تجهیز او تکفین بانندی مشغول سو

ناخاپه الله (جل جلاله) دغه مری ژوندی کو او خبری یه شروع
 کړی او ویویل چه زما ورور موخه کړیده هغه مریض ؤ صرف په کور
 کښی گرزیدو بیابیرته دستی مرسو خلگو پوښتنه ځینی و کره یعنی
 حال ئی ځینی طلب کو ده ورته ویویل دوه ویریدو نکي کسان راغلو
 زه یه ویو شنه فرش کړی ځائی ته بوتلم چه ناخاپه له نارینه ؤ او ښځو
 سره ملاقی سوم پداسی حال کښی چه دوی قرآن وایو او ناخاپه
 ملاقی سوم له یو ټولی دقربیانو سره ماورته ویویل چه زه وژه یم
 یوراولا رسو یوه مجمع یه راوړه چه له قسم قسم میوؤډکه وه ماخوراک
 ځینی و کویبازه تبری سوم ماورته ویویل دوی ته چه زه تبری سوم بیایوه
 راتگ و کو په یوه پیاله سره چه له وینوؤډکه وه و ما ته ئی ویویل چه
 وڅښنه ماورته ویویل قسم په خدای کی و څښنم نودوی می پر ښو
 اوزه ولاړ سوم چغی می وهلی او حیران ؤم چه ناخاپه له یوه عربی
 شکل سړی سره ملاقی سوم هغه راته ویویل چه ولی ژاړی ماورته
 ویویل دکورلار راځخه ور که ده هغه راته ویویل چه کورته به دی زه
 بوزم او په یو شئی دامر کوم چه په هغه شئی بیاخلگ امر کره هغه
 داده چه خلگوته ووايه چه دوگ مه څه کوی او دکافرانو مسلمانانو
 په جامه کښی فرق سره و کړی دی وای ماورته ویویل که خلگونه
 ومنله ده راته ویویل چه تی وره سوه په رسول یعنی پر لیبونکی صرف

رسول دی وحکی ان رجلاً شریفاً کان یشرب الدخان فرأى

النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فى المنام فقال له انت شريف وتشرب الدخان -

هذا العجيب حكايت دی چه یو شریف سرى سگریٹ یا چلم

خکاوه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئى په خوب ولید ورته ویویل چه ته شریف

سرى ئى او دوگ خکوی وحکی ان رجلاً عالماً کان یشرب

الدخان فرأى صديقه فى المنام النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال له قل

لصديقك انك تدرس وتشرب الدخان الخبيث . يعنى حكايت ده

چه یو عالم سرى وه دوگ ئى خکاوه دده اشنائى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په

خوب ولید ورته ویویل چه خپل اشنائى ته ووايه چه ته درس کوی او

خبيث دوگ هم خکوی وحکی انه وقع فى بروج سنة ألف

وتسعة وثلاثين قحط شديد فرأت فى المنام امرأة سالحة

السيد كمال الدين حسيني فقالت له ياسيدى متى يرفع عنا

هذا القحط فقال تسألنى عن رفع القحط ولم يترك الناس

شرب الدخان -

حكايت ده چه په بروج شهر کبنى په سنه ۱۰۳۹ یوزر نهديرش

کبنى قحطى او تنگى راغله پر خلگو باندې یوى صالحى بنحى سید

کمال الدين په خوب کبنى ولید ورته ویویل ای سیده دغه بلاء به څه

وخت خدای (جل جلاله) له مونږ څخه پورته کړى سید صاحب ورته

وويل ته له ماخه دقحطی دپورته کیدو سوال کوی او خلگ دوگ

خکیدن نه پر یردی وحکی رؤیة کثیر من الصلحاء النبى ﷺ

وجماعت من الاولياء أنهم يمنعون عنه یعنی ډیرو صالحانو

او اولیاء النبى ﷺ لیدلی ده چه دوی به منع کړیدی ځینی وحکی

صاحب النصيحة عن نفسه أنه رأى فى المنام كان شاباً

حسناً مليحاً يقول له ثلاثة لهم عذاب شديد الزانى وشارب

الدخان ومثل هذه الحكايات كثیرو نظیرها شهیر صاحب

النصيحة دخپل ځانه حکایت کوی چه ده یو شائسته خوبصورتته

ځوان په خوب کښی ولید هغه ورته وویل چه دریو کسانو ته سخت

عذاب ده یوه زانی او بل دوگ څکونکی دریم ئی نده ذکر کړی

صاحب نصيحة هغه څوک ده چه په کتاب النصيحة کښی ئی دغه

خوبونه رایو ځائی کړیدی وقد حکى محدث الهندولى الله بن

عبدالرحيم الدهلوى فى رسالته الدرالثمين فى مبشرات

النبى الأمين عن والده أنه قال كان رجل من أصحابنا

لا يعتاد شرب التنباك ولكنه قد هياً القدرة لأضياف فرأى

النبى ﷺ فى النوم أو فى اليقظة لا أدرى اى ذلك كان

مقبلا اليه ثم اعرض عنه وخرج من ذلك المكان قال فدنوت
اليه فقلت يا رسول الله فقال في بيتك القدرة ونحن
نكرها-

محدث الهندولى الله بن عبدالرحيم الدهلوى په خپله رساله
الدرالشمين فى ميسرات النبى الامين كبنى له خپله پلاره حكايت
كوى واى هغه وويل چه زمونږ له ملگرو څخه يوسرى ؤ چه دتباكو
څكول ئى عادت نه ؤ مگريوه ورځ ئى دمیلمانو لپاره چلم تيار كړى
ؤ رسول الله ﷺ ئى وليد په خوب كبنى يا په ويښو خبرنيم چه په كوم
يوه كبنى ليدلى وه چه هغه ﷺ ورته راتلونكى وه بيايه اعراض ځينى
وكو او لدغه مكان څخه بيرته ووتى د عبدالرحيم دهلوى ملگرى وائى
چه ور نژدى سوم ورته وميويل يا رسول الله ولى ولاړى ده ﷺ راته
وويل چه ستا په كور كبنى چلم ده او مونږ نفرت ځينى كوړ و حكى

أيضاً عن والده أنه كان رجلاً من الصالحين أحدهما عالم

عابد والآخر عابد ليس بعالم فرآيا النبي ﷺ فى ساعة

واحدة على صورة واحدة وكأنه أذن للعابد أن يدخل فى

مجلس ولم يأذن للعالم فسأل العابد بعض القوم عن ذلك

فقال هو يمرن التنباك والنبى صلى الله عليه وسلم يكرهه فلما كان الغد دخل

العابد على العالم فوجده يبكى لما رأى الليلة فأخبره عن

السبب فتاب من ساعة ثم رأى النبى صلى الله عليه وسلم من الليلة الآتية

على صورة واحدة كأنه أذن للعالم وقربه منه او دغه رنگه

محدث الهندله خيله پلاره حكايت كوى چه دوه صالحان كسان وه

يو عالم عابدوؤ اوبل صرف عابدو دوارو رسول الله صلى الله عليه وسلم په يوه ساعت

كبنى پريوه صورة باندى وليد گواكى وعابد ته رسول الله صلى الله عليه وسلم اجازه

ور كره دغه عابد له بعض ملگرو و خخه دمجلس پو بنتنه و كره چه

دغه عالم ئى ولى منع كو هغو ورته وويل چه دئى دتباكو عملى ده او

رسول الله صلى الله عليه وسلم نفرت عيىنى كوى نوهر كله چه سهار سو عابد و عالم

ته ورغلى عالم چيغى وهلى دشپى دليدو پر قيصبه باندى نو عابدو په

سبب باندى خبر كنو يعنى عالم ته دتباكو په وجه باندى منع سوى

هغه دستى توبه عيىنى و كبنه بيا دوارو په راروانه شپه باندى رسول

الله صلى الله عليه وسلم په خوب وليد پريوه طريقه باندى نوو عالم ته ئى اجازه ور كره

او عانته ئى ورنزدىكو فان قلت هذه الحكايات والمنامات لاتفيد

شيأ من الأحكام من الحلال والحرام لما قال على القارى

المكى فى رسالة المقدمة السالمة فى خوف الخاتمه لاعتماد
على رؤىة المنام فى حق غير الانبياء عليه الصلوة والسلام
فلو فرض أن أحد رأى النبى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وأمره بفعل شئى او تركه
على خلاف قواعد الاسلام فليس له القيام بذلك الأمر
باجماع العلماء الأعلام انتهى ملخصا وقال على القارى ايضاً
فى الحرز الثمين شرح الحصن الحصين ان الأحكام المنامية
والأحوال الكشفية لا اعتبار لها فى الامور الشرعية انتهى
ملقطاً يعنى كه ته سوال و كرى چه دغه حكايات او خوبونه
خويوشى له احكامونه فائده كوى چه هغه عبارة ده له حلال او حرام
خخه يعنى په خوب باندى خونۀ حرمت تا بثيرى او نۀ خلت له جهة
دهغه چه على قارى رحمه الله عليه په خپله رسالة مقدمة السالمة فى
خوف الخاتمه كبنى ويلى دى چه له انبياء ما سوى دبل چاء و خوب
ته اعتبار نسته بالفرض كه يو مخوك رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوب ووينى او پر
فعل دشئى يا پر ترك دشئى پر خلاف دقواعد داسلام باندى امر كرى
په اجماع دعلماء باندى ثابتته ده چه په دغه سرى باندى ددغه امر
برپاى كيدل او قائميدل نسته او دغه رنگه على قارى په حرز ثمين

شرح الحصن الحصين كنبى ويلى دى چه دخوبو واحكاموته او

دكشف واحوالوته په امور شرعية كنبى اعتبار نسته قلت هب أن

منام غير النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا يثبت شيئاً من الحلة والحرمة لكنه يقع

مؤيداً لما ثبت بالأدلة فهذه الحكايات والمنامات ان لم تثبت

باستقلالها قبح الدخان لكن لا ريب في جعلها مؤيدة لما دل

عليه البرهان لاسيما رؤيا من رأى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أنه يكرهه

ويستقبحه فانه ان شاء الله لرؤى ياحق لحديث من رأى فقد

رأى الحق ويؤيده قول العارف ابن جمرة الاندلسى المالكي

في بهجة النفوس شرح مختصر صحيح البخارى من رأى

النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في صورة حسنة فذلك حسن في دين الرأى من

جهة الدين وان كان في جوارحه شين او نقص فذلك خلل

في الرأى من جهة الدين وكذلك يقال في كلامه في النوم

انه يعرض على سنته فماوا فقها فهو حق وما خالفها فالخلل

في سمع الرأى فرؤيا الذات الكريمة حق والخلل انما هو في

السمع الرأى وبصره وهذا خير ما سمعت في ذلك انتهى زما

په فكر لفظ ذهب سهود قلم ده پر دى حائى لفظ دنم يعنى دنسلم ده

حاصل د جواب دادی دامنم چه په خوبو دغیر انبیاء حلت او حرمت نه
ثابتیری خولکن تائید دهغه واقع کیږی چه هغه په دلیل سره ثابت
سوی وی نودغه قصی او خوبونه کڅه هم بالاستقلال پدوی سره
بندی ددوگ نه ثابتیری خولکن پدی کښی هیڅ شک نسته چه دوی
تائید واقع کیږی دهغه شئی لپاره چه پر هغه دلیل دلالت کوی
بیاخاص کر دهغه چاء خوب چه هغه رسول الله ﷺ په خوب لیدلی
وی او هغه ﷺ کره او نفرت ځینی کوی نودغه انشاء الله حق خوب
ده لجهه ددی حدیث شریف من رائی فقد رأى الحق یعنی که
چاء رسول الله ﷺ په خوب ولید نو په تحقیق سره هغه حق ولید یعنی
دغه لیدل ئی حق او یقینی ده ددی خبری تائید دعارف ابن ابی جمرة
الأندلسی المالکی قول کوی په بهجة النفوس شرح مختصر صحیح
البخاری کښی دا هغه کس ده چه نوم ئی عبدالله بن ابی جمرة ده دده
په حق کښی ابن کثیر وائی کان قوآلاً بالحق أماراً بالمعروف
مات سنه ٦١٥ بمصر او صاحب التبصیر دده په حق کښی وای کان
عالمأ عابداً شهیر الذکر و ذکره عبدالوهاب الشعرانی فی
طبقات الاولیاء وأرخ وفاته سنة ٦٥٥ هغه قول ئی داده وای که چاء

رسول الله ﷺ په حسن صورة او بناسته صورة باندى په خوب كښى
وليد نودغه حسن او بنائست په دين دليدونكى كښى ده او كه چاء په
بدصورة وليد نودغه بدى په دين دليدونكى كښى ده اودغه رنگه ويل
كبرى په كلام در رسول الله ﷺ كښى يعنى كه ئى چاته خبرى و كړى
هغه خبرى پر ستود ده باندى عار ضيرى كه له ستود ده سره برابرى
وى نودغه خبرى حق دى او كه مخالفى وى نودغه خلل او نقصان په
اوريدو دليدونكى كښى ده نوليدل دذات كريمه حق ده او ثابت ده او
خلل و نقصان په اوريدو دليدونكى كښى او په سترگو دليدونكى كښى
ده او دا خبره ترټول هغو خبرو و بهتره ده كم چه ما په دغه موضع
كښى اوريدلى دى-

نودغه خوبو نه اوقصى كم چه دسگريټو او دچلم په حق كښى ليدل
سويدى نودغه بايد عرض سى پر سنت او شريعت در رسول الله ﷺ
باندى كه چيرى ورسره موافق او برابر وه نودغه خوبو نه حق او ثابت
دى او كه بالفرض ورسره مخالف وه نودغه خلل او نقصان بيا په ليدو
او اوريدو دليدونكى كښى ده او حال داده چه يو كس به په سنت او
شريعت كښى داسى قول نكړى پيش چه هغه به پر حلت او پر جواز

دسگریٹو و چلم و غیرہما دلالت و کبری و فی نسیم الریاض شرح

شفاء عیاض للشہاب أحمد الخفاجی الحنفی سل النووی

عمن رآه فی منامه یأمره بأمر هل یجب به أم لا؟ فاجاب بأ

نه ان لم یخالف الشرع وكان له خاصة فی نفس ینبغی

العمل به وانما لم یجب لأن النائم لا یضبط ما قیل له وربما

لم یفهمه أو یكون اشارة تحتاج الی التأویل انتهى او په

نسیم الریاض شرح شفاء عیاض کبنی شہاب احمد خفاجی

حنفی ذکر کریدی چه له نووی رحمہ اللہ تعالیٰ علیہ خخہ سوال

وسولہ ہغہ شئی خخہ چه په خوب ئی انسان و وینی او آمر سی په یو

امر بانندی ددغه امر قیام بانندی واجب ده کہ نہ؟ نو ده جواب ور کو

پدی سرہ چه دغه امر کہ مخالف له شرع نہ وہ او مختص ترده پوری

وہ مناسب دادہ چه عمل وربانندی و کبری خولکن دغه عمل وربانندی

واجب ندہ جکہ چه بیدہ یاد دہغہ نسی کولی چه ورته وویل سی

اوپیر حله ئی فہمہ ولی نسی او یا اشارہ وی و تأویل ته احتیاج لری۔

نولدی متتہ ہم دغه معلوم سوہ چه پدغه خوبو باید عمل وسی۔

دغه دلائل چه علماء کرام ذکر کریدی پر حرمت او کراہیہ

دسگریٹو او دچلم باندی پدغو دلائل کبنی په اکثر و باندی۔

﴿ حرمت او کراهیت دنسوارو ﴾

داحقر بنده په نظر په طریقه اولی سره تا بتیری حکه نسوار هم تنباکو دی خو لکن تنباکوئی تر سگریٹو او چلم زوره وردی او چینه هم په گډه ده نوضرر او فتورئی تر سگریٹو زیات ده او ضرر وفتورئی تر ټولو هغه چاته بڼه معلومیری چه استعمال ئی کړی او په عادت نه وی او په منشیاتو کبنی اول وهله معتبر ده یعنی ترعات مخته چه استعمال کړی که مسکروه بیا هغه شی ترپای مسکر بلل کیری او که مفتر وه بیا ترپای مفتر بلل کیری یعنی په اول وار که هر شی وه بیا هغه شی بلل کیری اوله عادت ورسته که یوسری نشه و کړی او نسی نشه نودیته اعتبار نسته یعنی که یو داسی سړی شراب یا تریاق و خوری چه هغه په عادت وی او نشه یه نه کړی او یا یو نسواری سړی نسوار و کړی او په بدن کبنی سستی نسی پیدا نولدی دانه معلومیری چه دغه مذکور شیان بالذات مسکراو مفتر ندی بلکه دغه شیان بالذات مسکراو مفتر دی خو لکن دغه وصف دمسکریت او مفتریت یه ددغه سړی په حق کبنی زائل سویده په سبب دعادت ددغه سړی حاصل

دکلام داسو چه نسوار حرام دی۔

په سبب دمفتريت او مضرت دنفس او مضرت دغير او عبثيت او
 خبثيت او اسرافيت او بدبوئی او فساديت دعقل او دغه ټول شيان
 حرام او مکروه دی یعنی نسوار مفرهم دی او مضر هم دی او عبث
 هم دی او خبيث هم دی او اسراف هم ده او بدبوئی هم دی او مفسد
 عقل لره هم دی او ددغو ټولو شيانو حرمت و کراهيت مخته په تفصيل
 سره ذکر سو او علماء کرامو ارحمه الله عليه پر حرمت او کراهيت
 دسگریټو او چلم و نسوار تقریباً نولس دلائل ذکر کړیدی پدی کښی
 بعض دلائل دونه قوی دی چه دخدشی او دنقص تصور په کښی وهل
 له عقله دعاقله لری خبره ده خوداحقر بنده په نظر له دغو دلائلو
 ماسوی یوبل دلیل هم ورځی هغه داده لکه څنگه چه ددی رسالی په
 سر کښی په څلورمه قاعده کښی مونږ ذکر کړو چه اسبابو او وسائلو
 لره حکم دمقاصدوی یعنی که مقصد او مسبب فرض و دهغه سبب او
 وسیله هم فرض ده او که مقصد او مسبب واجب و دهغه سبب او
 وسیله واجب ده او دسنت وسیله سنت ده او که مقصد او مسبب حرام
 او منهی عنه و دهغه سبب او وسیله هم حرام او منهی عنه ده مثلاً دپره

دی بنحی سره خلوة کول ممنوع او حرام ده حکه دغه خلوة سبب او
 وسیله دز ناء ده زناء حرام ده نو سبب ئی هم حرام ده چه خلوة ده که
 شه هم دغه خلوة بالذات صحیح ده تفصیل ئی په ثلورمه قاعده
 کهنی وگوری نو سگریٹ او نسوار هم سبب او وسیله دناجائز ده نو
 ناجائز دی سگریٹ یوازی پدی وجه وسیله او سبب دخرامو ده چه
 سگریٹی دسگریٹوپه وجه دده ناسته او ولاړه دچرسی سره پیدا کیری
 حکه عادت دخلگو پردی راغلی ده چه کم سپری چه سگریٹ نه
 شکوی هغه دچرسی سره ناسته او ولاړه دنشی په وجه نه کوی او نه
 ئی دنشی پروخت ورسره کوی اوننه ئی چرسی دداسی سپری مخته
 شکوی چه هغه دی دسگریٹو نشی نوی نودغه سگریٹی بالاخره
 پدغه راشه درشه له چرسی سره چرسی کیری حکه هر مجلس لره
 یونتاثیروی نوکم وخت چه چرسی سی بیا په تعلق له بنگی اوتریاقی
 سره پیدا کیری حکه خو عادت دخلگو پردی راغلی ده چه دطالب
 زیات تعلق له طالبه سره او دعالم زیات تعلق له عالم سره وی او
 دتجار تعلق له تجار سره وی او دڈرائیور تعلق له ڈرائیور سره وی او د
 نشه ئی تعلق له نشه ئی سره وی نوکم وخت چه تریاقی سی بیا په

ترهغه له لور په سره تعلق پیدا کیری ځکه په هر شئی کښی ترقی له
 ادنی و اعلی ته وی نودغه مسببات چه بنگی اوتریاق وچرس دی مثلاً
 حرام او منهی عنه دی نوسب ئی هم حرام او منهی عنه ده چه
 سگریٹ دی یعنی سگریٹ لکه څنگه چه بالذات حرام او مکروه دی
 په وجه دهغه تیرو سوی دلائلو دغه زنگه حرام او مکروه دی په وجه
 دسببیت دحرامو او بل سگریٹ او نسوار دواړه سبب او وسیله دی
 دنارواپدی طریقه سره چه روژه یو عظیم رکن ده له ارکانو داسلام
 څخه ددی عظیم رکن صحیح اداء په روژه دتولو انداموسره کیری
 یعنی دلاس اود پښو اود غوږو اود خولی اود دستر گود تولو به روژه وی
 یعنی دروغ به نه وای سرود به نه اوری جنگ او جدال به نه کوی که
 بالفرض دغه شیان سپری پکښی وکړی نوه صرف او صرف فرض بیه
 له غاړی ساقط وی فقط خولکن اداء ددی رکن اعظم ناقصه اوتوانی
 سوه نوهغه مسلمانان چه په شرابو یا په تریاقو اورئینو او چر سواخته
 وی هغه خویر پرده ځکه په هغو کښی خوله اکثر و اداء ددغه رکن
 اعظم تللی ده او هغه مسلمانان چه ده سگریٹو او نسوارو نشیان وی په
 هغو کښی دی یو څوک په سلو کښی شل حساب کړی چه ترمانبام

پوری دجنگ او جدال او بنکنحل نه په کور کښی و کړی او نه په صحراء بلکه بالمشاهده یه وینو چه دروزه مات پروخت پنځه منڼه انتظار نسی کولی او له خولی یه لاس اختسی وی چه پرخوله ور غلو هغه وائی نوددغه رکن اعظم ناقص کیدل هم ناروا کارده او جنگ وجدال کول او بنکنحل کول هم ناروا کارده نوچه دغه شیان ناروا سول اسباب یه هم ناروا دی ځکه دامخته مونږ ذکر کړو چه اسبابو لره حکم ده مسیبا تو وی نولدغو منشیاتو او منهیاتو باید هر مسلمان پرهیز و کړی ځکه پر یوشی چه نه دینی فائده مرتبه وی او نه د دنیاوی فائده مرتبه وی نو بیا به هغه څنگه عاقل وی چه پر هغه شی بانندی ځان او مال ضائع کوی او خاص کر علماء او طلباء کرام باید سخت پرهیز ځینی و کړی ځکه یو خو ددغو شیانو حرمت ده داخو پر خپل ځای پریردی بل به دالله (جل جلاله) دغه ایات مبارک ورته متوجه سی

اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسكم وانتم تتلون الكتاب

أفلا تعقلون او بل علماء کرام دقوم مقتدایان او پشوایان دی او دانبیاء وارثان دی نوقوم ددوی په قول او په فعل بانندی داسی دلیل نسی لکه څنگه چه دوی دانبیاء علیهم الصلوة والسلام په قول او په فعل بانندی دلیل نسی نو هر عالم باید په جهان کښی داسی کردار او مقتداتوب

وکری چه قوم دده داقتداء په وجه پر هدايت سى نه پر ضلالت لکه
 خنگه چه الله (جل جلاله) په رسول الله ﷺ پسى اقتداء ته حسن اقتداء
 ويلي ده او په صحابه کرامورضى الله عنهم پسى اقتداء ته هدايت منده
 اقتداء ويلي ده اللهم يا عالم ما فى سِرِّنا وَنَجْوَانَا نَحْنُ غَرَقِي فِي بَحَارِ
 الْعِصْيَانِ نَسْأَلُكَ الْفَضْلَ وَالْجُودَ وَالْغُفْرَانَ فَحَقِّقْ رَجَاءَنَا وَأَعْطِنَا مَا
 سَأَلْنَا فَإِنْ تَطَرَّدْنَا فَمَنْ يَرْحَمُنَا يَوْمَ لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خَلَّةُ الْأَقْرَانِ وَنَجِّنَا
 مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَرْزُقْ مُؤَلِّفَ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ خَيْرَ
 الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ آمِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اقول قد حررتها فى
 ضيق المعيشة وكان الفراغ منها ليلة الثلاثاء الثامنة من ليالى شهر
 المحرم الحرام من شهور سنة اثنان وثلاثين بعد الألف واربع مائة من
 الهجرة الأحمديّة على صاحبها افضل الصلوة والتحية ولله الحمد على
 ذلك بكرة وعشية -

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**